

ČESKÁ REPUBLIKA

STANOVISKO VLÁDY
K PŘIJATELNOSTI A ODŮVODNĚNOSTI STÍŽNOSTI

RATH proti ČESKÉ REPUBLICE
(č. 34695/22)

PRAHA

20. ČERVNA 2025

1. Dopisem ze dne 5. listopadu 2024 oznámil Evropský soud pro lidská práva („Soud“) vládě České republiky („vláda“), že pan MUDr. David Rath („stěžovatel“) podal u Soudu proti České republice stížnost, zaregistrovanou pod číslem 34695/22. Současně Soud vyzval vládu, aby se vyjádřila k přijatelnosti a odůvodněnosti této stížnosti, přičemž stanovisko vlády má odpovědět na následující otázky:

1. S ohledem mimo jiné na skutečnost, že prvoinstančnímu soudu byla uložena pokuta za porušení ochrany osobních údajů stěžovatele a že stěžovatel podal žalobu na ochranu osobnosti proti předsedovi senátu tohoto soudu, který byl pověřen projednáváním jeho věci, jakož i na údajné propojení mezi laickými přísedícími zasedajícími v senátu soudu prvního stupně a územní jednotkou, která vystupuje jako poškozená, byly soudy nižších stupňů, které se zabývaly věcí stěžovatele, nezávislé a nestranné, jak vyžaduje čl. 6 odst. 1 Úmluvy (viz například *Daktaras proti Litvě*, č. 42095/98, rozsudek ze dne 10. října 2000; a *Bavčar proti Slovinsku*, č. 17053/20, rozsudek ze dne 7. září 2023)?

Vláda se vyzývá, aby se vyjádřila k úniku osobních údajů stěžovatele od prvoinstančního soudu, k postupu při volbě a jmenování laických přísedících, kteří zasedali ve věci stěžovatele, a k jejich spojení s územní jednotkou, která měla vystupovat jako poškozená v napadeném řízení.

2. Podněcovaly výroky tehdejšího prezidenta republiky a dalších veřejných činitelů veřejnost k tomu, aby se domnívala, že stěžovatel je vinen, a předjímala posouzení skutkového stavu příslušnými soudy, což je v rozporu s presumpcí nevinu zaručenou čl. 6 odst. 2 Úmluvy (viz například *Butkevičius proti Litvě*, č. 48297/99, rozsudek ze dne 26. března 2002, § 50; *Peša proti Chorvatsku*, č. 40523/08, rozsudek ze dne 8. dubna 2010; a *Bavčar*, cit. výše)?

SKUTKOVÝ STAV

I. OKOLNOSTI PŘÍPADU

2. Vláda předkládá ucelený popis skutkové podstaty případu se zvláštním důrazem na skutečnosti, které mají význam pro posouzení přijatelnosti a důvodnosti stížnosti. Ve svém stanovisku se vláda omezí výhradně na zodpovězení výše citovaných otázek Soudu. Bez reakce nechává další námitky obsažené ve stížnosti, u nichž předpokládá, že je Soud po prvotním posouzení vyhodnotil jako nepřijatelné, a proto ve vztahu k nim neformuloval žádné otázky.

3. Vzhledem k mimořádnému rozsahu spisu a množství v něm založených dokumentů (viz § 14 níže), nedokládá vláda veškeré níže uváděné skutečnosti relevantními přílohami. V tomto stádiu řízení přikládá toliko listiny, které nebyly přiloženy ke stížnosti a týkají se významných skutečností. Na výzvu Soudu – a stejně tak v případě že by stěžovatel rozporoval pravdivost některých dále uváděných tvrzení – je vláda připravena relevantní přílohy dodatečně předložit.

(i) K osobě stěžovatele

4. Stěžovatel je bývalý vysoce postavený politik. Od roku 1991 byl členem několika politických stran. V letech 2005 a 2006 byl ministrem zdravotnictví. Od roku 2006 do roku 2013 byl poslancem Parlamentu České republiky. V politických funkcích se věnoval zejména oblasti zdravotnictví a kritice korupce.

5. Od listopadu 2008 do května 2012 zastával stěžovatel funkci hejtmána Středočeského kraje, zastupitele a byl členem Rady Středočeského kraje. Z této pozice se podílel na volbě nových přísedících u Krajského soudu v Praze, a to jak z pozice hejtmána, tak z pozice zastupitele (viz § 106 níže).

6. Stěžovatel byl v rozhodné době společníkem obchodní společnosti, kvůli čemuž byly některé jeho osobní údaje, jako jsou jméno, příjmení, datum narození a adresa trvalého pobytu, uveřejněné a dohledatelné kýmkoli například v obchodním rejstříku (viz přílohu č. 1). Osobní údaje v rozsahu jméno, příjmení a rodné číslo byly v rozhodné době dohledatelné také v katastru nemovitostí (viz přílohu č. 2).

(ii) Okolnosti zadržení stěžovatele

7. Dne 14. května 2012 byl stěžovatel zadržen protikorupční policií bezprostředně poté, co opustil dům P. K. a K. K.¹, pozdějších manželů, odkud si odnášel krabici od vína. Při osobní prohlídce vyšlo najevo, že se v této krabici nacházely bankovky v hodnotě cca 7 milionů Kč. Při domovní prohlídce u P. K. a K. K. bylo nalezeno dalších asi 30 milionů Kč v hotovosti. V domě stěžovatele bylo zajištěno přes 8 milionů Kč a přes 44 tisíc eur v hotovosti. Dalších přibližně 5 milionů Kč odeslala manželka stěžovatele krátce po jeho zadržení na bankovní účet jeho advokáta (viz s. 23–24 přílohy č. 19 ke stížnosti).

8. Ještě ten den zahájily orgány činné v trestním řízení proti stěžovateli trestní stíhání a následující den jej vzaly do vazby. Stěžovatel byl spolu s dalšími podezřelý ze spáchání trestného činu poškození finančních zájmů Evropské unie, přijetí úplatku a podplácení a sjednávání výhod při zadávání veřejných zakázek. Tyto činy měly být spáchány manipulacemi s veřejnými zakázkami na rekonstrukci buštěhradského zámku a budovy hostivického gymnázia. Stěžovatel měl být ústřední postavou skupiny, neboť jako hejtmán Středočeského kraje ovlivňoval vypisování a přidělování zakázek domluveným společností. Spoluobžalovaní P. K. a K. K., pozdější manželé, domlouvali a vybírali úplatky od těchto společností.

9. Jednalo se v té době o jednu z největších korupčních kauz a historicky první případ českého poslance, který byl navzdory imunitě zadržen „bezprostředně po spáchání trestného činu“ ve smyslu čl. 27 odst. 5 Ústavy (viz § 96 níže) a vazebně stíhán během výkonu poslaneckého mandátu. S ohledem na stěžovatelovu politickou kariéru, tehdy zastávané vysoké funkce i jeho agresivní protikorupční rétoriku bylo jeho zadržení a následné trestní řízení pod značným zájmem médií a veřejnosti.

¹ V rozhodné době měla dotyčná iniciály K. P.

(iii) Bezprostřední reakce na zadržení

10. Dne 15. května 2012 uspořádali policejní prezident, ředitel protikorupčního policejního útvaru a dozorující státní zástupkyně L. B. tiskovou konferenci, na které veřejnosti vysvětlili důvody a okolnosti zadržení stěžovatele. Dozorující státní zástupkyně připomněla, že přípravné řízení je neveřejné a ona může podávat informace jen v mezích zákona. Zároveň zdůraznila nezbytnost informovat společnost o zadržení stěžovatele, poslance, aby vyloučila sebemenší pochybnosti o politickém motivu zásahu. Konkrétně uvedla:

„(...) jsme si vědomi, že tato situace je natolik závažná a jedná se o tak veřejnou věc, že musíme informace v nezbytné míře veřejnosti podat (...). Poslanec České republiky byl zadržen bezprostředně po spáchání trestného činu, kdy Ústava této země umožňuje, aby tomu tak bylo, pokud se vyhodnotí situace jako situace, kdy policie musí zasáhnout a zamezit páčání další trestné činnosti, to znamená, zadrží případně i poslance (...) bezprostředně poté co se trestného činu dopustí (...). A tudíž mohlo být panu doktoru Rathovi sděleno obvinění a zahájeno proti jeho osobě trestní stíhání. K tomu skutečně došlo, on byl vyslechnut jako osoba obviněná a já tady mohu říci, že je obviněn z trestného činu přijetí úplatku. U pana doktora Ratha bylo přímo v jeho rukách nalezeno sedm milionů korun při tom, když opouštěl určitý prostor, kde k páčání trestné činnosti došlo. Pokud kdokoliv vyhodnocuje takovýto zásah jako politický, tak se skutečně musím proti tomuto důrazně ohradit. Já si myslím, že tento důkaz je dosti pádný, jakož i další důkazy, které policie (...) odvedla za uplynulých 6 měsíců.“²

11. Dne 1. června 2012 publikoval R. P., advokát, na svém politickém blogu článek, ve kterém se obecně věnoval tématu korupce v České republice.³ V jeho úvodu uvedl:

„Začněme tentokrát chválou: zpráva o zatčení Davida Ratha je stejně skvělá jako nečekaná a L. B. by zasluhovala státní vyznamenání, stejně jako Nejvyšší státní zástupce P. Z., bez nějž by se to nejspíš nestalo.“

Tento blog využíval R. P. ke glosování politické situace mezi lety 2010 až 2013, kdy nezastával žádné veřejné funkce. Teprve v únoru 2014 začal působit ve veřejné správě a od 12. března 2015 do 27. června 2018 byl ministrem spravedlnosti.

12. Dne 17. října 2013⁴ dostal prezident M. Z. při návštěvě regionů od občanů otázku, co si myslí o „zloději Rathovi“. Na to M. Z. odpověděl:

² <https://ct24.ceska televize.cz/clanek/domaci/statni-zastupkyne-rath-mel-u-sebe-sedm-milionu-273967#galerie=118249>

³ <https://blog.idnes.cz/robertpelikan/zavirat-korupcniky-nestaci-co-bylo-ukradeno-musi-byt-navraceno.Bg12060040>

⁴ Ve stížnosti stěžovatel uvádí, že prezident M. Z. tento výrok pronesl dne 13. ledna 2013 (bod V. stížnosti). Dle doložených novinových článků se však jednalo o výrok ze dne 13. října 2013, který prezident M. Z. pronesl při návštěvě Nymburka (bod XI. stížnosti). Stěžovatel tento výrok spojuje se dvěma identickými projevy M. Z. (bod V. a XI.), dokládá však pouze jeden výrok. Vláda dohledala pouze výrok M. Z. z 13. října 2013.

„Musel bych namítnout, že v českém právu platí presumpce nevinny, to znamená, že dokud není člověk odsouzen, nelze ho označovat za zloděje. A to říkám i přesto, že si osobně myslím, že to zloděj je. Když někoho najdou se sedmi miliony korun v krabici od vína, tak je velmi, velmi nepravděpodobné, že by si ty bankovky sám natiskl.“⁵

13. Dne 2. listopadu 2012 zaslala Policie ČR Středočeskému kraji dopis, ve kterém požádala o vyjádření, zda se Středočeský kraj cítí jednáním obviněných poškozen, v jaké výši mu vznikla škoda a zda se připojuje k trestnímu řízení jako poškozený (viz přílohu č. 3). O připojení k trestnímu řízení hlasovala Rada Středočeského kraje („rada kraje“) dne 12. listopadu 2012 (viz přílohu č. 4). Dne 19. listopadu 2012 zaslal hejtman Středočeského kraje policii písemnou odpověď, kde potvrdil, že se Středočeský kraj k řízení připojuje s nárokem na náhradu škody, jejíž výše bude dodatečně upřesněna (viz přílohu č. 5). V průběhu řízení však krajský úřad žádá procesní práva, která náleží poškozeným, neuplatňoval, a to ani pokud jde o nárok na náhradu škody.

(iv) Průběh trestního řízení

14. Spisový materiál týkající se předmětného trestního řízení čítá 142 svazků, což představuje více než 60 000 stran.

a) První řízení před Krajským soudem

15. Dne 5. dubna 2013 podal státní zástupce obžalobu na stěžovatele pro trestný čin přijetí úplatku ke Krajskému soudu v Praze („krajský soud“).

16. Dle tehdy platného rozvrhu práce byl spis přidělen senátu 4 T (viz s. 54 přílohy č. 6). Tříčlenný senát se skládal z předsedy senátu, soudce R. P., a dvou přísedících, T. M. aj J. O., kteří byli zvoleni do funkce Zastupitelstvem Středočeského kraje (viz § 138–142 níže) v souladu se stanovených postupem (viz § 104–108 níže) a zavedenou praxí (viz § 131–135 níže).

17. Téhož dne, tedy 5. dubna 2013, umožnil soudce R. P. novinářům, aby vyfotili obsah spisového materiálu, čímž chtěl jejich prostřednictvím apelovat na veřejnost, aby byla trpělivá, jelikož vzhledem k rozsahu a složitosti případu je zřejmé, že jeho projednávání zabere větší množství času (viz § 52 níže).

18. Dne 14. května 2013 upozornil soudce R. P. strany na pravděpodobnost, že v průběhu řízení bude Zastupitelstvo Středočeského kraje rozhodovat o prodloužení mandátu přísedících nebo zvolí nové. Zdůraznil, že by se jednalo o neobvyklou situaci, nevnímá tuto skutečnost jako důvod pro odnětí věci krajskému soudu a přidělení soudu jinému. Zároveň vyzval strany, aby uplatnily případné námitky podjatosti přísedících či návrh na odnětí věci již na počátku řízení (viz přílohu č. 7). Námitky podjatosti ani návrh na odnětí věci soudu stěžovatel v této fázi řízení neuplatnil. Státní zastupitelství písemně souhlasilo s názorem

⁵ https://www.idnes.cz/praha/zpravy/rath-je-vinen-soudi-zeman.A131017_125517_praha-zpravy_sfo

soudce R. P. Později v průběhu řízení přesto stěžovatel uplatnil množství námitek podjatosti vůči členům soudního senátu (viz § 65 níže).

19. Dne 23. července 2015 uznal krajský soud stěžovatele vinným ze spáchání zločinu přijetí úplatku a odsoudil ho k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na 8 let a 6 měsíců a k trestu propadnutí majetku (viz přílohu č. 19 ke stížnosti). V odůvodnění rozsudku se krajský soud vyjádřil i ke stěžovatelem tvrzenému tlaku na rozhodování soudu:

„Již na počátku odůvodnění tohoto rozsudku soud zcela kategoricky vylučuje, že by v rámci ať již procesního či posléze meritorního rozhodování v této věci podléhal jakýmkoliv vnějším tlakům či představám kohokoliv (jak někteří z obžalovaných v průběhu řízení opakovaně a nepravdivě prohlašovali), po celou dobu řízení se soud snažil vyvinout maximální úsilí, aby řízení bylo vedeno vůči všem jeho stranám korektně a v souladu se zákonem.“

20. O nárocích poškozených krajský soud nerozhodoval, protože jej žádný z poškozených formálně neuplatnil, nebo původní návrh vzal zpět. Sám krajský soud se podívil, že takto poškození postupovali:

„Je tak přinejmenším překvapivé, že se Středočeský kraj ani žádná z oblastních nemocnic (přestože je soud o tomto právu před zahájením hlavního líčení poučil) se žádným nárokem na náhradu škody vůči obžalovaným nepřipojily.“

21. Proti rozsudku se odvolal jak stěžovatel, tak i státní zástupce.

b) První řízení před Vrchním soudem v Praze

22. Dne 17. října 2016 Vrchní soud v Praze („vrchní soud“) zrušil rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k doplnění dokazování (viz přílohu č. 21 ke stížnosti). Zásadní procesní vadu spatřoval v tom, že odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu byly v přípravném řízení získány nezákonně. Příkazy k nařízení odposlechů byly příliš obecné a zavádějící a okresní soud, který je povolil, do značné míry převzal do odůvodnění argumentaci z příslušných žádostí. Proto vrchní soud uzavřel, že poznatky získané sledováním a odposlechem osob nelze použít v řízení jako důkaz a je třeba přezkoumat také charakter dalších důkazů získaných v souvislosti s nezákonnými odposlechy.

c) Reakce na rozsudek vrchního soudu

23. Závěry soudu vyvolaly v odborné i laické veřejnosti silnou kritiku, protože se odkláněly od ustálené judikatury vrchního soudu.⁶

24. Dne 18. ledna 2017 závěry o nezákonnosti odposlechů kritizoval prezident M. Z., který uvedl:

⁶ Viz např. https://www.lidovky.cz/ceska-pozice/kauza-rath-proc-a-jak-je-tezke-odsoudit-privilegovane.A161225_222810_pozice-tema_lube_a a <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/nejvyssi-soud-rozhoduje-o-rathovi-ten-jej-hned-prvni-den-narkl-z-podjatosti-95981>

„Někdy i my, právní laici, stojíme v němém úžasu před některými rozhodnutími, jako například teď, pane ministře, v kauze Rath. Skoro se mi zdá, aniž bych se chtěl vměšovat do soudního rozhodnutí, že když u někoho najdeme v krabici od vína 7 miliónů korun, jsou diskuze o jeho vině či nevině poněkud nepatřičné...“

Dodal, že je laik a že ani prezident republiky nemá právo vměšovat se do rozhodnutí soudu.⁷

25. Dne 24. ledna 2017 v rámci setkání s občany prezident prohlásil, že uvažuje o podání kárné žaloby na soudce senátu vrchního soudu P. Z., jelikož se bezdůvodně odchýlil od dosavadní ustálené judikatury:

„Ten [ministr spravedlnosti R. P.] právě teď v kauze Rath podává stížnost pro porušení zákona. Protože, jak víte, jeden soudce dospěl k názoru, že odposlechy nejsou věrohodné nebo nebyly povoleny legálně. Takže tam, kde se (obžalovaní) radují, jaké úplatky dostali, tak to nelze použít jako důkazní materiál.

[...]

I prezident má právo podat kárnou žalobu v případě, že soudce pochybí. Já nevylučuji, že v právě této kauze této kárné žaloby využiji.“

26. Dne 26. ledna 2017 v rozhovoru pro Český rozhlas prezident M. Z. reagoval na kritiku se slovy:

„Lidé, kteří mě kritizují, vůbec netuší, že pravomoc kárné žaloby prezidenta je zakotvena v Ústavě České republiky. Blbečci, kteří neznají Ústavu, mě nezajímají. Jinak nechám nejdříve propuknout stížnost pro porušení zákona, kterou podává ministr spravedlnosti v podstatě s naprosto stejnou motivací, jakou by byla moje motivace pro kárnou žalobu.“

d) Řízení o stížnosti pro porušení zákona a související výroky

27. Dne 27. ledna 2017 podalo Vrchní státní zastupitelství v Praze k rukám ministra spravedlnosti podnět k podání stížnosti pro porušení zákona (viz § 28 níže). Důvodem byl nesouhlas se závěry odvolacího soudu ohledně absolutní neúčinnosti a důkazní nepoužitelnosti vydaných příkazů k odposlechu, záznamu telekomunikačního provozu a povolení ke sledování osob a věcí kvůli jejich nedostatečnému odůvodnění. Tím měla být porušena zejména zásada předvídatelnosti soudních rozhodnutí, poněvadž se odvolací soud odchýlil od dosavadní judikatury i vlastní praxe.

28. Dne 31. ledna 2017 podal ministr spravedlnosti R. P. proti zrušujícímu rozsudku vrchního soudu stížnost pro porušení zákona v neprospěch stěžovatele (viz přílohu č. 8). V ní označil požadavky vrchního soudu stran kvality odůvodnění příkazů k odposlechu, záznamu telekomunikačního provozu a povolení ke sledování osob a věcí za extrémní právní formalismus. Podle ministra byly závěry vrchního soudu stran absolutní nepoužitelnosti důkazů nesprávné, vnitřně rozporné

⁷ https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/zeman-se-v-nemem-uzasu-pozastavil-nad-rozsudkem-v-kauze-rath_201701181745_dbernardy

a ve světle dosavadní judikatury překvapivé. Zdůraznil také zásadní význam posouzení této otázky pro budoucí rozhodování obecných soudů:

„Je přitom na místě závěr, že rozhodnutí Nejvyššího soudu o této stížnosti pro porušení zákona bude mít i podstatný význam pro další rozhodovací praxi orgánů činných v trestním řízení, které potřebují mít jistotu v tom, zda na základě platné doktríny materiálního právního státu drobné formální nedostatky zpětně nezpůsobí nezákonnost nasazených operativně pátracích prostředků a výstupů z nich.“

29. Dne 6. února 2017 odpovídal prezident M. Z. na dotaz čtenáře internetového periodika.⁸ Při té příležitosti vysvětlil, že svými výroky nekritizuje rozhodnutí soudů ve věci samé, ale posouzení zákonnosti důkazů:

„Závidím vám vaši fanatickou a neobjektivní podporu dr. Ratha, která ignoruje i taková fakta, že šlo o krabici na šest lahví vína, a nikoli na jednu lahev vína. Nicméně moje uvažovaná stížnost na soudce se této krabice vůbec netýká. Týká se toho, že když soudce dostane ať už od státního žalobce, nebo policie žádost o odposlech příslušné osoby a tuto žádost pouze přepíše, tak se dopouští přestupku. Za druhé, že když udělá slohové cvičení a tutéž žádost přepíše jinými slovy a větami, tak je všechno v pořádku. V tom vidím nesouhlas a v tom souhlasím i s ministrem spravedlnosti (...), který podal v této věci stížnost pro porušení zákona.“

30. Dne 16. února 2017 prezident na setkání s občany obecně kritizoval nízké tresty odnětí svobody a možnost předčasného propuštění z výkonu trestu:

„Pokud jde o to, že jsou u nás nízké tresty, tak je to ještě horší, než si myslíte. Podle platných pravidel, když se ve vězení chováte slušně, tak můžete po polovině sazby odejít. Čili chceme-li dosáhnout toho, aby lidé vnímali vězení jako zastrašující aktivitu, tak musíme odstranit toto pravidlo. Nemám nic proti tomu, aby za slušné chování byli lidé přemístěni do vězení s nižším typem ostrahy, to je v naprostém pořádku. Ale jsem-li odsouzen jako jistý David Rath, nebudu propuštěn kvůli soudním obstrukcím, ale odsedím si osm a půl roku.“

31. Dne 21. března 2017 na setkání s občany prezident kritizoval fungování justice:

„Vyhrožoval jsem soudci, který zvrátil proces doktora Ratha. Tento soudce se provinil několika dalšími rozsudky. Řeknu Vám pouze jeden příklad: Byla tříletá holčička, která z hladu vypila misku mléku. Její rodiče ji za trest ponořili do vany s ledovou vodou, nechali ji jíst její vlastní zvratky. A byli odsouzeni za vraždu. Tento soudce tento rozsudek zvrátil a překvalifikoval vraždu té tříleté holčičky na trestný čin ublížení z nedbalosti...Kolik tunelářů běhalo nebo běhá na svobodě? Jestli je něco shnilého v tomto státě, ať je to případ Rath, případ [REDAKCE] a desítky dalších a dalších a dalších případů, tak je to česká justice.“

⁸ <https://www.parlamentnilisty.cz/profily/Ing-Milos-Zeman-1195/otazka/Dukaz-jako-hrom-a-karna-zaloba-109326>

32. Dne 29. března 2017 poskytl prezident rozhovor skupině novinářů, kde mj. reagoval na informaci, že stěžovatel podal proti jeho výrokům ústavní stížnost. K tomu uvedl:

„Nevyjadřovat se k případu Ratha by podle mého názoru byla chyba. Zejména v situaci, kdy je David Rath stále na svobodě a kdy i ministr spravedlnosti pan [REDACTED] podal stížnost [pro porušení zákona].“

33. Dne 7. června 2017 Nejvyšší soud stížnosti pro porušení zákona vyhověl. Shledal, že všechny důkazy, označené vrchním soudem jako nezákonné, byly získány v souladu se zákonem. Jelikož byla stížnost pro porušení zákona podána v neprospěch stěžovatele, Nejvyšší soud vydal pouze tzv. akademický výrok, který má význam pro budoucí rozhodovací praxi obecných soudů, nicméně není způsobilý zasáhnout do právní moci rozhodnutí v dané věci ani vyvolat nepříznivé právní následky v rovině subjektivních práv stěžovatele.

34. Ministr spravedlnosti vyjádřil dne 7. června 2017 spokojenost, že Nejvyšší soud takto rozhodl:

„Já mám samozřejmě velkou radost, velice mi na tom záleželo, proto jsem sáhl k tomu neobvyklému kroku, že jsem v živé věci dával stížnost pro porušení zákona. Měl jsem velké obavy, kdyby to nedopadlo. Jsem moc rád, že to tak dobře dopadlo.“

35. Rozsudek kvitoval také mluvčí prezidenta.

36. Dne 8. října 2017 na otázku, zda ministr spravedlnosti R. P. i nadále zvažuje podání žaloby na soudce vrchního soudu, proti jejichž rozhodnutí mířila stížnost pro porušení zákona, odpověděl ministr spravedlnosti R. P.:

„Myslím si, že už teď mají z ostudy kabát. To asi v tuto chvíli stačí a věřím, že už se jim to nestane.“

a) Druhé řízení před Krajským soudem v Praze

37. Dne 27. června 2018 krajský soud uznal stěžovatele vinným. Krajský soud vyložil závěry Nejvyššího soudu tak, že akademický výrok se nedotýká právní moci rozhodnutí, o němž jde, ale představuje do budoucna vodítko pro výklad práva nižšími soudy. Proto krajský soud v dalším řízení posuzoval otázku zákonnosti důkazů optikou těchto závěrů a uzavřel, že důkazy získané prostřednictvím odposlechů jsou zákonné.

38. Krajský soud se v rozsudku znovu kategoricky vymezil proti jakýmkoli pochybnostem stran možného ovlivnění řízení:

„Již na počátku odůvodnění tohoto rozsudku soud znovu a zcela kategoricky vylučuje, že by v rámci ať již procesního či posléze meritorního rozhodování v této věci podléhal jakýmkoliv vnějším tlakům či představám kohokoliv (jak někteří z obžalovaných v průběhu řízení opakovaně a nepravdivě prohlašovali), po celou dobu řízení se soud snažil vyvinout maximální úsilí, aby řízení bylo vedeno vůči všem jeho stranám korektně a v souladu se zákonem.“

39. Proti rozsudku se odvolal jak stěžovatel, spoluobžalovaní i státní zástupce. Rozhodnutí tedy nenabylo právní moci.

b) Druhé řízení před vrchním soudem

40. Dne 26. června 2019 vrchní soud zrušil napadený rozsudek a sám rozhodl tak, že stěžovatel je vinným ze spáchání pokusu zločinu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě a pokusu zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie. Za to mu uložil trest nepodmíněného odnětí svobody v délce 7 let, peněžitý trest ve výši 10 milionů Kč, trest propadnutí majetku ve výši 7 milionů Kč a zákaz výkonu veřejných funkcí. Na rozdíl od krajského soudu vrchní soud odmítl použít důkazy získané prostřednictvím sledování a odposlechů, jelikož v případě akademického výroku Nejvyššího soudu o stížnosti pro porušení zákona v neprospěch stěžovatele nesmí v žádném případě dojít ke zhoršení postavení stěžovatele.

41. Vrchní soud se v odůvodnění rozsudku vyjádřil ke stěžovatelem několikrát tvrzené podjatosti senátu krajského soudu. Zdůraznil, že přidělení věci tomuto senátu proběhlo transparentně a odmítl, že by soudce R. P. byl podjatý nebo pod tlakem veřejných činitelů:

„165. Ke shodnému závěru dospěl Vrchní soud v Praze ohledně odvolacích námitek, že v řízení před soudem ve věci rozhodoval nezákonný soudce R. P., a že obžalovaní byli odňati zákonnému soudci I. Z. K tomu je třeba konkrétně uvést, že s účinností od 1. 4. 2012 vstoupil do soudního oddělení 4 T Krajského soudu v Praze předseda senátu Mgr. R. P. dosavadnímu předsedovi senátu I. Z. byl uvedeným datem zastaven nápad nových trestních věcí, takže je zcela transparentní, že věci napadlé od tohoto data bude vyřizovat Mgr. R. P., což vyplývá z rozhodnutí předsedkyně Krajského soudu v Praze ze dne 20. 2. 2012, Spr 1400/2011, které není svévolným vrchnostenským zásahem do přidělování projednávaných věcí, ale zcela konkrétním legitimním opatřením reflektující vstup nového předsedy senátu 4 T a nutnost vytvoření prostoru pro dosavadního předsedu senátu I. Z. k práci s neskončenými trestními věcmi. (...)

166. S uvedenou námitkou souvisí i namítané podezření obžalovaných K. K. a P. K., že ve věci rozhodoval podjatý senát, ohledně čehož Vrchní soud v Praze odkazuje na své dřívější usnesení ze dne 15. 2. 2018, sp. zn. 6 To 72/2017, kterým zamítl stížnost obžalovaných [včetně stěžovatele] (...) proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 7. 11. 2017, č. j. 4 T 21/2013-3285, kterým bylo rozhodnuto o nepodjatosti předsedy senátu R. P. a přísedících T. M. a J. O. ve věci vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 4 T 21/2013. Toto usnesení se zabývalo i další námitkou ohledně údajného politického tlaku na rozhodování předsedy senátu v této trestní věci. Náзор Vrchního soudu již dříve vyslovený tímto usnesením zůstává neměnný, neboť obsah spisového materiálu ve spojení s očekávanou profesionalitou, kam spadá i odolnost soudce vůči potencionálním vnějším vlivům na výkon jeho profese, existenci jakéhokoliv vnějšího vlivu na rozhodování soudu v této věci vylučuje. (...)

42. Vrchní soud se vyjádřil také k procesní strategii, jakou zvolila obhajoba, již označil výslovně za obstrukční. Zejména poukázal na enormní množství podaných námitek podjatosti a návrhů na odnětí věci soudům. Konkrétně uvedl:

„V tomto kontextu také Vrchní soud v Praze k uvedenému návrhu obžalovaného přihlížel, kdy je zjevné, že se stal součástí obhajoby vedené obstrukčním způsobem, tak aby bylo zmařeno zahájení veřejného zasedání o projednání.“

43. Rozsudek vrchního soudu se stal pravomocným, třebaže stěžovatel, spoluobžalovaní i nejvyšší státní zástupce proti němu podali dovolání.

c) Řízení o dovolání před Nejvyšším soudem

44. Dne 2. března 2021 Nejvyšší soud dovolání stěžovatele odmítl. V odůvodnění usnesení se obsáhle vyjádřil ke stěžovatelem tvrzené podjatosti soudců krajského i vrchního soudu. Obecně k této námitce poznamenal:

„142. Úvodem je třeba předeslat, že oba soudy nižších stupňů o námitkách podjatosti v řízení rozhodovaly opakovaně takřka v průběhu celého řízení před soudem, zabýval se jimi i Nejvyšší soud. Návrhy na vyloučení směřovaly jak vůči jednomu ze členů senátu soudu prvního i druhého stupně, tak vůči všem členům senátu. U žádného ze členů senátů soudů nižších soudů, jež vynesly shora citovaná rozhodnutí, nebyly shledány důvody zakládající jejich podjatost (...).“

45. Nejvyšší soud v bodech 148 až 151 pregnantně shrnul relevantní judikaturu Soudu k testu subjektivní i objektivní nestrannosti.

46. K podjatosti předsedy senátu krajského soudu R. P. z důvodu pochybení, kterého se měl dopustit, když umožnil novinářům pořídit si fotodokumentaci spisu obsahujícího na titulní straně osobní údaje stěžovatele, uvedl:

„157. Je třeba také připomenout, že důvodem pro vyloučení soudce ve smyslu § 30 odst. 1 tř. ř. nejsou výhrady zaměřené proti vedení řízení ze strany soudce nebo vůči jeho nezávislé rozhodovací činnosti. Důvodem vyslovení podjatosti soudce tedy není ani jeho případné (procesní či jiné) pochybení v rámci vedení trestního procesu či nesprávný názor na právní řešení věci (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. 6 Tdo 88O/2010, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2017, sp. zn. 7 Tdo 1455/2016).

165. (...) pokud jsou dovozovány důvody podjatosti předsedy senátu soudu prvního stupně (...) ze způsobu, jakým postupoval v řízení (...), pak takovéto skutečnosti nejsou způsobilé vytvořit základ pro konstatování, že by byla naplněna některá z okolností (...), který by založila důvod pro jeho vyloučení z vykonávání úkonů daného trestního řízení (...).

166. (...) podjatost (...) nelze spatřovat ani v tom, že podle rozhodnutí Úřadu pro ochranu osobních údajů byly Českou republikou, resp. Krajským soudem v Praze porušeny povinnosti vyplývající ze zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů (...).“

47. K podjatosti předsedy senátu krajského soudu R. P. z důvodu probíhajícího řízení o žalobě na ochranu osobnosti, kterou proti němu podal stěžovatel, Nejvyšší soud konstatoval:

„168. Konečně, podjatost předsedy senátu R. P. nemůže být založena ani z důvodu civilněprávního sporu na ochranu osobnosti, který byl

veden u Městského soudu v Praze se jmenovaným předsedou senátu jako žalovaným ze strany obviněného D. R. (...)

169. Skutečnost, že obviněný podal na soudce, který rozhoduje jeho trestní věc, k příslušnému soudu žalobu na ochranu osobnosti sama o sobě nezakládá podjatost tohoto soudce (...), tedy bez dalšího nesvědčí o existenci onoho osobního poměru, který eventuálně zakládá jeho vyloučení (...). Krajský soud v Praze (...) stran této námitky podjatosti přílehlavě uvedl, že předmětná civilní žaloba podaná na předsedu senátu ze strany obžalovaného, která nadto byla již pravomocně soudem posouzena jako nedůvodná, nemůže bez dalšího zakládat důvody pro vyloučení předsedy senátu. V opačném případě by totiž již samotné nedůvodné podání civilní žaloby na kteréhokoliv člena senátu projednávajícího danou věc vedlo k závěru o jeho vyloučení, čímž by ve svém důsledku bylo možné zcela účelově a v rozporu se zásadou zákonného soudce takto ze senátu „odstranit“ kdykoliv a kteréhokoliv jeho člena (srov. přiměřeně usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2016, sp. zn. III. ÚS 75/16). Na podporu uvedeného Nejvyšší soud poukazuje na závěr Ústavního soudu, podle nějž ani skutečnost, že předseda senátu podá na obviněného trestní oznámení, nelze z hlediska nestrannosti soudce považovat za problematickou (nálezn Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2016, sp. zn. I. ÚS 1965/15).“

48. K podjatosti přísedících členů krajského soudu Nejvyšší soud uvedl:

„170. Nejvyšší soud se dále zabýval námitkami obviněných, jež se týkaly přísedících senátu soudu prvního stupně. V rámci nich obviněný D. R. shledával důvody vyloučení přísedících v tom, že byli do své funkce jmenováni zastupitelstvem Středočeského kraje, který má v posuzované věci postavení poškozeného, a jejich volba ani přidělení k rozhodování konkrétní věci není transparentní.

[...]

172. Zařazení přísedících k rozhodování v dané věci nebylo aktem libovůle ani účelovým obsazením jednajícího soudu ad hoc a nedošlo k tomu, že by ve věci rozhodl nezákonný soudce. Především je nutno upozornit na skutečnost, že podle rozvrhu práce Krajského soudu v Praze účinného v době nápadu obžaloby, tj. 5. 4. 2013, mělo každé soudní oddělení (tedy i senát 4 T) jasně vymezené a omezené portfolio přísedících, což již samo limituje možnost libovolného či účelového obsazení senátu rozhodujícího konkrétní věc. Nadto je třeba při zařazení přísedících do senátu zohlednit nejen potřeby soudu, ale musí být vyváženy i zájmy přísedícího, který není zaměstnanec soudu a vykonává občanské zaměstnání, jeho osobní život i zákonné požadavky podle § 65 odst. 1 věta druhá zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. Při volbě přísedících tak musí být větší míra flexibility než u soudců z povolání. Je proto třeba za situace, kdy přísedící, kteří se podíleli na rozhodování věci, byli rozvrhem práce v rozhodné době určeni pro působení v senátu 4 T, uzavřít, že právo obviněných na zákonného soudce nebylo v tomto směru porušeno (...).

173. Obviněný však brojil spíše proti volbě přísedících jako takové. Namítal-li, že přísedící byli do své funkce zvoleni zastupitelstvem Středočeského kraje, a to opakovaně vždy na čtyřleté funkční období,

pak je k tomu třeba poznamenat, že tento postup je zcela v souladu se zákonem (§ 61, § 64 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb.). Přisvědčit nelze ani související námitce založené na skutečnosti, že Středočeský kraj má v daném řízení postavení poškozeného. Ani tato skutečnost totiž nezavdává důvod podjatosti ve smyslu § 30 odst. 1 tr. ř.

174. Podle § 79 zákona č. 6/2002 Sb. jsou soudci a přísedící při výkonu své funkce nezávislí a jsou vázáni pouze zákonem. Jsou povinni vykládat jej podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a rozhodovat v přiměřených lhůtách bez průtahů, nestranně a spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem. Nezávislost a nestrannost soudců a přísedících nesmí nikdo narušovat nebo ohrožovat.

175. Z tohoto ustanovení vyplývá, že poté, kdy byl přísedící zákonným způsobem a postupem do své funkce zvolen, není ze své funkce nikterak odpovědný orgánu, který jej zvolil, tento ani nemá žádnou zákonnou možnost do výkonu jeho funkce jakkoliv zasahovat či jej ovlivňovat. Ostatně nemá ani možnost bez návrhu předsedy příslušného soudu a za splnění dalších zákonných podmínek podle § 97 zákona č. 6/2002 Sb. přísedícího z funkce odvolat. Ani ve způsobu odměňování přísedících nelze shledávat narušení nezávislosti přísedících. Přísedícím je náhrada za vykonávání dané funkce poskytována státem (§ 93 zákona č. 6/2002 Sb.), a není tedy dána žádná přímá vazba a ekonomická závislost přísedícího na orgánu, který jej do funkce zvolil. (...) Opětovně nutno připomenout, že poměr vyloučené osoby k věci či osobám, jichž se úkon přímo dotýká, musí mít zcela konkrétní podobu a osobní charakter, aby mohl být dostatečně pádným důvodem podmiňujícím vznik pochybnosti o schopnosti takové osoby přistupovat k věci a k úkonům v ní činěným objektivně. Pro stručnost Nejvyšší soud odkazuje na ta rozhodnutí Krajského soudu v Praze ve spojení s rozhodnutími Vrchního soudu v Praze, která se obdobnými námitkami opakovaně zabývala (viz např. usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 18. 7. 2013, sp. zn. 4 T 21/2013, ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 6. 2014, sp. zn. 12 To 56/2013).“

49. Nejvyšší soud se také vyjádřil k tomu, zda projevy veřejných činitelů mohly porušit právo na nezávislý soud a presumpci neviný stěžovatele:

„180. (...) součástí nezávislosti a profesionality soudce je mimo jiné i schopnost a povinnost odolávat vnějším tlakům v podobě různých vyjádření mediálních či politických subjektů, prezidenta republiky nevymínaje.“

181. Ústavní soud přitom již zaujal názor, že ačkoliv (nyní posuzovaná) trestní věc obviněného D. R. a dalších skutečně čelila extrémní medializaci a výroky prezidenta republiky se nezdálo pohybovat na samé hraně přiměřenosti působení na soudní moc, nebyly vznesené námitky jmenovaného obviněného důvodné, neboť se zaměřovaly výhradně na vnější působení prezidenta republiky (usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 9. 2017, sp. zn. II. ÚS 2395/17).

182. Ústavním i Nejvyšším soudem byl rovněž vyjádřen názor, že pokud by bylo připuštěno, že soudci jsou v důsledku aktivit prezidenta republiky a ministra spravedlnosti vyloučeni z projednávání věci, vedlo by to *ad absurdum* k takovým důsledkům, že by byli z projednávání této

trestní věci vyloučení všichni soudci v České republice, což by znamenalo, že ve věci by vůbec nebylo možno (jakýmkoli způsobem) rozhodnout. Nejen politický, ale ani mediální tlak proto nelze v obecné rovině považovat za důvod zpochybňující nezávislost a nestrannost konkrétních soudců, resp. přísedících, neboť nelze akceptovat, aby vyloučení zákonného soudce z rozhodování bylo závislé výlučně na informacích šířených médii (usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 1. 2008, sp. zn. II. ÚS 3164/07).

183. Nejvyšší soud v souvislosti s uplatněnými dovolacími námitkami konstatuje, že ve vztahu k vyjádřením politických představitelů v dovolání citovaných nelze dovozovat přímou návaznost či jakoukoliv spojitost, která by svědčila o ovlivnění členů senátů obou soudů nižších stupňů. Žádný konkrétní vliv prokázán nebyl. Ostatně sami členové senátů obou soudů nižších stupňů se ve svých rozhodnutích tímto způsobem vyjádřili, tj. že se necítí být podjatí z důvodu „mediální či společenské poptávky“.

184. Vyjádření prezidenta republiky citovaná v dovolání D. R. je přitom možno označit za politické proklamace *sui generis*, jež ve skutečnosti nemohou mít vliv na výkon soudní moci. Jak bylo již výše konstatováno, jednou ze záruk nezávislosti a nestrannosti soudů (soudců) je i schopnost odolávat vnějším, a to i politickým vlivům. Chybějící nestrannost soudců nemůže plynout jen z toho, jaké má prezident republiky kompetence vůči soudnictví v rámci dělby moci. (...).

186. Pokud bylo dále namítáno, že tehdejší ministr spravedlnosti R. P., zasáhl do činnosti soudu prostřednictvím stížnosti pro porušení zákona, k tomu je nutno uvést, že tento pouze využil opravný prostředek, který mu trestní řád přiznává. V uplatnění tohoto mimořádného opravného prostředku oprávněnou osobou, byť představitelem moci výkonné, v žádném případě nelze shledávat jakýkoliv neoprávněný zásah do výkonu soudní moci. Pokud by jeho samotné podání ministrem spravedlnosti takový zásah neslučitelný s dělbou moci skutečně představoval, lze důvodně usuzovat, že by takové zjištění nalezlo výrazu v kasačním rozhodnutí Ústavního soudu při jeho dřívějším rozhodování týkajícím se tohoto mimořádného opravného prostředku (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 31. 10. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 15/01). Následné vyjádření ministra spravedlnosti k výsledku řízení podané stížnosti pro porušení zákona korelovalo s obsahem jím podané stížnosti. Je poměrně očekávatelné, že účastník řízení, jenž se svým opravným prostředkem uspěje, vyjádří kladné stanovisko k rozhodnutí na jeho podkladě vydanému. Nemá důvod očekávat jinou reakci od ministra spravedlnosti a spojovat s jeho vyjádřením, že je s výsledkem řízení o podané stížnosti, již bylo vyhověno, „spokojen“, závěr o nepřipustném ovlivňování soudní moci (resp. soudu činných ve věci dovolatele) v jejím rozhodování.

[...]

189. Pouze na okraj Nejvyšší soud k tvrzenému porušení zásady presumpce nevinny ze strany představitelů moci výkonné a médií namítanému v úvodu dovolání obviněného [stěžovatele] odkazuje na výše rozvedené s tím, že jejich vyjádření neměla a nemají vliv na soudní

rozhodování a nelze v nich spatřovat takové skutečnosti, jež by zapříčinily vyloučení soudců rozhodujících v posuzované věci.

[...]

191. V uvedeném směru lze poukázat na to, že zejména z dovoláními napadeného rozhodnutí soudu (viz část zprošťující a odůvodnění rozsudku) je zřejmé, že mediální tlak a výroky státních činitelů v souvislosti s trestním stíháním obviněných pronesené, které směřovaly zejména vůči odvolacímu soudu a jeho prvnímu rozhodnutí v meritu věci, neměly vliv na posouzení věci tímto soudem. Samotný zvýšený mediální zájem o konkrétní trestní věc ještě nevede k závěru, že došlo k porušení práva obviněného na spravedlivý proces. V tomto duchu ostatně vyznívá i rozhodování ESLP, jak lze demonstrovat např. na jeho rozsudku ze dne 24. 1. 2017 ve věci *Paulikas proti Litvě* (stížnost č. 57435/09) a rozsudku ze dne 15. 9. 2020 ve věci *Civinskaite proti Litvě* (stížnost č. 21218/12), v němž Soud vyložil, že i přes silnou a nepřívznivou publicitu případu lze obecně vést spravedlivé řízení. V demokracii je běžné, že významné případy nevyhnutelně přilákají mediální pozornost, ale to neznamená, že musí dojít k zásahu do práva na spravedlivý proces. K opačnému závěru lze dojít jen v případě existence přesvědčivých důkazů, které by naznačovaly, že soudci rozhodující byli médii skutečně ovlivněni. Ve věci posuzované k takovému závěru Nejvyšší soud nedospěl.“

50. Stěžovatel se dne 2. července 2021 obrátil na Ústavní soud. Ve své ústavní stížnosti vznesl celou řadu námitek, z nichž ty, které později uplatnil ve stížnosti k Soudu, tvoří jen okrajovou část. Co do podstaty však téměř všechny tyto námitky v ústavní stížnosti vznesl až na jednu výjimku. Co se týče námítka, že měli být vyloučeni všichni členové senátu krajského soudu, vrchního soudu i Nejvyššího soudu, a to z důvodu veřejných prohlášení prezidenta M. Z. a ministra spravedlnosti R. P., stěžovatel v této souvislosti nezmínil žádné konkrétní výroky dozorující statní zástupkyně L. B.

d) *Řízení před Ústavním soudem*

51. Dne 14. prosince 2021 odmítl Ústavní soud stěžovatelovu ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněnou. Pokud jde o námitky podjatosti senátu krajského soudu, odkázal na podrobné odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu:

„27. Ústavní soud musí předně odmítnout námitku stěžovatele D. R., že řízení, jež bylo proti němu vedeno, mělo významný politický rozměr a charakter mediálního procesu. Je přirozené, že média a veřejnost obecně věnují značnou pozornost trestním řízením vedeným proti osobám politicky činným, resp. zastávajícím vysoké politické funkce. To byl i případ stěžovatele. Stejně tak je přirozené, že orgány činné v trestním řízení komunikují s médii a v zákonných mezích jim poskytují některé informace, neboť požadavky médií a potažmo veřejnosti na co nejširší přístup k přímým informacím o trestním řízení je třeba do určité míry akceptovat (srov. usnesení sp. zn. I. ÚS 1476/13).

28. Z hlediska možného zásahu do ústavně zaručených práv a svobod stěžovatele je podstatné pouze to, zda některý z orgánů činných v trestním řízení podílejících se na řešení dané trestní věci nezavdal svým

mediálním vystoupením důvod pro pochyby o nepodjatosti. Ústavní soud konstatuje, že v daném případě nic podobného nebylo možno zaznamenat. Stěžovatel sice ve své ústavní stížnosti obviňuje jednotlivé orgány činné v trestním řízení (zejména pak státní zástupkyni L. B.) mj. z „bulvarizace trestního řízení“ či z toho, že médiím poskytovaly fabulace a nepravdivé informace, nicméně zůstává v tomto směru v obecné rovině a neuvádí žádné konkrétní výroky ani nepoukazuje na jiné aktivity, které by mohly zakládat zmíněnou pochybnost o nepodjatosti těchto orgánů. V neposlední řadě považuje Ústavní soud za vhodné podotknout, že z ústavní stížnosti není zřejmé, jakým způsobem měla zvýšená mediální pozornost ovlivnit správnost a zákonnost napadených rozhodnutí.

29. Stejně konstatování pak platí pro tvrzení stěžovatele o politickém rozměru trestního řízení. Toto řízení bylo vedeno proti stěžovateli, jenž byl politicky aktivně činnou osobou, a bylo sledováno i na politické scéně, avšak z této skutečnosti samo o sobě nemůže vyplývat, že v jeho průběhu došlo k porušení principů spravedlivého (řádného) procesu či k jinému zásahu do ústavně zaručených práv a svobod stěžovatele.

[...]

31. Pokud jde o stěžovatelovu námitku týkající se soudců a přísedících, kteří měli být podle jeho názoru z projednávání a rozhodování jeho věci vyloučeni, odkazuje Ústavní soud primárně na č. 65-80 a 83-86 usnesení Nejvyššího soudu, kde se tento soud s uvedenou námitkou vypořádal. Učinil tak přitom s mimořádnou podrobností a pečlivostí, a to včetně tvrzení stěžovatele o ovlivnění soudců výroky prezidenta republiky a dalších představitelů výkonné moci. Nejvyšší soud zde rovněž přeléhavě odkazoval na relevantní judikaturu Ústavního soudu. Ústavní soud k tomu proto již jen stručně podotýká, že neshledává důvod k tomu, aby tuto argumentaci Nejvyššího soudu jakkoli rozporoval, zvláště když ani stěžovatel ve své ústavní stížnosti na ni téměř nereaguje.“

(v) Řízení ohledně úniku osobních údajů

52. Po podání obžaloby umožnil krajský soud dne 5. dubna 2013 novinářům nafotit rozsah, nikoliv obsah, spisového materiálu, aby veřejnosti transparentně vysvětlil, proč lze očekávat, že řízení bude trvat déle (viz § 17 výše). Některý z přítomných novinářů vyfotil také spisové obálky s osobními údaji stěžovatele (jméno, příjmení, titul, adresa a rodné číslo). Tyto fotografie byly následně publikovány na internetových stránkách některých periodik.⁹

a) Řízení před Úřadem pro ochranu osobních údajů

53. Na základě podnětu stěžovatele vydal dne 23. října 2013 Úřad pro ochranu osobních údajů („ÚOOÚ“) rozhodnutí, jímž uložil České republice – krajskému soudu pokutu ve výši 10 000 Kč z důvodu porušení povinnosti správce

⁹

https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/obzaloba-na-davida-ratha.A130405_085613_krimi_klm či <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/rath-zna-sveho-soudce-expert-na-korupci-soudi-businu/r~i:article:776111/>

osobních údajů přijmout taková opatření, aby nemohlo dojít k neoprávněnému nebo nahodilému přístupu k osobním údajům (viz přílohu č. 18 ke stížnosti). Po provedeném dokazování zjistil, že:

„(...) minimálně jedna taška obsahující spisový materiál s osobními údaji nebyla jakkoliv zabezpečena proti možnosti vyfocení (natočení) osobních údajů. (...)“

54. Proti rozhodnutí podal krajský soud rozklad.

55. Dne 6. prosince 2013 předseda ÚOOÚ rozklad zamítl a rozhodnutí potvrdil (viz přílohu č. 9). Zopakoval, že opatření přijatá krajským soudem nebyla dostatečná k tomu, aby se předešlo k neoprávněnému přístupu k osobním údajům stěžovatele. Předseda ÚOOÚ tomu uvedl:

„Jak vyplývá ze shromážděného materiálu a rovněž i z výpovědí svědků, předmětná taška byla sice začleněna do stejného obalu a krabice jako ostatní spisový materiál, přesto však její uložení umožnilo ofotografovat přední část složky s osobními údaji stíhaných osob, které však nijak nesouvisely s účelem návštěvy zástupců sdělovacích prostředků, tj. možností získat přehled o rozsahu spisového materiálu (...).“

b) Občanskoprávní žaloba na ochranu osobnosti

56. Dne 4. července 2013 podal stěžovatel proti soudci R. P. žalobu na ochranu osobnosti. V ní tvrdil, že dotyčný tím, že umožnil zástupcům médií nafotit spisový materiál včetně jeho osobních údajů, zasáhl do jeho osobnostních práv, a to za účelem vlastního zviditelnění.

57. Dne 3. května 2013 se písemně za krajský soud vyjádřil jeho místopředseda (viz přílohu č. 10). Zdůraznil, že krajský soud umožnil novinářům pořídit fotografie spisového materiálu uloženého v taškách hřbetem dolů v kanceláři soudce R. P., aby tak informoval veřejnost o rozsahu a náročnosti případu. Následně byly v médiích uveřejněny fotografie spisů v taškách, včetně fotografie spisové obálky jednoho spisu obsahující osobní údaje stěžovatele (jméno, příjmení, titul, bydliště a rodné číslo). Místopředseda zdůraznil, že si některý novinář zjevně posunul spis, aby si umožnil přebal spis nafotit. Za to se stěžovateli omluvil, zdůraznil ale, že nešlo o jednání soudu a sám soud je takovým chování novinářů nemile překvapen.

58. Obdobně se písemně vyjádřil také soudce R. P., který zdůraznil, že na žádost novinářů jim s vědomím a se souhlasem vedení soudu umožnil seznámit se s rozsahem spisu, nikoliv s jeho obsahem.

59. Dne 24. února 2016 rozhodl Městský soud v Praze o žalobě, tak že soudce R. P. není pasivně legitimován (viz přílohu č. 11). Souhlasil s tím, že soudce jednal v rámci svého služebního poměru, když novinářům umožnil nafotit rozsah spisu ve své kanceláři, a že k úniku informací došlo v důsledku jednání novinářů:

„To, že skutečně došlo k pořízení fotografií obalu svazku č. 22 a začátku obžaloby je z fotografií zřejmé i podle toho, jak jsou zachyceny ruce zúčastněných, je zřejmé, že někdo ze zástupců médií svazky v tašce přetočil tak, aby tyto titulní strany byly viditelné

a čitelné, i když na některých fotografiích čitelné osobní údaje doslova nejsou, podle fotografií, které je přibližují, již ano.

Ve zveřejnění těchto údajů pak soud shledává přerušení jakékoliv příčinné souvislosti, protože fakticky za zveřejnění na internetových serverech nemůže nést odpovědnost ani Krajský soud v Praze a už vůbec ne žalovaný.“

60. Městský soud v Praze ve svých závěrech odkázal na rozhodnutí ÚOOÚ, podle něhož za porušení povinnosti v souvislosti s ochranou osobních údajů nese odpovědnost krajský soud, nikoliv soudce R. P. jako fyzická osoba.

61. Proti rozhodnutí se stěžovatel odvolal.

62. Dne 13. prosince 2016 vrchní soud potvrdil závěry Městského soudu v Praze, odvolání odmítl a zopakoval, že soudce R. P. není ve věci pasivně legitimován (viz přílohu č. 12).

63. Stěžovatel podal dovolání.

64. Dne 23. dubna 2019 Nejvyšší soud dovolání odmítl, jelikož dovolání nebylo přípustné (viz přílohu č. 13). Nadto soud opět zopakoval, že stěžovatel nijak neprokázal, že by soudce R. P. sledoval jakýkoliv osobní prospěch, nebo jakkoliv překročil při plnění úkolu svůj služební poměr.

(vi) Řízení o námitkách podjatosti

a) Obecné poznámky

65. Stěžovatel podal v průběhu řízení více než 12 námitek podjatosti vůči soudci R. P., přisídícím členům senátu krajského soudu, jakož i vůči soudcům vrchního soudu a Nejvyššího soudu. Z nich 8 námitek podjatosti směřovalo proti senátu krajského soudu 4 T, z čehož 6 se týkalo stejných důvodů, které uvádí stěžovatel ve stížnosti k Soudu. Stěžovatel podal také návrh na odnětí věci krajskému soudu, což soudy odmítly. Několikrát také vyjádřil přesvědčení o podjatosti soudů v osobnějších dopisech adresovaných soudci R. P. Níže vláda podrobněji pojednává jen o námitkách podjatosti, které se vztahují k otázkám Soudu.

b) Námitka podjatosti vůči soudci R. P.

66. Dne 18. července 2013 podal stěžovatel námitku podjatosti vůči soudci R. P. Důvodem bylo zpřístupnění spisového materiálu médiím, v důsledku čehož byly následně zveřejněny fotografie s osobními údaji stěžovatele. Soudce R. P. dle stěžovatele podlehl tlaku médií, čímž zpochybnil svou nestrannost a nezávislost. V rámci námitek stěžovatel poukázal také na to, že proti soudci R. P. podal z téhož důvodu občanskoprávní žalobu na ochranu osobnosti (viz § 56 výše).

67. Dne 18. července 2013 krajský soud námitce podjatosti soudce R. P. nevyhověl (viz přílohu č. 14) a rozhodl, že stěžovatel je povinen zaplatit žalovanému soudci R. P. náhradu nákladů řízení ve výši 20 570 Kč. Zdůraznil, že focení objemu spisového materiálu se uskutečnilo na žádost médií a s vědomím

a souhlasem vedení krajského soudu. Osobní údaje stěžovatele byly nadto veřejnosti již známé z přípravného řízení a z veřejně dostupných registrů, např. z obchodního rejstříku. Konkrétně poznamenal:

„K výše uvedenému úkonu [fotodokumentaci objemu spisu] tak předseda senátu nedával žádný pokyn, neorganizoval jej a přítomen mu byl pouze z toho důvodu, že spis byl v danou dobu fakticky uložen v jeho kanceláři, kam novináři přišli za doprovodu příslušné pracovnice soudu a příslušníka justiční stráže. Pokud někteří z novinářů této příležitosti zneužili k detailnímu zachycení obálky spisů (které byly po celou dobu přítomnosti novinářů uloženy v přepravních plastových taškách a nebyly jim nikterak blíže zpřístupňovány) s uvedením jména, příjmení a dalších údajů obviněných a k jejich následnému zveřejnění, potom jednoznačně vybočili z rámce toho, co jim bylo ze strany soudu povoleno. V kontextu této skutečnosti je však třeba uvést, že totožnost osob, proti kterým je v této věci již po dobu více než jednoho roku vedeno trestní řízení, je široké veřejnosti právě z hromadných sdělovacích prostředků již z fáze přípravného řízení známa (...). Data narození a bydliště obžalovaných jsou potom volně přístupná u všech obžalovaných, kteří jsou vedeni ve veřejně přístupných operátorech, jako je např. obchodní rejstřík (v případě obžalovaného MUDr. Davida Ratha tyto údaje z obchodního rejstříku jasně vyplývají).“

68. Dne 12. srpna 2013 podal stěžovatel stížnost.

69. Dne 4. června 2014 rozhodnutí krajského soudu potvrdil vrchní soud (viz přílohu č. 15). Podle něho byl postup krajského soudu v souladu se zákonem, neboť jím zamýšlel informovat veřejnost o své činnosti skrze veřejné sdělovací prostředky. Pokud některý z novinářů vyfotil kromě objemu spisu i osobní údaje stěžovatele na obálce spisu, překročil tak zjevně meze toho, co mu bylo krajským soudem dovoleno.

70. Dne 18. srpna 2014 podal stěžovatel proti rozhodnutí soudů ústavní stížnost.

71. Dne 17. prosince 2014 Ústavní soud odmítl ústavní stížnost jakožto předčasnou (viz přílohu č. 16). Uvedl, že rozhodnutí ve věci podjatosti není meritorním rozhodnutím ve věci samé a stěžovatel může k nápravě tvrzeného porušení práva využít další procesní prostředky – odvolání či dovolání – ve věci samé.

c) Námitka podjatosti vůči přisedícímu J. O.

72. Dne 11. července 2014 podal stěžovatel námitku podjatosti proti přisedícímu J. O. V ní poukázal na jeho „těsný“ vztah s poškozeným Středočeským krajem a také na nevhodné neverbální projevy přisedícího během řízení.

73. Dne 18. července 2014 krajský soud námitku podjatosti odmítl (viz přílohu č. 17). Tvrzení o těsném vztahu považoval za čistě účelové a nepodložené, jelikož symbolickou odměnu přisedícím vyplácí soud, nikoliv Středočeský kraj. Navíc Středočeský kraj neuplatnil v řízení nárok na náhradu škody a ani neuplatňoval jiná práva poškozeného. Krajský soud vyzdvihl, že:

„Ryzí účelovost tvrzeného vztahu přisedících ke Středočeskému kraji a k projednávané věci ještě potrhuje skutečnost, že již přípisem ze dne 14. 5. 2013 soud všechny strany řízení na mechanismus výslovně upozornil [viz § 18 výše] a stěžovatel na toto nijak nereagoval, aby více než rok poté namítal podjatost přisedícího J. O.“

74. Dne 1. srpna 2014 podal stěžovatel proti rozhodnutí krajského soudu stížnost.

75. Dne 5. září 2014 vrchní soud usnesení krajského soudu zrušil a vrátil mu věc k novému projednání (viz přílohu č. 18). Vrchní soud souhlasil, že přisedící J. O. není nijak personálně nebo finančně svázán se Zastupitelstvem Středočeského kraje, za nedostatečné však označil posouzení námitky týkající se chování a neverbálních projevů J. O. během hlavního líčení.

76. Dne 22. září 2014 se ke své namítané podjatosti vyjádřil přisedící J. O. Ten kategoricky odmítl jakékoliv sympatie či antipatie ke kterékoli straně řízení a odmítl, že by neverbálními gesty dával jakkoli najevo svůj názor na průběh řízení. Podobně se vyjádřila rovněž protokolující úřednice A. N. S.

77. Dne 8. října 2014 krajský soud doplnil důkazy o protokoly z hlavního líčení, záběry z kamer a o vyjádření J. O. a vyjádření protokolující úřednice (viz přílohu č. 19) a námitku odmítl s tím, že negativní projevy J. O. během řízení nebyly nijak prokázány (viz přílohu č. 20).

78. Stěžovatel podal proti tomuto rozhodnutí znovu stížnost.

79. Dne 16. prosince 2014 vrchní soud stížnost odmítl a potvrdil závěry krajského soudu jako správné (viz přílohu č. 21).

d) Námitka podjatosti vůči soudci R. P. a přisedícím senátu

80. Dne 9. prosince 2014 se stěžovatel osobním dopisem obrátil přímo na soudce R. P. a vyčetl mu nejen jeho zaujatý postoj, ale také to, že v důsledku neodročeného jednání se stěžovatel nemohl starat o nemocného otce, který následně zemřel (viz přílohu č. 22):

„Vážený pane předsedo, svá chybná rozhodnutí již nemůžete odčinit, ta měla své neblahé důsledky, které lze těžko zvrátit. Můj otec zemřel, mé děti si nesou do života negativní zkušenosti a velkou nedůvěru v systém. Proto doufám, že v sobě naleznete tolik vnitřní síly, abyste odvrhl touhu „být slavný“ a zvítězila ve Vás profesionalita soudce a vzdal jste se tohoto případu pro podjatost. Jako lékař, který studoval psychologii a psychiatrii vím, že s tím, co se již stalo, nemůžete rozhodovat objektivně a s nadhledem.“

Soudce R. P. tento dopis založil do spisu jako námitku podjatosti a následně ji krajský soud projednal.

81. Dne 7. ledna 2015 odmítl krajský soud námitku stěžovatele s tím, že žádný z členů senátu 4 T nemá ke stěžovateli vztah, který by mu bránil nezaujatě, nestranně a v souladu se zákonem rozhodovat ve věci (viz přílohu č. 23). Co se týče osobní výtky ohledně neodročení jednání, krajský soud uzavřel, že žádost

o odročení byla obecná, neobsahovala informace o náhlé rodinné situaci či o hospitalizaci jeho otce a byla doručena opožděně.

82. Dne 31. března 2015 vrchní soud zrušil usnesení krajského soudu s tím, že ve věci rozhodoval nepříslušný senát (viz přílohu č. 24). Senát se skládal ze soudce R. P. a jiných přísedících, než kteří rozhodovali ve věci samé, což je proti dikci trestního řádu.

e) Námitka podjatosti vůči soudci R. P. a přísedícím senátu

83. Dne 6. února 2015 podal stěžovatel další námitku podjatosti proti soudci R. P. a dne 23. dubna 2015 podal námitku podjatosti proti soudci R. P. i proti oběma přísedícím členům senátu.

84. Krajský soud spojil rozhodnutí o těchto dvou námitkách s rozhodnutím o námitce podjatosti soudce R. P., jež zrušil vrchní soud (viz přílohu č. 25). Krajský soud námitky dne 27. dubna 2015 odmítl. Zdůraznil, že jediný vztah přísedících k Zastupitelstvu Středočeského kraje je dán tím, že je zastupitelstvo zvolilo do jejich funkce, a že dále nemá žádnou možnost do výkonu jejich funkce zasahovat. Ve vztahu k soudci R. P. krajský soud uzavřel, že to, že proti němu stěžovatel podal civilní žalobu na ochranu osobnosti nic nemění na tom, že soudce R. P. nemá vůči stěžovateli žádný osobní ani jiný vztah, pro který by ve věci nemohl rozhodovat. Zdůraznil také, že stěžovatel podává námitky opakovaně:

„Ze strany obžalovaného MUDr. Ratha a jeho obhájce byla v řízení podjatost předsedy ev. členů senátu v této věci namítnuta již opakovaně ve snaze dosáhnout tak jejich vyloučení z věci a změny v obsazení senátu, v důsledku čehož by poté bylo zřejmě nezbytné ve smyslu § 219 odst. 3 tr. řádu provést celé hlavní líčení znovu.“

85. Tyto závěry dne 29. června 2015 potvrdil také vrchní soud, který uzavřel, že skutečnost, že stěžovatel vede se soudcem R. P. soukromoprávní spor, jehož odůvodnění nijak nesouvisí s možným výsledkem trestního řízení, nemůže odůvodnit namítanou podjatost soudce (viz přílohu č. 26).

f) Námitka podjatosti vůči soudci R. P.

86. Dne 23. října 2017 podal stěžovatel v hlavním líčení další námitku podjatosti vůči soudci R. P. V ní namítal, že v důsledku pravomocného rozsudku Městského soudu v Praze o jeho žalobě na ochranu osobnosti je mezi nimi vztah dlužníka a věřitele. Stěžovatelova žaloba byla zamítnuta a stěžovatel měl uhradit soudci R. P. náhradu nákladů řízení ve výši 20 570 Kč (viz § 67 výše). Námitku podjatosti podal stěžovatel také proti přísedícím J. O. a T. M., tj. celému senátu krajského soudu, a to kvůli jeho možnému ovlivnění vyjádřeními veřejných činitelů k případu (viz § 24 výše a § 89 níže).

87. Dne 1. listopadu 2017 krajský soud námitky podjatosti odmítl (viz přílohu č. 27). Odkázal na závěry Nejvyššího soudu, že řízení o žalobě na ochranu osobnosti podané proti soudci samo o sobě nezakládá jeho podjatost. V opačném případě by bylo možné takto „odstranit“ z rozhodování jakéhokoliv soudce. Ke vztahu dlužníka a věřitele soud podtrhl, že v daném civilním řízení soudce R. P.

odkázal náklady řízení na dobročinné účely, tedy nelze hovořit o jakémkoliv nevypořádaném majetkovém vztahu mezi stěžovatelem a soudcem R. P. Dále zdůraznil, že soudci jsou nezávislí a při svém rozhodování nepřihlíží ke komentářům veřejných činitelů ve sdělovacích prostředcích. Krajský soud nadto poznamenal:

„Ostatně i náklady řízení, k jejichž náhradě byl obžalovaný v daném civilním řízení pravomocně zavázán, předseda senátu ještě před hlavním líčením ve věci věnoval na prospěšné účely. Nelze tedy hovořit ani o jakémkoliv vypořádání majetkového vztahu mezi obžalovaným a předsedou senátu. (...)

Jak již soud konstatoval, námitky podjatosti jsou v tomto řízení podávány opakovaně, a to dokonce v některých případech z týchž důvodů.“

88. Tyto závěry potvrdil dne 15. února 2018 vrchní soud (viz přílohu č. 28). Ve svém rozhodnutí vyčetl stěžovateli a jeho právnímu zástupci jimi zvolený způsob a strategii vedení obhajoby:

„I z tohoto důvodu Vrchní soud v Praze dospívá k již zmíněnému závěru, že jde o součást procesní taktiky založené na šikaně předsedy senátu motivované snahou lapidárně řečeno zbavit se svého zákonného soudce a neúměrně prodloužit trvání trestního řízení, kdy charakter a okolnosti souběžného vedení civilního a trestního řízení v tomto případě neodůvodňují vyloučení předsedy senátu z projednávané trestní věci.“

(vii) Řízení před Ústavním soudem týkající se výroků prezidenta M. Z.

89. Dne 20. března 2017 podal stěžovatel ústavní stížnost, ve které se domáhal toho, aby Ústavní soud zakázal prezidentovi pokračovat v zasahování do jeho práv, včetně presumpce nevin, dalšími veřejnými výroky ohrožujícími nezávislost a nestrannost rozhodování soudců v jeho trestní věci, a to přinejmenším do doby, než bude pravomocným rozhodnutím jeho vina prokázána.

90. Dne 3. dubna 2018 Ústavní soud stížnost odmítl jako nepřipustnou z důvodu předčasnosti¹⁰, jelikož stěžovatel nevyčerpal všechny procesní prostředky, které mu zákon k ochraně jeho práv poskytoval (viz přílohu č. 29). V rozhodnutí stěžovatele poučil, že podle okolností by se měl domáhat ochrany svých práv buď žalobou na ochranu osobnosti proti prezidentu M. Z., nebo žalobou proti nezákonnému zásahu prezidenta jakožto správního orgánu, chtěl-li, aby prezident s výroky přestal. Konkrétně uvedl:

„14. (...) považuje-li stěžovatel předmětné výroky prezidenta republiky za soukromé (tzn. neučiněné v přímé souvislosti s výkonem této ústavní funkce), pak bylo namístě využít prostředků ochrany (...) podle občanského soudního řádu, jelikož stěžovatel má jako každý, jehož osobnost byla dotčena, právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek (...). Teprve po pravomocném rozhodnutí soudu, tedy když by

¹⁰ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 9/17 ze dne 3. dubna 2018 vydalo plénium Ústavního soudu, ve kterém zasedala i K. Š., stávající soudkyně štrasburského soudu za Českou republiku.

stěžovatel marně vyčerpal všechny prostředky, které mu zákon k ochraně práva poskytuje, by eventuálně připadalo v úvahu podání ústavní stížnosti. Obdobné platí, považoval-li by stěžovatel předmětné výroky prezidenta republiky nikoliv za jeho názor vyslovovaný „soukromou osobou“, nýbrž za nezákonný zásah správního orgánu. V tomto případě totiž bylo namístě před podáním ústavní stížnosti vyčerpat všechny procesní prostředky ochrany podle soudního řádu správního, které jsou v jeho dispozici (...). Konečně pokud má stěžovatel skutečně obavu z toho, že by předmětné výroky mohly ovlivnit nezávislé a nestranné rozhodování soudů v jeho trestní věci, je třeba poukázat na skutečnost, že stěžovatel má i nadále k dispozici všechny procesní prostředky k ochraně svých práv, které mu poskytuje trestní řád, přičemž (případně) pravomocné odsuzující trestní rozhodnutí je rovněž přezkoumatelné Ústavním soudem v řízení o ústavní stížnosti.“

91. K danému usnesení připojil odlišné stanovisko soudce V. S., přední český expert na správní právo, který podrobně zkoumal možný vztah výroků prezidenta k výkonu jeho prezidentských pravomocí. Uzavřel, že dané výroky pronesl M. Z. jako soukromá osoba, a to z následujících důvodů:

„Je zřejmé, že kromě prvního případu (srov. dále) šlo vesměs o běžné (obvyklé) setkávání či jiné kontakty hlavy státu s veřejností. S výkonem funkce prezidenta republiky lze nepochybně nalézt jistou souvislost, v žádném případě však nešlo o samotný výkon funkce, resp. pravomoci prezidenta republiky. Ostatně není to ani činnost nějakým způsobem upravená právními předpisy. Obecně vzato si může každý občan zorganizovat setkání s jinými občany, odpovídat na dotazy či poskytnout rozhovor médiím a realizovat tak svou ústavně zaručenou svobodu projevu. Prezident republiky při těchto setkáních toliko vyjádřil svůj osobní názor na některé veřejnosti sledované záležitosti, zejména na průběh trestního řízení s obžalovaným stěžovatelem MUDr. Davidem Rathem. (...)

Jak vyplývá z výše uvedeného, lze dospět k závěru, že napadené výroky je třeba považovat za akty, které prezident republiky učinil jako soukromá osoba vyjadřující své názory v rámci ústavně zaručeného práva na svobodu projevu podle čl. 17 Listiny, a nikoliv za akty mající charakter výkonu pravomocí prezidenta republiky.“

92. Vládě není známo, že by stěžovatel podal žalobu na ochranu osobnosti proti prezidentu M. Z., nebo že by se proti jeho výrokům dále bránil jako proti nezákonnému zásahu správního orgánu, popř. prostřednictvím žaloby na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem.

(viii) Další trestní řízení proti stěžovateli

93. V srpnu 2015 byl stěžovatel společně s dalšími osobami obžalován v souvislosti se stavebními zakázkami pro nemocnice v Mladé Boleslavi, Kolíně a Kladně a dodávkou sanitek pro středočeskou záchrannou službu.

94. Dne 21. června 2022 byl stěžovatel vrchním soudem pravomocně uznán vinným z přijetí a slibu úplatku a z manipulace veřejných zakázek na nákup sanitek

a rekonstrukce několika nemocnic. Vrchní soud kvalifikoval jednání stěžovatele jako pokračující trestný čin zjednání výhody u veřejné zakázky.

95. Stěžovatel podal proti rozsudku vrchního soudu dovolání k Nejvyššímu soudu, které Nejvyšší soud dne 27. března 2025 odmítl.

II. PŘÍSLUŠNÉ VNITROSTÁTNÍ PRÁVO A PRAXE

(i) Příslušné vnitrostátní právo

a) *Ústava České republiky*

96. Poslance nelze trestně stíhat bez souhlasu Poslanecké sněmovny. Odepře-li komora souhlas, je trestní stíhání navždy vyloučeno (čl. 27 odst. 4). Poslance však lze zadržet, bez předchozího souhlasu Poslanecké sněmovny, byl-li dopaden při páchání trestného činu nebo bezprostředně poté. Příslušný orgán je povinen zadržení ihned oznámit předsedovi Poslanecké sněmovny; nedá-li předseda do 24 hodin od zadržení souhlas k odevzdání zadrženého soudu, je příslušný orgán povinen ho propustit (čl. 27 odst. 5).

97. Zákon může stanovit, ve kterých věcech a jakým způsobem se na rozhodování soudů podílejí vedle soudců i další občané (čl. 94 odst. 2).

b) *Listina základních práv a svobod*

98. Nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci. Příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (článek 38).

99. Každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla vyslovena jeho vina (čl. 40 odst. 2).

c) *Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích a přísedících*

100. Senáty krajského soudu se skládají z předsedy senátu a dvou přísedících, jestliže rozhodují jako soudy prvního stupně v trestních věcech (§ 31 odst. 2).

101. Rozdělení jednotlivých věcí, které mají být u soudu projednány a rozhodnuty, do soudních oddělení se řídí rozvrhem práce (§ 41 odst. 1). Vydaný rozvrh práce je veřejně přístupný (§ 41 odst. 3).

102. V rozvrhu práce soudu se určí jmenovitě soudci i přísedící tvořící senát [§ 42 odst. 1 písm. a)]. Rozvrhem práce pro příští kalendářní rok nebo změnou rozvrhu práce nesmí být dotčeno rozdělení věcí a, pokud je to možné, ani zařazení soudců a přísedících do jednotlivých soudních oddělení, provedené před jejich účinností (§ 42 odst. 2).

103. Mezi kvalifikační předpoklady pro výkon funkce přísedícího, které jsou stejné jako u soudců, patří: a) státní občanství České republiky, b) svéprávnost, c) bezúhonnost, d) zkušenosti a morální vlastnosti, které dávají záruku, že bude osoba svou funkci zastávat řádně, e) a dosažení věku nejméně 30 let (§ 60 odst. 1).

104. Přisedící jsou voleni do funkce na dobu 4 let (§ 61 odst. 2).

105. Soudci po jmenování do funkce a přisedící po zvolení do funkce skládají tento slib: „*Slibuji na svou čest a svědomí, že se budu řídit právním řádem České republiky, že jej budu vykládat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a že v souladu s ním budu rozhodovat nezávisle, nestranně a spravedlivě.*“ (§ 62 odst. 1). Složení slibu se neopakuje, byl-li přisedící zvolen znovu (§ 62 odst. 2). Slib skládají přisedící do rukou předsedy soudu, k němuž byli zvoleni (§ 62 odst. 3). Odmítnutí složení slibu nebo jeho složení s výhradou má za následek, že se na soudce hledí, jako by nebyl jmenován a na přisedícího jako by nebyl zvolen (§ 62 odst. 4).

106. Přisedící jsou na krajské soudy voleni zastupitelstvy krajů, jejichž území je alespoň zčásti v obvodu příslušného krajského soudu (§ 64 odst. 1). Kandidáty do funkce přisedícího navrhuje členové příslušného zastupitelstva. K navrženým kandidátům si zastupitelstvo vyžádá vyjádření předsedy příslušného soudu (§ 64 odst. 2). Přisedícím může být zvolen občan, který je přihlášen k trvalému pobytu v obvodu zastupitelstva, jímž je do funkce volen, a v obvodu soudu, pro který je do funkce volen, nebo který v těchto obvodech pracuje (§ 64 odst. 3).

107. Počet přisedících, kteří mají být pro příslušný krajský soud zvoleni, stanoví předseda příslušného soudu (§ 65 odst. 1).

108. Přisedící vykonává svou funkci ode dne následujícího po dni složení slibu. Jestliže slib neskládá (viz § 105 výše), vykonává přisedící svou funkci ode dne následujícího po dni zvolení. Osvědčení o zvolení vydá předseda příslušného soudu přisedícímu po složení slibu nebo, jestliže slib neskládá, po opětovném zvolení (§ 66 odst. 1).

109. Soudci a přisedící jsou při výkonu své funkce nezávislí a jsou vázáni pouze zákonem. Jsou povinni vykládat jej podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a rozhodovat v přiměřených lhůtách bez průtahů, nestranně a spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem (§ 79 odst. 1). Nikdo nesmí narušovat nebo ohrožovat nezávislost a nestrannost soudců a přisedících (§ 79 odst. 2).

110. Soudce a přisedící je povinen vykonávat svou funkci svědomitě a při jejím výkonu i v občanském životě se zdržet všeho, co by mohlo narušit důstojnost funkce nebo ohrozit důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů. Soudce je zodpovědný za kárné provinění, což je zaviněné porušení povinnosti soudce, jakož i zaviněné chování, jímž soudce narušuje důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů (§ 80 odst. 1).¹¹

111. Přisedícím, kteří jsou v pracovním poměru nebo v obdobném vztahu, přísluší za dobu, po kterou vykonávají funkci přisedícího nebo plní jiné povinnosti spojené s touto funkcí, náhrada mzdy ve výši průměrného výdělku. Náhradu mzdy

¹¹ Kárné řízení vůči soudcům je oprávněn zahájit mj. prezident republiky nebo ministr spravedlnosti (§ 8 odst. 2 zákona č. 7/2002 Sb. o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů).

je povinen poskytovat stát (§ 93 odst. 1). Přisedicím, kteří nejsou v pracovním poměru, nahrazuje ušlý výdělek za dobu výkonu funkce přisedicího nebo jiných povinností spojených s touto funkcí stát (§ 93 odst. 2). Stát hradí přisedicím hotové výdaje, které vzniknou vykonáváním funkce přisedicího nebo jiných povinností spojených s touto funkcí (§ 93 odst. 3). Přisedicím přísluší mimo náhrady podle předchozích odstavců za každý den jednání přiměřená paušální náhrada za výkon jejich funkce (§ 93 odst. 4). Způsob a výši náhrad podle odst. 2 a 3, jakož i výši paušální náhrady podle odst. 4, stanoví ministerstvo vyhláškou.¹²

112. Funkce přisedicího zaniká: a) uplynutím funkčního období, na které byl do funkce zvolen (viz § 107 výše), b) dnem právní moci rozhodnutí, kterým byl odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně nebo odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, c) dnem právní moci rozhodnutí, kterým byl přisedicí omezen ve svéprávnosti, d) dnem, kdy přisedicí pozbyl státní občanství České republiky a e) smrtí nebo dnem právní moci rozhodnutí, kterým byl přisedicí prohlášen za mrtvého (§ 96 odst. 1).

113. Přisedicí může být na návrh příslušného předsedy soudu odvolán krajským zastupitelstvem, které ho zvolilo, jestliže: a) závažným způsobem porušil povinnosti přisedicího,¹³ b) přestal splňovat předpoklady uvedené v § 60 odst. 1 a 4 (viz § 103 výše) a c) jeho zdravotní stav mu nedovoluje řádně vykonávat povinnosti přisedicího (§ 97 odst. 1). Před rozhodnutím o odvolání přisedicího z funkce si zastupitelstvo vyžádá jeho vyjádření (§ 97 odst. 2). Funkce přisedicího zaniká dnem rozhodnutí zastupitelstva o jeho odvolání (§ 97 odst. 3).

114. Přisedicí může být dočasně zproštěn výkonu funkce, jestliže: a) je trestně stíhán, a to do pravomocného skončení trestního stíhání, b) byl podán návrh na jeho odvolání, a to na dobu do rozhodnutí o návrhu na odvolání (§ 101 odst. 1). O dočasném zproštění výkonu funkce přisedicího rozhoduje předseda příslušného soudu (§ 101 odst. 2).

115. Předseda krajského soudu zajišťuje chod krajského soudu po stránce personální a organizační; za tím účelem zejména stanoví počty přisedicích tohoto

¹² Vyhláška č. 44/1992 Sb. blíže určuje způsob výpočtu náhrady ušlého výdělků přisedicích samostatně výdělečně činných. Náleží jim náhrada ušlého zisku v jimi prokázané výši, nejvíce však 80 Kč za hodinu nebo 680 Kč za den, dále paušální cestovní náhrada a paušální náhradu za den výkonu funkce přisedicího ve výši 150 Kč za den.

¹³ Povinnosti přisedicího jsou stanoveny v § 79 a 80 zákona. Pro jeho odvolání zákon vyžaduje nejen porušení těchto povinností, ale porušení musí mít určitou intenzitu, aby je bylo možno vyhodnotit jako závažné. Zemanová, D. § 97 [Odvolání z funkce]. In: Zemanová, D. Zákon o soudech a soudcích. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 159. Co je závažným porušením povinností přisedicího, je třeba posuzovat vždy ve vztahu ke konkrétnímu případu. Je-li podmínkou k odvolání pouze závažné porušení povinností, znamená to, že dojde-li sice k porušení povinností, avšak způsobem méně než závažným, o odvolání rozhodnout nelze, resp. bylo-li by tak rozhodnuto, mohlo by se takové rozhodnutí stát předmětem soudního sporu. Jde o obdobu posuzování např. míry (intenzity) porušení pracovní kázně podle zákoníku práce, pro kterou jsou zákonem stanoveny též pouze obecné hranice. Zda míra porušení povinností dosáhla stupně „závažné“, je v těchto případech věcí zastupitelstva příslušného k rozhodování o této věci. (Kocourek, J. § 98 [Vzdání se funkce]. In: Kocourek, J. Zákon o soudech a soudcích. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 260.)

soudu. Dle písm. i) dále pečuje o odbornou průpravu přísedících krajského soudu k výkonu jejich funkce [§ 126 odst. 1 písm. a)].

d) Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

116. Dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen (§ 2 odst. 2).

117. Z vykonávání úkonů trestního řízení je vyloučen soudce nebo přísedící, u něhož lze mít pochybnosti, že pro poměr k projednávané věci nebo k osobám, jichž se úkon přímo dotýká, k jejich obhájcům, zákonným zástupcům, opatrovníkům a zmocněncům, nebo pro poměr k jinému orgánu činnému v trestním řízení nemůže nestranně rozhodovat (§ 30 odst. 1).

118. O vyloučení z důvodů uvedených v § 30 rozhodne orgán, kterého se tyto důvody týkají, a to i bez návrhu. O vyloučení soudce nebo přísedícího, pokud rozhodují v senátě, rozhodne tento senát (§ 31 odst. 1). Proti rozhodnutí o námitce podjatosti je přípustná stížnost, o které rozhoduje nadřízený orgán (§ 31 odst. 2 a 3).

119. Proti pravomocnému rozhodnutí soudu nebo státního zástupce, jímž byl porušen zákon nebo které bylo učiněno na podkladě vadného postupu řízení, může ministr spravedlnosti podat u Nejvyššího soudu stížnost pro porušení zákona (§ 266). Shledá-li Nejvyšší soud, že zákon porušen byl, vysloví rozsudkem, že napadeným rozhodnutím, popřípadě jeho částí nebo v řízení, jež takovému rozhodnutí předcházelo, byl porušen zákon. Tento výrok se nedotýká právní moci rozhodnutí, o něž jde (§ 268 a 269). Jestliže Nejvyšší soud vyslovil, že zákon byl porušen v neprospěch obviněného, nemůže v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch (§ 273).

e) Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

120. Definice úřední osoby je obsažena v § 127, jehož písmeno a) řadí mezi úřední osoby soudce¹⁴. V komentářové literatuře pak panuje shoda, že za soudce ve smyslu § 127 odst. 1 se pokládají též přísedící působící u okresních a krajských soudů, pokud se podílejí rovnocenně se soudci z povolání na rozhodovací činnosti což plyne mj. ze zákona o soudech a soudcích.¹⁵

121. Trestného činu násilí proti úřední osobě se dopustí ten, kdo užije násilí: a) v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo b) pro výkon pravomoci úřední osoby (§ 325).

122. Trestného činu vyhrožování s cílem působit na úřední osobu se dopustí ten, kdo jinému vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením

¹⁴ Viz Drašík, A.; Fremr, R.; Durdík, T.; Růžička, M.; Sotolář, A. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. I. Díl*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 803.

¹⁵ Šámal, P. § 127 [Úřední osoba]. In: Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 1744, nebo Fryšták, M. § 127 [Úřední osoba]. In: Ščerba, F. a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2025.

značné škody: a) v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo b) pro výkon pravomoci úřední osoby (§ 326).

123. Trestného činu zasahování do nezávislosti soudu se dopustí ten, kdo působí na soudce¹⁶, aby porušil své povinnosti v řízení před soudem (§ 335).

(ii) Příslušná vnitrostátní rozhodovací praxe

a) Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3076/20

124. V nálezu ze dne 2. února 2021 se Ústavní soud zabýval výroky prezidenta M. Z. vůči bývalému zaměstnanci Úřadu vlády Z. Š., o kterém prezident nepravdivě uvedl, že jej vyhodili dva ministři. Ústavní soud uzavřel, že za tyto výroky je zodpovědný prezident M. Z. jakožto soukromá osoba, jelikož výroky nebyly proneseny v souvislosti s jeho prezidentskou funkcí. Konkrétně uvedl:

„34. Ústavní soud konstatuje, že obsah posuzovaného výroku nemá s výkonem funkce prezidenta souvislost. Absenci obsahové souvislosti výroku s činností prezidenta Ústavní soud považuje za natolik zřetelnou, že převládá nad tím, že výrok byl pronesen v televizním pořadu, kam byl M. Z. pozván, aby jako prezident promluvil k veřejnosti. Z tohoto důvodu čl. 54 odst. 3 Ústavy nebrání, aby za výrok nesl odpovědnost M. Z. jako soukromá osoba, neboť výrok nespadal pod výkon funkce prezidenta republiky. Obdobně pak pro chybějící souvislost s výkonem funkce prezidenta republiky výrok nepředstavoval ani úřední postup prezidenta republiky (tím méně jeho rozhodnutí) (...)“

b) Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2430/15

125. V nálezu ze dne 3. srpna 2016 se Ústavní soud zabýval vnitřními pravidly krajského soudu při přidělování konkrétní věci příslušnému senátu včetně přísedících. Ústavní soud uzavřel, že požadavek na zákonného soudce je naplněn mj. pokud v rozhodné době existuje pevný vnitřní systém přidělování přísedících do jednotlivých soudních oddělení podle předem daných pravidel z interního seznamu přísedících působících v senátu. Ústavní soud také shrnul své dosavadní závěry k postavení přísedících a soudců:

„39. (...) V rámci obecných východisek sice vyslovil, že základní pravidla pro soudce se vztahují i na přísedící a lze je vyvodit ze zákonné úpravy založené na tom, že přísedící musí splňovat v zásadě stejné podmínky jako profesní soudce (vyjma odbornosti), při rozhodování má také stejné postavení – jeho hlas má stejnou váhu, současně však uvedl, že požadavky na zákonného soudce (přísedícího) není možné absolutizovat.

40. (...) je třeba rozlišovat rozsah konkrétnosti určení mezi soudci a přísedícími, a to především s ohledem na rozdíly v povaze jejich funkcí. Zatímco soudce je jmenován natrvalo, přísedící je volen, a to na určité

¹⁶ Soudcem pro účely této skutkové podstaty trestného činu se rozumí nejen soudce z povolání, ale i přísedící. Viz např. Drašík, A.; Fremr, R.; Durdík, T.; Růžicka, M.; Sotolář, A. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. II. Díl*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 2636; Jelínek, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 768.

období, soudce je na rozdíl od přisedícího v pracovním vztahu, v senátu je to především soudce, komu procesní předpisy ukládají povinnost vést řízení, zatímco kompetence přisedícího jsou omezeny toliko na rozhodování. Z těchto důvodů shledal zákonné požadavky na rozvrh práce soudu, pokud jde o určení konkrétních přisedících, méně specifikovanými než na určení soudce. Stav, kdy přisedící byli jmenovitě určeni v příloze k rozvrhu práce, a nikoliv v samotném rozvrhu práce, ani to, že v něm nebyli rozděleni do jednotlivých senátů, proto za porušení ústavního pořádku neoznačil.“

c) Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1965/15

126. V nálezu ze dne 27. ledna 2016 Ústavní soud za výjimečných okolností shledal, že v případě, kdy předseda okresního soudu podal na stěžovatele, jehož věc rozhodoval, trestní oznámení pro krivé obvinění, může takové jednání soudce vést k pochybnostem o jeho nepodjatosti a porušení presumpce neviny. Konkrétně vyzdvihl, že:

„36. Pokud soudce mimo odůvodnění rozsudku v příslušné trestní věci vyjádří názor, že určitá osoba je vinna trestným činem za situace, kdy tato osoba nebyla za tento trestný čin pravomocně odsouzena, zakládá tato skutečnost silné podezření, že dotýčný soudce není subjektivně nestranný. Přesvědčení soudce, že účastník řízení spáchal trestný čin, které není podloženo pravomocným odsuzujícím rozsudkem ani důkazy v rámci příslušného trestního řízení, totiž svědčí o zaujatosti tohoto soudce vůči danému účastníkovi a o předsudku, které brání nestrannému projednání případu. Nadto takovéto tvrzení v odůvodnění soudního rozhodnutí je nepřijatelným zásahem do presumpce neviny stěžovatele ve vztahu k tvrzenému spáchání trestného činu krivého obvinění.“

d) Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 453/03

127. Nálezem ze dne 11. listopadu 2005 se Ústavní soud vyjádřil k řízení proti prezidentovi M. Z. V roce 1999, kdy byl M. Z. premiérem, označil novináře I. B. za „zkorumpovaného novináře“. I. B. nebyl u nižších soudů úspěšný, jelikož se soudy přiklonily k ochraně svobody projevu M. Z. Až následně Ústavní soud zkritizoval závěry vrchního soudu a Nejvyššího soudu, které neposkytly ochranu cti a dobré pověsti I. B.:

„Při posouzení vyjádření vedlejšího účastníka, které učinil v rámci prvního výroku o tom, že jím popsání jednání pokládá za formu korupce, Ústavní soud uvádí, že lze souhlasit s vrchním soudem potud, že šlo o vyslovení názoru, jehož pravdivost nelze zásadně ověřovat. Nelze však přehlížet, že šlo o vyslovení specifického názoru, tj. právního názoru. Přiměřenost vysloveného názoru zkoumat lze, ba je nutné ji testovat, avšak vrchní soud se o provedení tohoto testu ani nepokusil. Přitom je zjevné, že i při hodnocení přiměřenosti vysloveného právního názoru je třeba přihlížet k tehdejšímu funkčnímu postavení vedlejšího účastníka.“

e) Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 105/01

128. V nálezu ze dne 3. července 2001 Ústavní soud zdůraznil nezbytnou odolnost soudců vůči mediálním tlakům a veřejné kritice, když zdůraznil, že:

„(...) soudce jako reprezentant veřejné moci může být (a často také je) objektem i neoprávněné kritiky ve sdělovacích prostředcích; současně je však třeba přepokládat a požadovat vyšší stupeň tolerance a nadhledu, než tomu je u jednotlivých občanů.

(...) Korektně formulované stížnosti sice mohou vzbudit určitou nelibost dotčené osoby, avšak s ohledem na to, že tyto skutečnosti jsou běžnou součástí práce soudců, nelze jim zpravidla přičítat založení dostatečně intenzivního negativního vztahu k účastníkům řízení, příp. k jejich zástupcům.“

f) Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 5848/2016

129. V rozsudku ze dne 9. května 2018 se Nejvyšší soud vyjádřil k otázce, která složka státu je odpovědná za výroky prezidenta republiky pronesené v souvislosti s výkonem jeho funkce. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že v těchto situacích je pasivně legitimovanou organizační složkou státu, u níž je třeba uplatnit nárok na náhradu škody, Ministerstvo financí, protože:

„107. Stejně tak ani v případě prezidenta republiky nelze uvažovat o jeho osobní odpovědnosti, a to s ohledem na jeho indemnitu; nadto ani v posuzovaném případě Prezident nejednal sám za sebe.

108. Ani v nynějším případě nelze žalované jednání Prezidenta hodnotit jako exces, když i jeho jednání po formální i obsahové stránce nepostrádalo místní, časový a především věcný (vnitřní účelový) vztah k jeho činnosti podmíněné ústavním pořádkem. (...)

[...]

111. Podle ustanovení § 6 zákona o odpovědnosti ve věcech náhrady škody způsobené rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o regresních úhradách jednají jménem státu ministerstva a jiné ústřední správní úřady (odst. 1). Úřadem podle odstavce 1 je a) Ministerstvo spravedlnosti, došlo-li ke škodě v občanském soudním řízení nebo v trestním řízení, a dále v případech, kdy bylo soudem ve správním soudnictví vydáno nezákonné rozhodnutí, jímž soud rozhodl o žalobě proti rozhodnutí územního celku v samostatné působnosti, a v případech, kdy škoda byla způsobena notářem nebo soudním exekutorem, b) příslušný úřad, došlo-li ke škodě v odvětví státní správy, jež náleží do jeho působnosti, a dále v případech, kdy bylo soudem ve správním soudnictví vydáno nezákonné rozhodnutí, jímž soud rozhodl o žalobě proti rozhodnutí vydanému v odvětví státní správy, jež náleží do působnosti tohoto úřadu (odst. 2). Není-li možno příslušný úřad určit podle odstavce 2, jedná za stát Ministerstvo financí (odst. 3). (...) Úřad určený podle odstavců 1 až 5 jedná za stát jako organizační složka státu i v řízení před soudem, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak (odst. 6).“

g) Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2878/2012

130. V rozsudku ze dne 27. listopadu 2013 Nejvyšší soud uzavřel, že v případě, kdy ministr dopravy pronesl v televizním pořadu výroky naznačující, že dva manažeři státní příspěvkové organizace konají v rámci nelegální (korupční) činnosti, lze vnímat tyto výroky jako pronesené v rámci jeho pravomoci a v rámci plnění úkolů státu:

„První žalovaný používá plurální formu podstatného jména „my“ či slovesnou „máme“, stejně tak používá formulace jako „podřízený“ a „nadřízený“, z čehož lze dovodit, že nemluvil pouze sám za sebe, tj. jako politik a občan, ale že tak činil z pozice ministra dopravy a z pohledu celého resortu. Je také zřejmé, že z hlediska věcného (vnitřně účelového) se dané výroky týkají plnění úkolů právnické osoby, tj. vztahují se k věcné příslušnosti ministerstva dopravy, kdy ŘSD je státní příspěvkovou organizací zřízenou Ministerstvem dopravy ČR. S ohledem na místní a časový vztah výroku, lze konstatovat, že k výrokům nedošlo v prostorách ministerstva dopravy, ale v debatním pořadu v rámci vysílání veřejnoprávní televize; vzhledem k tomu, že ministr je oprávněný za svůj resort jednat a vystupovat, je třeba jeho veřejnou reprezentaci v televizi považovat za přiměřenou místu i času, a proto se žalovaný vyjádřil v tomto směru jako ministr, tedy jako člen vlády, vrcholného orgánu výkonné moci, a to ohledně možné korupce na ŘSD. Přičemž platí, že výrok pronesený ministrem v rámci jeho pravomoci nevybočuje z plnění úkolů státu (...).“

(iii) Postup při výběru a volbě přísedících

a) Praxe Krajského úřadu Středočeského kraje in abstracto

131. Zájemci o funkci přísedících kontaktují nebo jsou odkázáni na legislativní oddělení Odboru legislativně právního. Tento útvar jim předá instruktážní materiál obsahující informace týkající se výkonu této veřejné funkce a formuláře k vyplnění. Zároveň je poučí o tom, jaké doklady je třeba předložit.

132. Kandidáty do funkce přísedícího navrhuje dle zavedené praxe členům Zastupitelstva Středočeského kraje hejtman. Na hejtmana se zájemci obracejí motivačním dopisem, v němž se představí a požádají o předložení jejich návrhu zastupitelstvu k projednání.

133. Nezbytnými dokumenty požadovanými zákonem je výpis z evidence Rejstříků trestů, ne starší 3 měsíců, osvědčení dle lustračního zákona či čestné prohlášení dle lustračního zákona, prohlášení o souhlasu se zvolením do funkce přísedícího a souhlas zaměstnavatele, že bude přísedícího k výkonu funkce uvolňovat. Po doručení všech požadovaných dokumentů a motivačního dopisu připraví legislativní oddělení tisk pro zastupitelstvo (ve kterém uvede jméno, příjmení, rok narození a místo bydliště kandidáta). Ten je posléze rozeslán všem členům zastupitelstva, které ho projedná na nejbližší schůzi. Postup při projednávání se řídí Jednacím řádem.¹⁷

¹⁷ <https://stredoceskykraj.cz/web/urad/jednaci-rad-zastupitelstva-a-vyboru-zk>

134. Po projednání tisku požádá zastupitelstvo předsedu krajského soudu o vyjádření k osobě navrženého kandidáta a zašle mu kopie všech požadovaných dokumentů kandidáta (viz § 133 výše). Předseda soudu si každého kandidáta zve k osobnímu jednání. Jeho souhlasné stanovisko je nezbytné k volbě přísedícího, popř. jeho znovuzvolení. Na základě souhlasného stanoviska předsedy soudu zpracuje legislativní oddělení další tisk pro zastupitelstvo, tentokrát obsahující již vlastní návrh na provedení volby přísedícího. Zastupitelstvo o návrhu následně hlasuje. O zvolení přísedících písemně informuje personální oddělení Krajského soudu.

135. Po zvolení do funkce skládá přísedící slib do rukou předsedy krajského soudu. Po složení slibu vydá předseda krajského soudu přísedícímu osvědčení o zvolení.

b) Praxe Krajského soudu in abstracto

136. K jednotlivým senátům jsou přísedící dle ustálené praxe zařazováni místopředsedou soudu pro věci trestní, který odpovídá za to, aby všechny senáty byly řádně obsazeny přísedícími. Místopředseda tedy zohledňuje, aby ve všech senátech byl z hlediska vytížení přísedících jejich počet, pokud možno stejný, a především, aby z hlediska dodržení institutu tzv. zákonného soudce bylo z rozvrhu práce zřejmé, kteří přísedící jsou ke dni podání obžaloby pro výkon své funkce zařazeni do konkrétních senátů.

137. Dle rozvrhu práce jsou přísedící zařazeni v soudním senátu povolávání k rozhodování v jednotlivých trestních věcech v pořadí, v němž jsou uvedeni v rozvrhu práce (rotační princip). V případě, že přísedícího nelze povolat z důvodu jeho vyloučení z projednávání věci nebo odůvodněných překážek (např. zdravotní stav, pracovní neschopnost, dovolená, osobní, rodinné a podobné důvody), povolá se na zasedání senátu v pořadí následující přísedící (viz s. 16 přílohy č. 6).

c) Výběr a volba přísedících T. M. a J. O. in concreto

138. Volba přísedících T. M. a J. O. proběhla výše popsáním způsobem.

139. Přísedící T. M. byl prvně zvolen do funkce v roce 2010. Dne 9. března 2010 předložil stěžovateli, který byl v dané době hejtmanem Středočeského kraje (viz § 5 výše), motivační dopis a životopis (viz přílohu č. 30). Dne 18. května 2010 byla jeho kandidatura schválena tehdejší předsedkyní krajského soudu a dne 9. června 2010 byl zvolen přísedícím Zastupitelstvem Středočeského kraje (viz přílohu č. 31). Následně byl přísedícím opakovaně zvolen i v roce 2014 (viz přílohu č. 32), 2018 a 2022. Mandát vykonává dodnes.

140. Přísedící J. O. byl poprvé zvolen do funkce Zastupitelstvem Středočeského kraje dne 10. června 2004. Funkci přísedícího však vykonával již od roku 1993.¹⁸ Následně byl zvolen i v letech 2008, 2012, 2016 a 2020. V roce 2012 byla jeho kandidatura schválena předsedkyní krajského soudu dne 4. června 2012

¹⁸ Na jeho volbě se před rokem 2004 nepodílelo Zastupitelstvo Středočeského kraje dle zákona o soudech a soudcích.

a následně byl zvolen Zastupitelstvem Středočeského kraje dne 28. června 2012 (viz přílohu č. 33). Opětovně byl zvolen roku 2016 (viz přílohu č. 34). V roce 2020 na funkci rezignoval z důvodu vysokého věku a jeho mandát zanikl dne 25. ledna 2020.

141. T. M. ani J. O. nebyli nikdy členy jiného orgánu Středočeského kraje ani příspěvkové organizace zřízené Středočeským krajem, ani nebyli vůči kraji v zaměstnaneckém nebo jiném poměru.

142. V době, kdy byla proti stěžovateli podána obžaloba (viz § 15 výše), byli oba přísedící zařazeni podle tehdy platného rozvrhu práce v senátu 4 T krajského soudu. Přísedící T. M. byl přísedícím tohoto senátu od roku 2012 (viz přílohu č. 35), přísedící J. O. byl k tomuto senátu přiřazen po svém jmenování v roce 2013 (viz přílohy č. 6 a 37).

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

143. Stěžovatel zejména tvrdí, že došlo k porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 a 2 Úmluvy, konkrétně:

- práva na nezávislý a nestranný soud, jelikož:
 - a) krajský soud byl pokutován ÚOOÚ za porušení zákona o ochraně osobních údajů z důvodu nepřijetí dostatečných opatření, aby se při focení rozsahu spisu zabránilo médiím v pořízení fotografií spisové obálky s osobními údaji stěžovatele,
 - b) stěžovatel podal vůči předsedovi senátu krajského soudu R. P. kvůli výše uvedenému pochybení žalobu na ochranu osobnosti a
 - c) přísedící krajského soudu byli zvoleni Zastupitelstvem Středočeského kraje, který měl v řízení postavení poškozeného; a
- práva na presumpci neviny v důsledku mediálních prohlášení státní zástupkyně L. B., advokáta a pozdějšího ministra spravedlnosti R. P. a tehdejšího prezidenta republiky M. Z. utvrzujících veřejnost, že se stěžovatel dopustil korupčního jednání, a to před vynesáním pravomocného rozhodnutí soudu o jeho vině.

I. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY

144. Příslušná část čl. 6 odst. 1 Úmluvy zní:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla (...) v přiměřené lhůtě projednána (...) soudem, (...) který rozhodne o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu.“

A) K PŘIJATELNOSTI

Zneužití práva na podání stížnosti

145. Zneužití vnitrostátních prostředků nápravy a chování stěžovatele před národními orgány jsou relevantními faktory při posuzování, zda by stížnost neměla být odmítnuta pro zneužití práva na podání stížnosti (*Mamić a další proti Chorvatsku*, č. 21714/22, rozhodnutí ze dne 9. července 2024, § 118).

146. Podobně jako záměrné a okolnostmi nevynucené štěpení řízení s cílem znásobit nárok na odměnu za právní zastupování lze podle názoru vlády i počínání stěžovatele v projednávané věci spočívající v nedůvodném nadužívání námitek podjatosti kvalifikovat jako zneužití vnitrostátních prostředků nápravy, které jsou součástí a ve skutečnosti primárními nástroji ochrany práv a svobod v systému Úmluvy (srov. *Ferrara a ostatní proti Itálii*, č. 2394/22, rozhodnutí ze dne 16. května 2023, § 43). I touto praxí stěžovatel negativně ovlivnil organizaci a vytížení soudů, nevyhnutelně přispěl k podstatnému prodloužení délky vnitrostátního řízení a zvýšil náklady za právní služby (srov. tamtéž, § 49).

147. Ačkoli byl stěžovatel soudcem R. P. řádně vyzván, aby případné námítky podjatosti vůči senátu krajského soudu a jeho přisedícím uplatnil před zahájením hlavního líčení, stěžovatel nereagoval (viz § 18 výše).

148. Později přesto podal vůči soudci R. P. a přisedícím v senátu 4 T více než 8 námitek podjatosti, z čehož 6 se týkalo důvodů, které stěžovatel uvádí rovněž ve stížnosti k Soudu. Celkově však stěžovatel podal v řízení více než 12 námitek podjatosti na různé soudce a senáty soudů, které v jeho věci rozhodovaly. Rozhodnutí o námitkách podjatosti navíc soustavně napadal dalšími dostupnými opravnými prostředky. Soudci R. P. nadto adresoval několik osobních dopisů, v nichž jeho i celou justici označil za podjaté. Vnitrostátní soudy se opakovaně vyjádřily k tvrzeným důvodům podjatosti a vysvětlily stěžovateli, že námítky podjatosti musí být podloženy konkrétními a objektivními důvody podjatosti soudce, nikoliv subjektivními dojmy účastníka řízení. Stěžovatel toho nedbal a nadále vznášel obsahově obdobné námítky podjatosti. Ty navíc stupňoval *ad absurdum*, kdy nakonec tvrdil, že žádný soud v České republice není schopen v jeho věci nezaujatě rozhodnout (viz § 65–88 výše).

149. Vrchní soud tento postup označil za šikanózní procesní strategii obhajoby, která měla za cíl uměle prodlužovat řízení a oddalovat rozhodnutí ve věci samé, ale také dosáhnout vyloučení zákonných soudců, což by vyžadovalo konání nového hlavního líčení ve věci samé (viz § 88 výše).

150. Kromě vlastních námitek podjatosti a řízení o nich je podle vlády třeba přihlédnout k nestandardnímu způsobu, kterým byla obhajoba stěžovatele vedena. Právě ten zásadní měrou přispěl k délce trestního řízení i k enormnímu objemu spisového materiálu (viz § 14 výše). Stěžovatel opakovaně měnil právní zástupce, předkládal mimořádně rozsáhlá podání čítající desítky až stovky stran a obsahující desítky různorodých námitek, s nimiž se musely vnitrostátní soudy vypořádat, rozporoval kdejaký procesní úkon, opakovaně zpochybňoval příslušnost soudů,

žádal o odročení hlavního líčení, nebo se těsně před jeho konáním omluvil z účasti, během hlavního líčení řečnil dlouhé hodiny (např. jednu z námitek podjatosti vůči soudci R. P. vysvětloval neuvěřitelných skoro 12 hodin¹⁹), vznášel četné a opakující se návrhy na doplnění dokazování, vyjadřoval se a rozporoval téměř všechny prováděné důkazy atd.

151. Vláda se proto domnívá, že přinejmenším námitky stěžovatele týkající se porušení práva na nezávislý a nestranný soud by měly být Soudem odmítnuty z důvodu zneužití práva na individuální stížnost podle čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy.

B) K ODŮVODNĚNOSTI

(i) Obecné zásady

152. Právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 odst. 1 vyžaduje, aby věc byla projednána nezávislým a nestranným soudem. Pojmy „nezávislosti“ a „nestrannosti“ jsou úzce provázané a podle konkrétních okolností mohou vyžadovat společný přezkum (srov. *Ramos Nunes de Carvalho e Sá proti Portugalsku*, č. 55391/13 57728/13 74041/13, rozsudek velkého senátu ze dne 6. listopadu 2018, § 150 a 152; *Denisov proti Ukrajině*, č. 76639/11, rozsudek velkého senátu ze dne 25. září 2018, § 61–64).

153. Zásady týkající se požadavku na nezávislý a nestranný soud se vztahují na soudce z povolání, stejně jako na přísedící a porotce (*Bellizzi proti Maltě*, 2011, č. 46575/09, rozsudek ze dne 21. června 2011, § 51; *Holm proti Švédsku*, č. 14191/88, rozsudek ze dne 25. listopadu 1993, § 30).

154. Pojem „nezávislý“ se rozumí nezávislost vůči dalším složkám státní moci, zejména moci výkonné a zákonodárné (*Beaumartin proti Francii*, č. 15287/89, rozsudek ze dne 24. listopadu 1994, § 38), a rovněž vůči účastníkům řízení (*Sramek proti Rakousku*, č. 8790/79, rozsudek ze dne 22. října 1984, § 42). Soulad s tímto požadavkem Soud hodnotí zejména na základě kritérií, jimiž jsou: a) způsob ustanovování členů orgánu, b) délka jejich mandátu, c) existence dostatečných záruk proti vnějším tlakům a d) zda takový orgán budí celkové zdání nezávislosti (*Ramos Nunes de Carvalho e Sá proti Portugalsku*, cit. výše, § 153–156; *Grace Gatt proti Maltě*, č. 46466/16, rozsudek ze dne 8. října 2019, § 85).

155. „Nestranností“ se rozumí absence předsudku nebo předpojatosti. Soud rozlišuje subjektivní přístup, jehož cílem je zjistit osobní přesvědčení soudce v dané věci, a objektivní přístup, při němž zkoumá, zda soudce skýtal dostatečné záruky k vyloučení pochybností o jeho nepodjatosti (*Piersack proti Belgii*, č. 8692/79, rozsudek ze dne 1. října 1982, § 30). Subjektivní nestrannost soudu, potažmo soudce, je presumována, dokud není prokázán opak (*Le Compte, Van Leuven a De Meyere proti Belgii*, č. 6878/75 a 7238/75, rozsudek pléna ze dne 23. června 1981, § 58). Při rozhodování, zda v daném případě existuje legitimní důvod k obavě o nestrannosti konkrétního soudce, je subjektivní vnímání účastníka řízení sice

¹⁹ https://www.lidovky.cz/domov/soud-prerusil-rathuv-projev-po-12-hodinach-proslov-pry-nese-naznaky-obstrukce.A171025_104158_in_domov_ele.

důležité, ale nikoli rozhodující. Podstatné je, zda lze tyto obavy považovat za objektivně oprávněné (*Ferrantelli a Santangelo proti Itálii*, č. 19874/92, rozsudek ze dne 7. srpna 1996, § 58). Objektivní test se povětšinou týká hierarchických nebo jiných vazeb mezi soudcem a dalšími osobami zapojenými do řízení, které objektivně ospravedlňují pochybnosti o nestrannosti soudu (*Micallef proti Maltě*, č. 17056/06, rozsudek velkého senátu ze dne 15. října 2009, § 97).

(ii) Použití uvedených zásad na projednávanou věc

a) Nezávislost a nestrannost soudce R. P.

156. Námitky stěžovatele zpochybňující nestrannost soudce R. P. jsou dvojího druhu. Jednak stěžovatel namítá, že soudce R. P. pochybil, když umožnil zástupcům médií nafotit rozsah spisu, včetně obálky obsahující jeho osobní údaje. Dále namítá, že jeho podjatost zakládá také skutečnost, že proti soudci R. P. podal stěžovatel kvůli uvedenému pochybení občanskoprávní žalobu. S tou neuspěl. Nicméně mezi ním a soudcem R. P. následně vznikl vztah dlužníka a věřitele, jelikož stěžovatel měl po prohraném řízení na ochranu osobnosti zaplatit soudci náhradu nákladů.

157. Stěžovatel ve stížnosti neuvádí žádné argumenty zpochybňující nezávislost soudce R. P. Vláda se za této situace a ve světle shora uvedených námitek stěžovatele dále zaměří výlučně na otázku jeho nestrannosti. Je však připravena na výzvu Soudu – po upřesnění, jaké skutečnosti by měly nezávislost soudce R. P. zpochybňovat – dodatečně zaujmout stanovisko i k této otázce.

α) Subjektivní test nestrannosti

158. Soudce R. P. v průběhu řízení nenabyl přesvědčení, že by byl vůči stěžovateli, ať už z jakéhokoli důvodu podjatý, což by odůvodňovalo, aby navrhl své vyloučení z projednávání věci. Subjektivní nestrannost tohoto soudce proto musí být presumována (viz § 155 výše). Stěžovatel ve vnitrostátním řízení ani ve stížnosti k Soudu tuto domněnku nevyvrátil a neprokázal, že by byl soudce R. P. vůči němu osobně zaujatý. Vláda se proto dále zaměří na otázku objektivní nestrannosti soudce.

β) Objektivní test nestrannosti

159. Vnitrostátní právní úprava nabízí obviněnému prostředky, jimiž může zpochybnit nestrannost soudce (např. námitky podjatosti, návrh na odebrání věci danému soudu). Důvodem pro vyloučení soudce z vykonávání úkonů trestního řízení jsou pochybnosti, že pro poměr k projednávané věci nebo k osobám, jichž se úkon přímo dotýká, k jejich obhájcům, zákonným zástupcům, opatrovníkům a zmocněncům, nebo pro poměr k jinému orgánu činnému v trestním řízení nemůže nestranně rozhodovat (viz § 117 výše). O vyloučení soudce rozhodujícího v senátu rozhoduje tento senát, proti jehož rozhodnutí lze podat stížnost k nadřízenému soudu (viz § 118 výše). Sám stěžovatel tyto nástroje a opravné prostředky hojně a opakovaně využil, přičemž vnitrostátní orgány se s jeho námitkami a návrhy pečlivě a podrobně vypořádaly (viz § 65 a násl. výše).

160. Vláda se dále vyjádří ke konkrétním námitkám stěžovatele, kterých se týkají otázky Soudu.

• *Pochybení spočívající v úniku osobních údajů*

161. První stížnostní námitka stěžovatele ohledně údajné podjatosti spočívající vtom, že soudce R. P. měl coby předseda senátu krajského soudu umožnit novinářům nafocení soudního spisu, včetně osobních údajů stěžovatele (viz § 66 výše).

162. Je pravdou, že ÚOOÚ shledal nedbalostní pochybení, za které uložil České republice – krajskému soudu pokutu ve výši 10 000 Kč za to, že jako správce osobních údajů nepřijal taková opatření, která by – minimálně v případě jedné tašky se spisem – účinně zabránila novinářům v neoprávněném nebo nahodilém přístupu k osobním údajům stěžovatele (viz § 17 a 52–55 výše).

163. Soudce R. P. umožnil zástupcům médií na jejich žádost s vědomím a souhlasem vedení krajského soudu nafocení toliko rozsahu spisu, nikoli jeho obsahu (viz § 58 výše). Měl k tomu dobré důvody. Jelikož se řízení těšilo značnému zájmu médií a veřejnosti, chtěl tímto krokem apelovat na trpělivost, neboť s ohledem na mimořádný rozsah spisového materiálu (viz § 14 výše) nebylo možné očekávat rozhodnutí v krátké době. Soudce R. P. tedy neumožnil novinářům nafotit osobní údaje stěžovatele úmyslně, vědomě či ve zlé víře. Z fotografií je patrné, že spisy byly zabaleny v taškách a krabicích. Jestliže některý z novinářů poodkryl obal jedné z tašek, aby nafotil úvodní obálku spisu s osobními údaji obžalovaných, a tuto fotografii následně uveřejnil, potom vědomě vybočil z toho, co mu bylo povoleno a měl by nést primární odpovědnost za zásah do osobnostních práv stěžovatele (viz § 59 výše). Pochybení krajského soudu spočívá dle závěrů ÚOOÚ pouze v tom, že nedostatečně zajistil osobní údaje, čehož zneužili přítomní novináři, když přebal spisu vyfotili.

164. Předmětné jednání nebylo podle závěrů vnitrostátního řízení přičitatelné soudci R. P., který pouze plnil úkol zadaný vedením soudu, jež mu uložilo umožnit nafocení objemu spisu stěžovatele ve své kanceláři. Soudce R. P. nedal k uvedenému úkonu žádný pokyn, neorganizoval jej a přítomen mu byl pouze z toho důvodu, že byl spis v dané době uložen v jeho kanceláři, kam novináři přišli v doprovodu justiční stráže (viz § 67 výše).

165. Vnitrostátní soudy se s námitkou podjatosti soudce R. P. v tomto ohledu náležitě vypořádaly a vysvětlily, proč pochybení krajského soudu nemohlo založit podjatost soudce R. P. (viz § 45, 51, 67 a 69 výše).

166. Závěr vnitrostátních soudů pro stěžovatele nemohl být překvapivý. To, že důvodem podjatosti soudce není eventuální procesní či jiné pochybení při vedení daného řízení či nesprávný právní názor, je ustálený právní názor (viz § 46 výše; viz také usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2010, sp. zn. 6 Tdo 880/2010 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. ledna 2017, sp. zn. 7 Tdo 1455/2016, kde bylo zdůrazněno, že: „*Podjatost soudce nelze dovozovat pouze ze způsobu jeho rozhodnutí, nebo ji zakládat pouze na nedostacích v jeho procesním postupu.*“).

167. Zásah do osobnostních práv stěžovatele byl marginální povahy a nemohl stěžovateli způsobit citelnější újmu na právech, která by nemohla být zhojena omluvou, které se stěžovateli dostalo (viz § 57 výše). O tom, že je stěžovatel stíhán, veřejnost v rozhodné době již věděla. Osobními údaji, které byly nafoceny a posléze uveřejněny, byly jméno, příjmení, titul, adresa a rodné číslo (viz § 52 výše). Tyto osobní údaje stěžovatele byly v rozhodné době, jak soudy konstatovaly (viz 67 výše) bez omezení dohledatelné ve veřejných rejstřících, např. v obchodním rejstříku (viz § 6 výše). Šlo tedy o veřejně dostupné informace, se kterými se mohl každý bez vynaložení většího úsilí seznámit.

168. Námitky podjatosti vůči soudci R. P. by Soud neměl vnímat izolovaně, ale v jejich celkové souvislosti (viz § 65–88 výše). Z množství námitek, které stěžovatel vůči tomuto soudci uplatnil, a to mnohdy z opakujících se důvodů, je totiž evidentní jejich účelovost a snaha dosáhnout za každou cenu vyloučení nepohodlného soudce, který byl podle rozvrhu práce povolán k projednávání věci, z rozhodování. Vnitrostátní soudy v této souvislosti hovořily o šikanózním chování stěžovatele vůči soudci R. P. (viz § 88 výše).

169. S ohledem na výše uvedené má vláda za to, že toto dílčí pochybení, za které byl ve výsledku odpovědný krajský soud, nikoli soudce R. P., nemohlo v žádném případě založit objektivní pochybnosti o nepodjatosti tohoto soudce. Předmětnou námitku považuje vláda za účelovou a zjevně neopodstatněnou. Pokud by Soud nesouhlasil, je v každém případě přesvědčena, že k porušení práva na „nestranný soud“ v tomto ohledu nedošlo.

• *Žaloba na ochranu osobnosti proti soudci R. P.*

170. Stěžovatel dále zpochybňuje nestrannost soudce R. P. z důvodu, že na něho kvůli výše popsanému pochybení krajského soudu podal občanskoprávní žalobu na ochranu osobnosti, která byla zamítnuta, přičemž výsledek tohoto řízení mezi nimi údajně založil vztah dlužníka a věřitele. Stěžovatel v této souvislosti podal proti soudci R. P. tutéž námitku v podstatě třikrát (viz § 66, 83 a 86 výše).

171. V rámci předmětného řízení soudy dospěly k závěru, že žaloba nebyla podána proti pasivně legitimované osobě. Soudce R. P. nebyl přímo odpovědný za zásah do osobnostních práv stěžovatele, neboť mezi jeho jednáním a zásahem chyběla příčinná souvislost. Dle zjištění soudů bylo evidentní, že novináři se spisem na místě manipulovali, aby mohli úvodní obálku s osobními údaji obžalovaných, včetně stěžovatele, vyfotit (viz § 59–60 výše). Překročili tak meze toho, co jim bylo ze strany krajského soudu povoleno. Žaloba stěžovatele byla proto logicky odmítnuta. Stěžovatel neuspěl ani s opravnými prostředky (viz § 61–64 výše).

172. Vláda souhlasí s názorem vnitrostátních soudů (viz § 84–85 výše), že samotné vedení civilního sporu se soudcem R. P., *nota bene* podal-li žalobu sám stěžovatel, nemohlo bez dalšího založit podjatost žalovaného soudce. V opačném případě by mohl prakticky každý a v kterékoli fázi řízení dosáhnout vyloučení nepohodlného soudce, který byl coby zákonný soudce povolán k projednání věci podle rozvrhu práce, tím, že proti němu účelově podá žalobu, třebaže ta je od počátku očividně nedůvodná (viz § 87 výše). S touto námitkou se zvláště pečlivě

vypořádal zejména Nejvyšší soud (viz § 47 výše), jehož odůvodnění aproboval také Ústavní soud (viz § 51 výše).

173. Ani tento závěr nemohl být z hlediska stěžovatele překvapivý, jelikož má oporu v ustálené vnitrostátní soudní praxi (viz přiměřeně např. usnesení Ústavního soudu ze dne 8. března 2016, sp. zn. III. ÚS 75/16, dále usnesení Ústavního soudu ze dne 1. října 2015, sp. zn. II. ÚS 1715/15 či *a contrario* nález Ústavního soudu ze dne 27. ledna 2016, sp. zn. I. ÚS 1965/15, citovaný v § 126 výše, podle nějž může být nestrannost soudce zpochybněna, když předseda senátu podá vůči obviněnému trestní oznámení pro křivé obvinění).

174. Aby podání žaloby či vedení řízení proti soudci mohlo vyvolat objektivní pochybnosti o jeho nepodjatosti, musí k tomu přistupovat některé další skutečnosti, jako například ve věci *Chmeliř proti České republice* (č. 64935/01, rozsudek ze dne 7. června 2005, § 60–70). V citovaném rozsudku se cítil předseda soudního senátu dotčen lživými tvrzeními v návrhu na své vyloučení a konstatoval, že se tím stěžovatel dopustil urážky soudu a bezostyšného a bezprecedentního útoku vůči němu. Dotyčný soudce vnímal jednání stěžovatele evidentně osobně a byl uražen. I proto na něj reagoval přehnaně uložením pořádkové pokuty v maximální výši podle trestního řádu. Za této situace mohl mít stěžovatel pochybnosti o objektivní nestrannosti soudu, když paralelně podal proti tomuto soudci žalobu na ochranu osobnosti, která byla projednávána sedm měsíců souběžně s trestním řízením.

175. Ve věci stěžovatele však vláda žádné podobné skutečnosti nespatřuje. Stěžovateli nebyla za opakované podávání námitek podjatosti vůči soudci R. P. a dalším členům senátu krajského soudu uložena žádná sankce. Nadřízené soudy sice naznaly, že jeho jednání mělo šikanózní povahu (viz § 88 výše), soudce R. P. však zachoval profesionální zdrženlivost, klidnou mysl a nadhled a na stěžovatelovy námítky podjatosti i podání žaloby na ochranu osobnosti nereagoval. Nic nenasvědčuje tomu, že by se jím cítil osobně dotčen či uražen. Krajský soud i nadřízený vrchní soud přistoupily k rozhodování o námitkách podjatosti soudce R. P. z důvodu vedení civilního řízení se stěžovatelem s patřičnou vážností a věnovaly jí podrobnou pozornost (viz zejména § 84–85 a 87–88 výše).

176. Civilní řízení bylo pravomocně skončeno dne 13. prosince 2016, tedy téměř rok a půl před druhým rozhodnutím krajského soudu a téměř dva a půl roku před pravomocným rozhodnutím vrchního soudu. Jakýkoliv vztah mezi žalobou na ochranu osobnosti a rozhodováním soudce R. P. v trestní věci tak lze zcela vyloučit i s ohledem na významný časový rozestup těchto soudních řízení. I to je významný faktor, který věc stěžovatele odlišuje od výše citovaného rozsudku, v němž Soud shledal porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

177. Kromě níže uvedeného žádné další skutečnosti, které by mohly svědčit o existenci osobního či jiného poměru soudce R. P. ke stěžovateli a které by mohly eventuálně odůvodnit jeho vyloučení z projednávání věci, stěžovatel neuvedl.

178. Stěžovatel později tvrdil, že mezi ním a soudcem R. P. vznikl na základě rozhodnutí soudů o žalobě na ochranu osobnosti vztah dlužníka a věřitele. Stěžovatel totiž s žalobou neuspěl a byla mu uložena povinnost uhradit žalovanému

soudci náhradu nákladů řízení (viz § 86 výše). I tento argument je ryze účelový. Předně stěžovateli byla uložena povinnost uhradit žalovanému náklady řízení v částce 20 570 Kč (viz § 68 výše). Jde o částku, která byla z hlediska příjmové a finanční situace stěžovatele i žalovaného soudce zanedbatelná. Soudce R. P. si byl navíc pravděpodobně vědom, že by stěžovatel mohl takový argument uplatnit, a proto již dopředu poukázal náhradu nákladů řízení na dobročinné účely. Mezi stěžovatelem a soudcem R. P. tedy *de facto* nevznikl vztah dlužníka a věřitele a jakékoliv finanční náklady, které stěžovatel uhradil jako náhradu nákladů řízení, šly na dobročinné účely (viz § 87 výše).

179. I zde vláda na okraj dodává, že by měl Soud pohlížet na námitky podjatosti vůči soudci R. P. v jejich vzájemné souvislosti, neboť o to zřetelnější je jejich účelovost a sledovaný cíl (viz § 168 výše).

180. S ohledem na výše uvedené považuje vláda tuto námitku za zjevně neopodstatněnou, a kdyby Soud nesouhlasil, navrhuje, aby shledal, že k porušení práva na nestranný soud v tomto ohledu nedošlo.

γ) Dílčí závěr

181. Vláda tedy uzavírá, že námitky stěžovatele ohledně údajné podjatosti soudce R. P. nebyly objektivně opodstatněné. Ve skutečnosti je lze vnímat jako šikanózní a účelové ve snaze zpochybnit nestrannost soudce R. P. a dosáhnout jeho vyloučení z projednávání věci. Vláda se proto domnívá, že by je Soud měl prohlásit za zjevně neopodstatněné, případně shledat, že k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy v tomto ohledu nedošlo.

b) *Nezávislost a nestrannost přisedících*

182. Soud klade vládě otázku, zda byly soudy nižších stupňů nezávislé a nestranné s ohledem na údajné propojení mezi laickými přisedícími v senátu krajského soudu a územní jednotkou, která vystupovala v řízení jako poškozená. Současně vyzval vládu, aby se vyjádřila k postupu při volbě a jmenování laických přisedících a k jejich spojení se Středočeským krajem (viz § 1 výše).

α) Úvodní poznámky

183. Účast přisedících na rozhodování soudu není sama o sobě v rozporu s článkem 6 Úmluvy. Toto ustanovení nevyžaduje, aby se „soud“ skládal pouze ze soudců z povolání (*Taxquet proti Belgii*, č. 926/05, rozsudek ze dne 13. ledna 2009, § 84; *Dauti proti Albánii*, č. 19206/05, rozsudek ze dne 3. února 2009, § 52, *Luka proti Rumunsku*, č. 34197/02, rozsudek ze dne 21. července 2009, § 41). Neslučitelné s tímto ustanovením není ani to, když je soudní senát tvořen většinově z laiků bez právní kvalifikace (*Haarde proti Islandu*, č. 66847/12, rozsudek ze dne 23. listopadu 2017, § 103–108, kde bylo trestní řízení vedeno v prvním a jediném stupni před soudem s většinou přisedících; *Pabla Ky proti Finsku*, č. 47221/99, rozsudek ze dne 22. června 2004, § 32; *Ibrahim Gürkan proti Turecku*, č. 10987/10, rozsudek ze dne 3. července 2012, § 18–20; *Ettl a ostatní proti Rakousku*, č. 9273/81, rozsudek ze dne 23. dubna 1987, § 38). Postavení „soudu“ Soud přiznal

radě zvláštních orgánů, v nichž většinově rozhodovali neprofesionální soudci (*Sramek proti Rakousku*, cit. výše, § 13 a 36; *Argyrou a ostatní proti Řecku*, č. 10468/04, rozsudek ze dne 15. ledna 2009, § 14 a 27: výbor pro řešení sporů v oblasti lesnictví; *Rolf Gustafson proti Švédsku*, č. 23196/94, rozsudek ze dne 1. července 1997, § 27 a 48: komise pro náhradu škody v trestním řízení).

184. Ústava České republiky předpokládá, že se občané v jisté míře podílejí na rozhodovací činnosti soudů. Určení, ve kterých věcech a jakým způsobem tomu tak bude, přenechává na zákonodárci (viz § 97 výše). Zákon stanoví, že kde rozhodují v trestních věcech krajské soudy jako soudy prvního stupně, skládají se jejich senáty z předsedy a dvou přísedících (viz § 100 výše). O odvolání proti rozhodnutí krajských soudů v těchto případech rozhodují vrchní soudy v tříčlenných senátech složených ze soudců z povolání. Tím je v konečném důsledku zajištěna kontrola prvoinstančních soudů, na jejichž rozhodování se podílejí laičtí přísedící, ze strany profesionálních soudců.

185. Soud by neměl přezkoumávat právní úpravu a systém volby a jmenování přísedících *in abstracto*, nýbrž by se měl zaměřit toliko na argumenty, které stěžovatel před vnitrostátními soudy a ve stížnosti k Soudu skutečně co do podstaty vnesl. Jde především o námitku, že přísedící T. M. a J. O. byli podjatí, protože byli do funkce zvoleni zastupitelstvem kraje, který měl v řízení postavení poškozeného.

β) Hodnocení ve světle kritérií vyplývajících z judikatury Soudu

186. Vláda se dále vyjádří k nezávislosti a nestrannosti přísedících krajského soudu ve světle kritérií vyplývajících z judikatury Soudu (viz § 154 výše).

• Způsob ustanovení

187. Proces výběru a volby přísedících je transparentní a předem stanovený zákonem (viz § 106 výše). Na krajské soudy jsou přísedící voleni zastupitelstvy krajů. Jestliže Soud uznal, že nezávislost soudců nemůže být zpochybněna tím, že byli jmenováni do funkce Parlamentem (*Filippini proti San Marinu*, č. 10526/02, rozhodnutí ze dne 26. srpna 2003; *Ninn-Hansen proti Dánsku*, č. 28972/95, rozhodnutí ze dne 18. května 1999), není důvod, proč by tomu mělo být jinak, jsou-li přísedící krajských soudů voleni zákonodárným sborem kraje. Podstatné je, že krajské zastupitelstvo nemůže vydávat instrukce a pokyny týkající se vlastní rozhodovací činnosti přísedících (srov. *Campbell a Fell proti Spojenému království*, č. 7819/77 a 7878/77, rozsudek ze dne 28. června 1984, § 79).

188. Praxe Krajského úřadu Středočeského kraje při výběru a volbě přísedících je popsána v § 131–134 výše.

189. Výkonu funkce se přísedící ujímá složením slibu do rukou předsedy příslušného soudu (viz § 108 výše). Složení slibu se neopakuje, byl-li přísedící zvolen znovu. Přísedící slibuje, že se bude řídit českým právním řádem, že jej bude vykládat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a že v souladu s ním bude rozhodovat nezávisle, nestranně a spravedlivě (viz § 105 výše).

190. Proces volby přísedících je dle názoru vlády transparentní nejen z toho důvodu, že je předepsán zákonem, ale také díky tomu, že probíhá na veřejných

schůzích zastupitelstva. Tisky předložené zastupitelstvu i výsledky hlasování jsou tak dostupné online na webových stránkách.²⁰

191. Pokud jde o otázku transparentnosti, vláda dodává, že informace o výběru a volbě přísedících jsou veřejnosti dostupné také na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Vládě však není známo, že by stěžovatel prostřednictvím žádosti podle tohoto zákona o informace usiloval.

192. Je třeba zdůraznit, že stěžovatel nepoukázal na žádný konkrétní aspekt výběru a volby přísedících, který by dle něho nebyl splněn. Jejich předpojatost dovozuje pouze ze skutečnosti, že přísedící byli zvoleni zastupitelstvem kraje, který měl v řízení postavení poškozeného.

193. Vláda je nicméně přesvědčena, že zákonem předvídaný postup volby přísedících byl v případě přísedících T. M. a J. O. dodržen (viz § 139 a 140 výše).

194. Oba přísedící byli v souladu se zákonem (viz § 102 výše) a zavedenou praxí (viz § 136 výše) přiděleni ke konkrétnímu senátu krajského soudu – senátu 4 T. Rozhodování o rozřazení přísedících do jednotlivých senátů provádí vedení soudu tak, aby bylo zajištěno, že ve všech senátech bude s přihlédnutím k jejich vytížení adekvátní a přibližně podobný počet přísedících (viz § 136 výše). V této souvislosti je třeba vyzdvihnout, že přísedící nejsou voleni najednou, ale postupně.

195. Přísedící T. M. se stal členem senátu 4 T od 1. září 2012. Přísedící J. O. byl do téhož senátu zařazen záhy po jmenování 1. dubna 2013 (viz § 142 výše). Oba přísedící byli tedy zařazeni do senátu 4 T dříve, než byla podána obžaloba proti stěžovateli (viz § 15 výše). V této době měl každý senát jasně vymezené a omezené portfolio přísedících, což již samo o sobě limituje možnost svévolného či účelového obsazení senátu rozhodujícího konkrétní věc (viz § 48 výše). Z hlediska stěžovatele bylo tudíž v souladu s právem na zákonného soudce předvídatelné, který senát bude povolán k rozhodování jeho věci a jací přísedící jsou k tomuto senátu přiděleni (viz § 142 výše). K rozhodování v konkrétních věcech jsou přísedící zařazeni ke stejnému senátu povolávání na rotačním principu při zohlednění individuálních okolností, jako je vyloučení z projednávání věci nebo odůvodněné překážky bránící přidělení věci (viz § 48, 125 a 137 výše).

• *Délka funkčního období*

196. Přísedící jsou dle zákona voleni do funkce na pevně stanovené období 4 let (viz § 104 výše). Tato úprava je v souladu s ustálenou judikaturou Soudu, která připouští jmenování soudců, a tím spíše přísedících, na předem určené funkční období, jestliže je jeho délka pevně daná a v průběhu výkonu mandátu nemůže být soudce předčasně odvolán s výjimkou kárného řízení (*Zand proti Rakousku*, č. 7360/76, rozhodnutí pléna Komise pro lidská práva ze dne 16. května 1977).

197. Přísedící mohou být do své funkce podle zákona znovuzvoleni (viz § 105 výše). Samotná možnost opakovaného výkonu mandátu nezavdává dle názoru vlády důvod k pochybnostem o jejich nezávislosti a nestrannosti. Mechanismus

²⁰ <https://stredoceskykraj.cz/web/urad/usneseni-zastupitelstva>

opětovné volby je v české právní úpravě nastaven transparentně a probíhá v předem stanovených volebních cyklech. Čtyřletý mandát přísedících zde vhodně koreluje s funkčním obdobím zastupitelstva kraje, což zaručuje, že bude-li přísedící opakovat mandát, bude ho volit zastupitelstvo v novém složení, které přísedící nemůže ovlivnit.

• *Existence záruk proti vnějším tlakům*

198. Z rozhodovací praxe Soudu je dále patrné, že má-li být soudní těleso nezávislé, nesmí se řídit pokyny jiných orgánů, které by se jeho rozhodovací činnosti přímo týkaly nebo mohly soud při výkonu jeho pravomocí jakkoli jinak ovlivnit (viz např. *Incal proti Turecku*, č. 22678/93, rozsudek velkého senátu ze dne 9. června 1998, § 67).

199. Vláda zdůrazňuje, že po svém zvolení nejsou přísedící nijak podřízeni zastupitelstvu ani jinému orgánu kraje. Stejně jako soudci jsou i přísedící při výkonu své funkce nezávislí a jsou vázáni pouze zákonem. Jsou povinni rozhodovat nestranně a spravedlivě. Nikdo nesmí narušovat nebo ohrožovat nezávislost a nestrannost soudců i přísedících (viz § 109 výše). Kdo by na soudce, stejně jako na přísedícího, působil, aby porušil své povinnosti v řízení před soudem, dopustí se trestného činu zasahování do nezávislosti soudu (viz § 123 výše). Je tak vyloučeno, že by se přísedící řídili pokyny orgánů kraje.

200. Významným požadavkem se zdá být ochrana soudců před možností jejich odvolání, zejména ze strany výkonné moci, před uplynutím funkčního období, na něž byli jmenováni (viz *Sramek proti Rakousku*, cit. výše, § 38; *Incal proti Turecku*, cit. výše, § 67; *Henryk Urban a Ryszard Urban proti Polsku*, č. 23614/08, rozsudek ze dne 30. listopadu 2010, § 45).

201. Vláda považuje za významnou záruku nezávislosti přísedících zákonné meze bránící jejich svévolnému odvolání či zkrácení funkčního období (srov. *a contrario Luka proti Rumunsku*, cit. výše, § 44–45, kde byli přísedící odvolatelní v průběhu výkonu mandátu, právní úprava nestanovila výčet důvodů, pro něž by takové odvolání bylo možné, a tudíž ponechávala značný prostor pro svévoli).

202. Přísedící v České republice nemůže být v žádném případě předčasně odvolán ze své funkce z důvodů souvisejících s jeho rozhodovací činností. Výjimečné důvody, pro které může být přísedící na návrh předsedy příslušného soudu z funkce odvolán, stanoví výslovně zákon: a) závažné porušení povinností přísedícího, b) přísedící přestal splňovat zákonné předpoklady pro výkon funkce, c) jeho zdravotní stav neumožňuje pokračovat ve výkonu funkce (viz § 113 výše).

203. Dočasně zproštění výkonu funkce může být přísedící rovněž jen ze zákonem předvídaných důvodů: a) je-li trestně stíhán, b) byl-li podán návrh na jeho odvolání (viz § 114 výše).

204. Soud z hlediska nezávislosti nepovažoval za problematický ani institut tzv. soudců na zkoušku. Nevadila tak skutečnost, že jsou po dobu přípravy k výkonu povolání soudce, tj. tří let, vystaveni možnosti odvolání ze strany soudních orgánů ze zákonných důvodů. Podstatné bylo, že tito soudci požívali

srovnatelných záruk nezávislosti jako soudci z povolání (*Stieringer proti Německu*, č. 28899/95, rozhodnutí ze dne 25. listopadu 1996).

205. Také v České republice požívají přisedící nad rámec výše uvedeného i dalších záruky nezávislosti, které jsou srovnatelné se soudci.

206. Zákon v první řadě stanoví kvalifikační předpoklady pro výkon funkce přisedícího, které jsou stejné jako u soudců (viz § 103 výše).

207. Podmínkou pro výkon funkce přisedícího je složení slibu do rukou předsedy soudu. Znění slibu je stejné jako u soudců. Přisedící slibuje na svou čest a svědomí, že se bude řídit právním řádem České republiky a že v souladu s ním bude rozhodovat nezávisle, nestranně a spravedlivě (viz § 105 výše). Soudci i přisedící jsou povinni vykonávat svou funkci svědomitě a při jejím výkonu, ale i v občanském životě se zdržet všeho, co by mohlo narušit důstojnost funkce nebo ohrozit důvěru v nezávislé a nestranné rozhodování soudů (viz § 110 výše).

208. Nezávislost přisedících je dále posílena prostředky trestního práva. Přisedící jsou úředními osobami (viz § 120 výše) a z tohoto důvodu požívají – stejně jako soudci – zvýšené trestněprávní ochrany před násilnými činy (viz § 121 výše) a vyhrožováním (viz § 122 výše). Na druhé straně mohou být sami stíháni, pokud se dopustí trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby (§ 329 trestního zákoníku), maření úkolů úřední osoby z nedbalosti (§ 330 trestního zákoníku) nebo trestných činů spojených s úplatkářstvím (§ 331 až 333 trestního zákoníku).

209. Nezávislost přisedících potvrzuje také fakt, že jejich odměnu a náhrady související s výkonem funkce poskytuje stát, resp. soud, nikoli příslušný kraj, čímž je vyloučena jakákoliv ekonomická závislost přisedících na orgánu, který je do funkce zvolil (viz § 111 výše).

210. Přisedící rozhodující ve věci stěžovatele nebyli nikdy v zaměstnaneckém ani jiném poměru k zastupitelstvu či jinému orgánu nebo podřízené organizaci Středočeského kraje, který je do funkce zvolil (viz § 141 výše).

• *Zdání nezávislosti jako celku*

211. Při objektivním posuzování nestrannosti, potažmo nezávislosti, se zjišťuje, zda nezávisle na chování soudce lze na základě určitých ověřitelných skutečností zpochybnit jeho nestrannost, přičemž i zdání může mít jistý význam. Z toho vyplývá, že při posuzování, zda je v konkrétní věci dán oprávněný důvod pochybovat o nestrannosti soudce, se zvažuje také stanovisko účastníka řízení, které však není zcela rozhodující. Určující je, zda lze obavy dotyčné osoby považovat za objektivně odůvodněné (*Chmelíř proti České republice*, cit. výše, § 56).

212. Vláda je pevně přesvědčena, že v dané věci nebyly obavy stěžovatele ohledně nedostatku nezávislosti a nestrannosti přisedících členů krajského soudu objektivně odůvodněné. Naopak jeho námitky byly ryze účelové, což dokládají zejména tyto skutečnosti.

213. *Zaprvé*, stěžovatel byl krátce po podání obžaloby vyrozuměn o složení senátu krajského soudu a upozorněn na pravděpodobnost, že v průběhu řízení bude Zastupitelstvo Středočeského kraje rozhodovat o prodloužení mandátu přisedících

nebo zvolí přisedící nové. Krajský soud proto vyzval stěžovatele, aby uplatnil případné námitky podjatosti přisedících či návrh na odnětí věci a její přidělení jinému senátu na počátku řízení. Stěžovatel žádné námitky nevzněl (viz § 18 výše).

214. *Zadruhé*, první námitku podjatosti, a to výhradně vůči přisedícímu J. O., uplatnil stěžovatel teprve v dubnu 2014, tj. více než rok od podání obžaloby (viz § 72 výše). Poukazoval v ní na úzký vztah přisedícího ke Středočeskému kraji, který v řízení materiálně vystupoval jako poškozený. Další – obsahově co do podstaty obdobné námitky podjatosti –, tentokrát vůči celému senátu krajského soudu, včetně obou přisedících, stěžovatel vznesl v prosinci 2014 (viz § 80 výše) a v dubnu 2015 (viz § 83 výše). Stěžovatel přitom neupozornil na žádnou okolnost, která by alespoň naznačovala, že se některý z přisedících mohl cítit zavázán, povinován nebo dokonce pod tlakem Středočeského kraje, což by mohlo zavdat stín pochybností o jeho nezávislosti a nestrannosti.

215. *Zatřetí*, stěžovatelem zvolená strategie obhajoby, jak postupně shledal krajský soud (viz § 84 výše), vrchní soud (viz § 42 výše) i Nejvyšší soud (viz § 44 výše), byla obecně taková, že se snažil všemožnými způsoby oddalovat a bránit projednání a rozhodnutí věci. Součástí této strategie bylo i nadužívání námitek podjatosti (viz § 65 a 88 výše).

216. *Začtvrté*, Středočeský kraj měl sice formálně postavení poškozeného, ale ve skutečnosti v řízení nevykonával žádná práva, zůstal procesně pasivní a k řízení se tak ani nepřipojil s nárokem na náhradu škody, která mu měla počínáním stěžovatele vzniknout (viz § 13 výše). Sám rozhodující soud se nad touto skutečností v odůvodnění rozhodnutí pozastavil (viz § 20 výše).

217. *Zapáté*, argumentace stěžovatele byla sice vztažena k přisedícím T. M. a J. O., platila by však obdobně i pro všechny ostatní přisedící zvolené do funkce Středočeským krajem; jinými slovy řečeno, pokud by platila teze stěžovatele, že samotný akt zvolení zastupitelstvem kraje, jež má v řízení postavení poškozeného, vylučuje přisedícího z rozhodování věci, znamenalo by to, že ve věci nemohl rozhodovat krajský soud v žádném složení, protože všichni přisedící k němu jmenovaní by byli podjatí z téhož důvodu jako T. M. a J. O.

218. *Zašesté*, přisedící T. M. byl zvolen do funkce v době, kdy byl stěžovatel hejtmanem a zastupitelem Středočeského kraje (srov. § 5, 132 a 139 výše). Stěžovatel tedy namítá podjatost přisedícího, na jehož volbě se prokazatelně osobně podílel (viz § 188 výše), čili jestli by mohl mít objektivní pozorovatel pochybnosti o nepodjatosti senátu krajského soudu, potom spíše v tom smyslu, že mohl jeho člen stranit stěžovateli, nikoli naopak.

219. *Zasedmé*, vnitrostátní soudy se s námitkami stěžovatele vůči přisedícím pečlivě zabývaly a své závěry precizně odůvodnily (viz § 48, 51, 73, 75 a 84 výše).

γ) Dílčí závěr

220. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je vláda toho názoru, že objektivně nazíráno nemůže být pochyb o nestrannosti a nezávislosti přisedících členů krajského soudu, kteří se na rozhodování případu stěžovatele podíleli.

(iii) Závěr

221. S ohledem na výše uvedené má vláda za to, že k porušení požadavku na nezávislý a nestranný soud ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy nedošlo.

II. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 2 ÚMLUVY

A) K PŘIJATELNOSTI

222. Vláda vznáší námitku nepřijatelnosti stížnosti v rozsahu namítaného porušení presumpce neviny, a to z důvodu její neslučitelnosti *ratione materiae* s čl. 6 odst. 2 Úmluvy. Konkrétně se vláda domnívá, že:

- výroky advokáta R. P. z června 2012 jím byly proneseny coby soukromou, nikoliv úřední osobou;
- výroky prezidenta M. Z. a R. P. z roku 2017, kdy byl druhý jmenovaný ministrem spravedlnosti, se striktně vzato nevztahovaly k trestnímu řízení proti stěžovateli, nýbrž k řízení o stížnosti pro porušení zákona, v němž nebylo rozhodováno o „oprávněnosti trestního obvinění proti stěžovateli“ ve smyslu článku 6 Úmluvy.

223. Pokud jde o výroky státní zástupkyně L. B., ministra spravedlnosti R. P. a prezidenta republiky M. Z., stěžovatel nevyčerpal všechny vnitrostátní prostředky nápravy, jak vyžaduje čl. 35 odst. 1 Úmluvy.

(i) Neslučitelnost *ratione materiae*

a) Soukromé výroky advokáta R. P.

224. Aby mohlo určité vyjádření či výrok porušit presumpci neviny, musí být proneseno veřejným činitelem či úřední osobou, jejichž jednání je podle pravidel mezinárodního práva přičitatelné státu. Článek 6 odst. 2 Úmluvy nemůže být vykládán tím způsobem, že by mohl činit stát odpovědným za výroky soukromých osob, třebaže narušují presumpci neviny. Pokud jde o výroky soukromých osob, mohou jimi být porušena práva obviněného chráněná článkem 8 Úmluvy, zejména jeho dobrá pověst coby součást soukromého života, nikoli však presumpce neviny podle čl. 6 odst. 2 Úmluvy (srov. *McCann a Healy proti Portugalsku*, č. 57195/17, rozsudek ze dne 20. září 2022, § 65–66; *Mityanin a Leonov proti Rusku*, č. 11436/06 a 22912/06, rozsudek ze dne 7. května 2019, § 102 a 105; *Mulosmani proti Albánii*, č. 29864/03, rozsudek ze dne 8. října 2013, § 141).

225. Pokud jde o prohlášení R. P. na jeho soukromém blogu z 1. června 2012, vláda zdůrazňuje, že v dané době nezastával žádné veřejné ani politické funkce. V dané době vykonával soukromou advokátní praxi (viz § 11 výše). Tehdejší výroky R. P. proto nelze přičítat žalované vládě, a navíc nebyly vůbec způsobilé zasáhnout do presumpce neviny stěžovatele.

226. Jestliže se stěžovatel cítil prohlášením R. P. coby advokáta dotčen na svých právech, mohl se bránit občanskoprávní žalobou na ochranu osobnosti, která

je v českém právním řádu obecně účinným prostředkem nápravy, pokud jde o zasahování do všeobecných osobnostních práv, včetně dobré pověsti jednotlivce. O této možnosti stěžovatel jistě věděl, neboť využil občanskoprávní žalobu jako obranu proti výrokům státní zástupkyně L. B. a státního zástupce P. J. (viz § 247 níže).

227. Vyjádření R. P. coby advokáta neměla žádnou návaznost v období, kdy byl již ministrem spravedlnosti. Naopak je zřejmé, že dotyčný si byl v té době vědom důležitosti nevměšování se do nezávislosti soudní moci, a proto se již žádných sporných výroků, v nichž by hodnotil otázku viny či nevinu stěžovatele, nedopouštěl. S výjimkou legitimního podání stížnosti pro porušení zákona nečinil ani žádné jiné kroky vůči daným soudům a soudcům (srov. *a contrario* Kinský *proti České republice*, č. 42856/06, rozsudek ze dne 9. února 2012).

228. Ve světle uvedeného se vláda domnívá, že pokud jde o předmětný výrok, námitka stěžovatele je neslučitelná s čl. 6 odst. 2 Úmluvy *ratione materiae*. Podpůrně vláda uvádí, že ve vztahu k této námitce stěžovatel nevyčerpal všechny dostupné a účinné prostředky nápravy, jak vyžaduje čl. 35 odst. 1 Úmluvy.

b) Výroky M. Z. a R. P. související s podáním stížnosti pro porušení zákona

229. Soud v minulosti shledal, že stížnost pro porušení zákona tak, jak je zakotvena v českém právním řádu, je právním prostředkem, jehož využití závisí na úvaze ministra spravedlnosti, a proto se na řízení o ní nevztahuje článek 6 Úmluvy (*Mareš proti České republice*, č. 1414/03, rozsudek ze dne 26. října 2006, § 34).

230. Vláda se domnívá, že pokud jde o výroky prezidenta M. Z. (viz § 24–26 a 29–32 výše) a ministra R. P. (viz § 34 výše) z roku 2017, vztahovaly se k řízení o stížnosti pro porušení zákona. Jelikož se v takovém řízení nelze dovolávat záruk spravedlivého procesu podle článku 6 Úmluvy, jsou také námitky stěžovatele, které se týkají výroků a prohlášených učiněných v kontextu tohoto řízení, neslučitelné s čl. 6 odst. 2 Úmluvy *ratione materiae*.

231. Stížnost pro porušení zákona je v českém trestním právu mimořádným opravným prostředkem, který je oprávněn podat ministr spravedlnosti, má-li za to, že byl rozhodnutím soudu porušen zákon nebo že bylo učiněno na podkladě vadného postupu řízení. O stížnosti rozhoduje Nejvyšší soud. Shledá-li stížnost jako důvodnou, vysloví, že rozhodnutím soudu nebo předcházejícím postupem byl porušen zákon. Tento výrok se nedotýká právní moci rozhodnutí. V případech, kdy byl zákon porušen v neprospěch obviněného, nemůže v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch (viz § 119 výše).

232. Ve věci stěžovatele byla stížnost pro porušení zákona podána z podnětu Vrchního státního zastupitelství v Praze (viz § 27 výše), nikoli z iniciativy samotného ministra spravedlnosti R. P. Ministr spravedlnosti podnětu pouze vyhověl a podal stížnost pro porušení zákona v neprospěch stěžovatele. Vyzdvihl přitom, že rozhodnutí Nejvyššího soudu bude mít význam pro rozhodovací praxi v budoucnu, neboť je podstatné postavit najisto, zda drobné formální nedostatky

mohou přivodit nezákonnost operativně pátracích prostředků a dalších důkazů získaných na jejich základě (viz § 28 výše).

233. Z uvedeného vyplývá, že od počátku řízení o stížnosti pro porušení zákona bylo jasné, že Nejvyšší soud, protože byla podána v neprospěch stěžovatele, bude rozhodovat pouze tzv. akademickým výrokem, který má význam pouze pro posuzování obdobných případů v budoucnu. Výsledek řízení tedy nemohl mít jakýkoli vliv na trestní řízení ve věci stěžovatele, včetně otázky jeho viny či nevin. Prezident republiky M. Z. a ministr spravedlnosti R. P. se tedy vyjadřovali k řízení, jehož výsledek byl z hlediska stěžovatele a jeho viny v podstatě irelevantní a nemohl nijak negativně zasáhnout do subjektivních práv stěžovatele. Význam rozhodnutí pouze pro posuzování budoucích případů vyzdvihl sám Nejvyšší soud v odůvodnění svého rozhodnutí (viz § 33 výše).

234. V tomto kontextu je třeba vnímat vyjádření prezidenta M. Z. a ministra spravedlnosti R. P., kteří reagovali na překvapivé rozhodnutí vrchního soudu, které by mělo dalekosáhlé důsledky na řadu probíhajících i budoucích případů. V této souvislosti vláda uvádí, že kritizované závěry vrchního soudu o absolutní nepoužitelnosti důkazů, které byly označeny za nezákonné kvůli drobným a formálním nedostatkům při jejich pořízení, odporovaly nejen tehdejší soudní praxi, ale i relevantní judikatuře Soudu (viz např. *Prade proti Německu*, č. 7215/10, rozsudek ze dne 3. března 2016; *Kaletsch proti Německu*, č. 31890/06, rozhodnutí ze dne 23. června 2009). Jinými slovy, bez ohledu na výsledek trestního řízení proti stěžovateli vnímal prezident republiky M. Z. potřebu zabránit těmto negativním důsledkům, a proto svými výroky podpořil ministra spravedlnosti R. P. k tomu, aby využil své zákonné kompetence a předložil danou otázku k posouzení Nejvyššímu soudu. M. Z. výslovně zdůraznil, že svými výroky nekritizuje rozhodnutí soudů ve věci samé, tj. ve věci stěžovatele, ale posouzení zákonnosti odposlechnů (viz § 29 výše). Stejně tak je třeba vnímat spokojenost s výsledkem řízení, kterou vyjádřil po rozhodnutí Nejvyššího soudu ministr spravedlnosti (viz § 34 výše).

235. Nejvyšší soud dal nakonec kritikům rozhodnutí vrchního soudu za pravdu, jeho rozsudek zrušil a do budoucna vyjasnil, že drobné formální nedostatky při pořízení důkazů nutně nezpůsobují jejich nepoužitelnost (viz § 33 výše).

236. Jelikož je podání stížnosti pro porušení zákona v diskreci ministra spravedlnosti (viz § 119 výše), je dle názoru vlády v pořádku, pokud ministr veřejně komentuje, jak, kdy a proč hodlá tohoto prostředku využít, čímž přispívá k transparentnosti výkonu veřejné moci. Ve stejné logice lze pohlížet na komentáře ohledně uplatňování kárné pravomoci (viz § 25 a 26 výše). Kárnou žalobu proti soudcům je podle zákona oprávněn podat jednak ministr spravedlnosti, jednak prezident republiky (viz § 110 výše).

237. Shora uvedenou argumentaci vlády podtrhuje rovněž fakt, že poté, co vrchní soud po rozhodnutí Nejvyššího soudu o stížnosti pro porušení zákona odmítl použít důkazy získané prostřednictvím sledování a odposlechnů v neprospěch stěžovatele (viz § 40 výše), což mohlo mít vliv na důkazní situaci a v konečném důsledku i na výsledek řízení, prezident republiky M. Z. ani ministr spravedlnosti R. P. tento postup již nijak nekritizovali. Z toho vyplývá, že jejich kritické výroky

nebyly motivovány rozhodováním konkrétní věci, ale širšími „precedenčními“ dopady takového rozhodnutí na budoucí případy.

238. Ze shora uvedených důvodů zastává vláda názor, že výše uvedené výroky prezidenta M. Z. a ministra R. P. nemohly zasáhnout do presumpce neviny stěžovatele, jelikož se nevztahovaly k trestnímu řízení jako takovému, ale k řízení o stížnosti pro porušení zákona, na které se čl. 6 odst. 2 Úmluvy nevztahuje. V tomto rozsahu by měly být námitky stěžovatele ohledně porušení presumpce neviny prohlášeny za neslučitelné *ratione materiae* s čl. 6 odst. 2 Úmluvy, popř. prohlášeny za zjevně neopodstatněné.

(ii) Nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy

239. Vláda vznáší následující námitku nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

a) Nepřijatelnosti všech výroků L. B., R. P. i M. Z.

240. Zprvč, vláda se dále domnívá, že pokud jde o výroky dozorující státní zástupkyně L. B., ministra spravedlnosti R. P. a prezidenta republiky M. Z., stížnost by měla být prohlášena za nepřijatelnou z důvodu nevyčerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy.

241. Soud opakovaně shledal, že vhodnou formou nápravy, pokud jde o tvrzené porušení presumpce neviny, je odškodnění (viz *Januškevičienė proti Litvě*, č. 69717/14, rozsudek ze dne § 58–62, *Gutsanovi proti Bulharsku*, č. 34529/10, rozsudek ze dne 15. října 2013, § 178). Pokud vnitrostátní právní řád takové prostředky nápravy nabízí, stěžovatelé by je měli v zásadě vyčerpat ve smyslu čl. 35 odst. 1 před tím, než se obrátí se svou stížností na Soud.

242. Stěžovatel se bránil pouze proti výrokům hlavy státu, a to podáním ústavní stížnosti (viz § 89 výše). Vláda se proto dále zaměří na nevyčerpání prostředků nápravy ve vztahu k výrokům prezidenta republiky, nicméně stejné prostředky nápravy dle jejího přesvědčení mohl a měl stěžovatel čerpat i vůči namítaným výrokům státní zástupkyně L. B. a ministra spravedlnosti R. P.

243. Ústavní soud odmítl stížnost stěžovatele proti výrokům hlavy státu jako předčasnou a zdůraznil, že stěžovatel nevyčerpal jiné prostředky obrany, které mu právní řád ve vztahu k tvrzenému porušení presumpce neviny prohlášením prezidenta republiky nabízel. V této souvislosti ho vhodně poučil, že v závislosti na tom, zda považuje výroky prezidenta republiky za soukromé, nebo pronesené v přímé souvislosti s výkonem této ústavní funkce, se proti nim může bránit buď občanskoprávní žalobou na ochranu osobnosti, nebo žalobou proti nezákonnému zásahu správního orgánu (viz § 90 výše). Soudce Ústavního soudu V. S., přední expert v oblasti správního práva, připojil k usnesení odlišné stanovisko, ve kterém vysvětlil, proč výroky hlavy státu nesouvisely s výkonem jeho prezidentských pravomocí (viz § 91 výše). Předestřel tak argumenty, které mohl stěžovatel využít při podání občanskoprávní žaloby proti hlavě státu.

244. Vláda dodává, že ať už by stěžovatel čerpal kterýkoli z obou prostředků nápravy, mohl se domáhat, aby hlava státu upustila od dalšího neoprávněného zasahování do jeho práv (preventivní prostředek nápravy). V případě žaloby na ochranu osobnosti by se navíc mohl domáhat zjednání nápravy, včetně např. veřejné omluvy, ale také náhrady vzniklé nemajetkové újmy. Kdyby se stěžovatel domáhal ochrany proti nezákonnému zásahu, mohl se posléze rovněž domáhat odškodnění, a to navazující žalobou proti státu v režimu zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti státu za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (kompenzační prostředek nápravy).

245. V případě plurality prostředků nápravy, které mohou být účinné, je na stěžovateli, aby zvolil prostředek, který se v jeho případě jeví nejvhodnější (*Fabris a Parziale proti Itálii*, č. 41603/13, rozsudek ze dne 19. března 2020, § 49–59). Stěžovatel však žádný z výše uvedených prostředků nápravy neotestoval a nevyčerpal (viz § 92 výše).

246. Pokud jde o praktickou účinnost uvedených prostředků nápravy, byl to právě bývalý prezident republiky M. Z., který se v nemalé míře zasloužil o rozvoj vnitrostátní judikatury a vyjasnění procesního postupu, jakým se lze bránit proti nactiutrhacím nebo presumpci nevinu porušujícím výrokům hlavy státu. K jednotlivým prostředkům nápravy vláda uvádí následující.

α) Žaloba na ochranu osobnosti

247. Stěžovatel si byl evidentně vědom možnosti a praktické účinnosti žaloby na ochranu osobnosti, pokud jde o výroky veřejných funkcionářů. Dokládá to fakt, že daný prostředek nápravy čerpal, pokud jde o výroky státního zástupce P. J. a výroky pronesené státní zástupkyní L. B. v pořadu „Otázky Václava Moravce“ a v rozhovoru pro Českou televizi. I když se stěžovatel veřejné omluvy nedomohl, protože jeho argumentaci soudy nepřisvědčily a žaloby zamítly, je zřejmé, že je po věcné stránce pečlivě projednaly (viz přílohy č. 38 a 39).

248. Vláda se domnívá, že žaloba na ochranu osobnosti, byla v situaci stěžovatele zrovna tak adekvátním a účinným prostředkem nápravy proti veřejným prohlášením prezidenta republiky M. Z., protože ty přímo nesouvisely s výkonem jeho ústavních pravomocí (srov. *Rimševičs proti Lotyšsku*, č. 31634/18, usnesení ze dne 10. října 2023, § 49; *Gutsanovi proti Bulharsku*, cit. výše, § 176–178; *Ringwald proti Chorvatsku*, č. 14590/15 a 25405/15, rozhodnutí ze dne 22. ledna 2019, § 54–58 a *Januškevičienė proti Litvě*, cit. výše, § 58–59).

249. I když prezident republiky v českém právním řádu požívá významných pravomocí vůči moci soudní (jmenování soudců a soudních funkcionářů, udělování milostí a vyhlášení amnestie, kárná pravomoc vůči soudcům), není jeho pravomocí vyjadřovat se k otázce viny a trestu v konkrétních trestních řízeních. Z tohoto důvodu má vláda za to, že na výroky a prohlášení prezidenta M. Z., o nichž měl stěžovatel za to, že porušují jeho presumpci nevinu, je třeba pohlížet jako na soukromé (viz § 91 výše). Prezident republiky nese za takové výroky rovněž soukromoprávní odpovědnost.

250. To, že v podobných případech lze vůči osobám zastávající významné ústavní funkce podat občanskoprávní žalobu na ochranu osobnosti potvrdil Ústavní soud již v roce 2005 v řízení, které se rovněž týkalo výroků M. Z. Konkrétně šlo o případ, kdy dotyčný coby předseda vlády nepravdivě označil I. B. za „zkorumpovaného novináře“. Ten podal na M. Z. občanskoprávní žalobu na ochranu osobnosti a uspěl u Ústavního soudu (viz § 127 výše). Následně obecné soudy rozhodly tak, že M. Z. musel zaplatit odškodné 50 000 Kč a zveřejnit omluvu I. B. v novinách.

251. Podobně v roce 2017 prezident M. Z. tvrdil o bývalém zaměstnanci Úřadu vlády Z. Š., že byl z daného pracovního místa vyhozen. Dotyčný ale odešel z vlastní vůle, a proto se proti výroku prezidenta M. Z. bránil žalobou na ochranu osobnosti původně – z důvodu ústavní díkce, že prezident není z výkonu své funkce odpovědný (čl. 54 odst. 3 Ústavy) – směřované proti Kanceláři prezidenta republiky a následně proti Ministerstvu financí. Obecné soudy dospěly k závěru, že se za výroky prezidenta republiky M. Z. má omluvit Ministerstvo financí. Tento závěr přehodnotil Ústavní soud v únoru 2021, který předchozí rozhodnutí zrušil a shledal, že prezident výroky nepronесl při výkonu své ústavní funkce, ale naopak excesivně vybočil ze svých pravomocí, a proto může a má být žalován sám jako soukromá osoba (viz § 124 výše).

252. To, že prezident republiky je stejně jako kterýkoli jiný občan odpovědný za své soukromoprávní jednání a může být žalován, bylo nicméně v právní teorii vyjasněno dávno před uvedeným rozhodnutím.²¹

253. Vláda si je vědoma, že posledně zmiňované rozhodnutí Ústavního soudu je pozdějšího data než usnesení, v němž tento soud stěžovatele poučil o možnosti a povinnosti čerpat daný prostředek nápravy (viz § 90 výše). Má však za to, že i kdyby přes toto poučení měl stěžovatel určité pochybnosti o praktické účinnosti daného prostředku nápravy, nebylo nerozumné od něho očekávat, že ho zkusí využít (*Scoppola proti Itálii* (č. 2), č. 10249/03, rozsudek velkého senátu ze dne 17. září 2009, § 70). Ostatně jedině tak se může rozhodovací praxe vnitrostátních soudů dynamicky vyvíjet. A jak vidno, pozdější praxe se skutečně vydala směrem, který dokládá, že stěžovatel měl reálnou šanci na úspěch, pokud by takový prostředek nápravy býval čerpal.

β) Žaloba proti nezákonnému zásahu

254. Pokud měl stěžovatel naopak za to, že inkriminovanými výroky, které prezident republiky pronесl při výkonu svých pravomocí, bylo zasaženo do jeho veřejných subjektivních práv, konkrétně presumpce neviny, měl dle názoru vlády

²¹ Viz např. Pavlíček V. In: Pavlíček, V. – Hřebejk, J. Ústava a ústavní řád České republiky. Svazek I. Ústava České republiky. Praha: Linde, 1998, s. 209, kde se uvádí, že: „Prezident republiky je odpovědný jako každý jiný občan (...). Může tedy žalovat i být žalován v občanskoprávních záležitostech“ nebo Svoboda, C. In: Hendrych, D. – Svoboda, C. a kol. Ústava České republiky. Komentář. Praha: C. H. Beck, 1997, s. 83, kde je uvedeno, že: „Jelikož prezident republiky není odpovědný z výkonu své funkce, platí, že jinak je občanem jako každý jiný a tam, kde končí jeho výsada a imunita, začíná jeho plná odpovědnost. Prezident republiky nese zejména plnou občanskoprávní odpovědnost.“

dvě možnosti, jak postupovat, a to v závislosti na tom, co považoval za vhodnou formu nápravy. Pokud by jeho cílem bylo zabránit hlavě státu ve veřejném pronášení dalších výroku zasahujících do presumpce neviny, stěžovatel měl dbát poučení Ústavního soudu (viz § 90 výše) a dovolávat se ochrany před nezákonným zásahem ve smyslu § 82 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní. V tomto řízení by soud, pokud by dal stěžovateli za pravdu, určil, že provedený zásah byl nezákonný, a jestliže zásah nebo jeho důsledky přetrvávaly, anebo hrozilo jejich opakování, mohl prezidentu republiky zakázat, aby v porušování práv stěžovatele pokračoval (viz § 87 odst. 2 zákona).

γ) Žaloba na odškodnění proti státu

255. Konečně, jestliže by stěžovatel považoval za vhodnou formu nápravy odškodnění za vzniklou nemajetkovou újmu, mohl se ho domáhat v režimu zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Tento zákon stanoví dva obecné odpovědnostní tituly, jimiž jsou nezákonné rozhodnutí anebo nesprávný úřední postup. Ať už by stěžovatel dříve úspěšně čerpal žalobu proti nezákonnému zásahu (viz § 254 výše), nebo nikoliv, mohl tvrdit, že se prezident republiky dopustil nesprávného úředního postupu spočívajícího v pronášení veřejných výroků, jimiž stěžovateli vznikla újma na veřejných subjektivních právech hodná nápravy ve formě veřejné omluvy a případně i odškodnění v penězích.

256. To, že za výroky veřejných funkcionářů, které zasahují do osobnostních práv a presumpce neviny, pokud byly proneseny při výkonu pravomocí, odpovídá stát, nikoli jednotlivci vykonávající veřejnou funkci, potvrdil Nejvyšší soud například ve svém rozsudku z listopadu 2013. V posuzovaném případě ministr dopravy v roce 2011 uvedl v diskusním televizním pořadu, že manažeři státního podniku se dopouštějí ve spojení s kmotrem P. B. v podstatě korupčního jednání. P. B. žaloval jak ministra dopravy, tak jím řízené ministerstvo. Nejvyšší soud potvrdil názor odvolacího soudu, že pasivně legitimován byl stát, respektive žalované ministerstvo, jelikož ministr dopravy v diskusním pořadu vystupoval nejen jako politik, ale především jako představitel tohoto úřadu (viz § 130 výše).

257. Otázku, která složka státu je odpovědná za výroky prezidenta republiky pronesené v souvislosti s výkonem jeho funkce, vyjasnil Nejvyšší soud v květnu 2018 (viz § 129 výše). Příklad se týkal výroků prezidenta M. Z. z roku 2015 o zesnulém českém novináři a spisovateli F. P., který podle něho obdivoval A. Hitlera. Vnučka spisovatele se původně bránila proti zásahu do osobnostních práv svého předka žalobou na ochranu osobnosti směřované proti Kanceláři prezidenta republiky. Nejvyšší soud ale rozhodl, že žaloba má být podána v režimu zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti státu za škodu s tím, že předmětné výroky představují nesprávný úřední postup, za který odpovídá stát, a žalováno má být Ministerstvo financí.²² Nižší soudy následně potvrdily, že výroky prezidenta M. Z.,

²² Podle § 6 odst. 4 zákona „*není-li možno příslušný úřad určit podle odstavce 2 nebo 3, jedná za stát Ministerstvo financí*“.

jakožto prezidenta republiky, založily odpovědnost státu a Ministerstvo financí se muselo žalobkyni omluvit dopisem a na webových stránkách ministerstva.²³

258. Jinými slovy asi měsíc poté, co plénum Ústavního soudu poučilo stěžovatele, že nevyčerpal dostupné prostředky nápravy (viz § 90 výše), se v judikatuře Nejvyššího soudu vyjasnila rovněž otázka, který orgán státu má být žalován za výroky prezidenta republiky pronesené při výkonu jeho funkce. Za daných okolností vláda nepovažuje za omluvitelné, že stěžovatel ani tento prostředek nápravy nezkusil vyčerpat.

259. Stěžovatel si byl tohoto opravného prostředku navíc evidentně vědom, o čemž svědčí skutečnost, že se domáhal u Ministerstva spravedlnosti omluvy za nesprávný úřední postup spočívající ve zveřejnění údajně nepravdivých a dehonestujících informací státním zástupcem P. J. (viz přílohu č. 40). Vláda tak nerozumí tomu, proč nepostupoval stěžovatel obdobně i v případě ostatních prohlášení, která jsou předmětem řízení o projednávání stížnosti.

δ) Prostředky nápravy v rámci trestního řízení

260. V situaci stěžovatele bylo naopak zjevně neadekvátní a neúčinné upozorňovat na výroky hlavy státu potenciálně porušující presumpci nevinu trestní soudy. Jak stěžovatele upozornil Ústavní soud, tento prostředek nápravy by byl účinný, pokud by měl za to, že výroky hlavy státu mohou zasahovat do nezávislosti a nestrannosti rozhodování trestních soudů (viz § 90 výše *in fine*). V takovém případě mohly trestní soudy a soudci zvážit, zda se cítí být pod tlakem, který by odůvodňoval jejich vyloučení z projednávání věci, nebo naopak ujistit stěžovatele, že tato prohlášení ignorují a že jsou pro jejich posouzení otázky viny zcela irelevantní. Tohoto ujištění se stěžovateli také dostalo (viz § 49 a 51 výše).

261. Avšak ve vztahu k tvrzenému porušení presumpce nevinu nemohly trestní soudy zjednat vhodnou nápravu. Nemohly prezidentu republiky přikázat, aby se zdržel dalších podobných výroků, aby se za ně veřejně omluvil, uložit mu jakoukoliv sankci, ani mu nařídít povinnost uhradit stěžovateli náhradu vzniklé nemajetkové újmy. Vyhledky stěžovatele na nápravu v rámci trestního řízení tak byly v podstatě stejné jako ve věci *Okropiridze proti Gruzii* (č. 43627/16, rozsudek ze dne 7. září 2023), kde odsouzený rovněž uplatňoval námitky porušení presumpce nevinu výroky veřejných činitelů pouze v rámci trestního řízení, nikoliv občanskoprávní žalobou, a Soud dal zapravdu žalované vládě a tuto námitku odmítl pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy (tamtéž, § 114–115).

b) Závěr

262. S ohledem na výše uvedené vláda navrhuje, aby Soud prohlásil stížnostní námitky týkající se porušení presumpce nevinu, pokud jde o výroky státní zástupkyně L. B., ministra spravedlnosti R. P. i prezidenta republiky M. Z. za

²³ <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/tiskove-zpravy/2021/ministerstvo-financi-odeslalo-omluvu-ter-43490>.

nepříjatelné pro nevyčerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy dle 35 odst. 1 Úmluvy.

B) K ODŮVODNĚNOSTI

(i) Obecné zásady

263. Presumpce nevinny platí, dokud nebyla vina prokázána zákonným způsobem (*Konstas proti Řecku*, č. 53466/07, rozsudek z 24. května 2011, § 34–36). Presumpci nevinny může porušit nejen soudce nebo soud, ale i jiné orgány veřejné moci, například policisté a další orgány činné v trestním řízení, tedy i státní zástupce (*Khuzhin a ostatní proti Rusku*, č. 13470/02, rozsudek ze dne 23. října 2008, § 96). Soud rozlišuje mezi výroky, které pouze vyjadřují podezření o vině podezřelého, a výroky, které jeho vinu jasně naznačují. Výroky, které vinu jasně naznačují, porušují čl. 6 odst. 2, zatímco výroky, které pouze vyjadřují podezření o vině, Soud v různých posuzovaných případech považoval za nenapadnutelné (*Garycki proti Polsku*, č. 14348/02, rozsudek ze dne 6. února 2007, § 67).

264. Svoboda projevu zaručená článkem 10 Úmluvy zahrnuje svobodu přijímat a rozšiřovat informace. Článek 6 odst. 2 proto nemůže bránit orgánům informovat veřejnost o probíhajících trestních vyšetřováních, ale vyžaduje, aby tak činily s veškerou diskrétností a obezřetností, která je nezbytná, má-li být respektována presumpce nevinny (viz *Allenet de Ribemont*, č. 15175/89, rozsudek ze dne 10. února 1995, § 38, *Fatullayev proti Ázerbájdžánu*, rozhodnutí č. 33875/02, § 159; *Garycki proti Polsku*, cit. výše § 69; *Butkevičius proti Litvě*, č. 48297/99, rozsudek ze dne 6. března 2002, § 50).

265. To, zda je výrok veřejného činitele v rozporu se zásadou presumpce nevinny, musí být určeno v kontextu konkrétních okolností, za nichž byl napadený výrok učiněn (viz *Adolf proti Rakousku*, rozsudek ze dne 26. března 1982, § 36–41 a *Daktaras proti Litvě*, cit. výše, § 41). Vždy je důležité zohlednit skutečný význam daných výroků a kontext, v němž byly proneseny, přičemž nelze vycházet pouze z jejich doslovného znění. (*Lavents proti Lotyšsku*, č. 58442/00, rozsudek ze dne 28. 11. 2002, § 126). V úvahu je třeba vzít také povahu a souvislosti řízení, v němž bylo takové vyjádření učiněno, jakož i jeho skutečný obsah a smysl.

266. V případech použití nešťastně zvolených výrazů je třeba se zabývat souvislostmi celého řízení a jeho zvláštnostmi, aby bylo možné určit, zda výroky porušily čl. 6 odst. 2 Úmluvy (*Fleischner proti Německu*, č. 61985/12, rozsudek ze dne 3. října 2019, § 65).

(ii) Použití zásad na projednávanou věc

267. Vláda spatřuje zásadní rozdíl mezi předpojatým vyjádřením o vině, které učiní orgán činný v trestním řízení (soud, státní zástupce či policejní orgán), vyjádřeními jiných veřejných funkcionářů a komentáři soukromých osob. Předpojaté vyjádření orgánů činných v trestním řízení implikuje jejich pohled na otázku viny dříve, než byla zákonným způsobem prokázána, a jako takové nutně vyvolává otázky na poli čl. 6 odst. 2 Úmluvy. Pokud jde o další veřejné funkcionáře,

včetně prezidenta republiky či ministra spravedlnosti, dle názoru vlády je třeba být shovívavější. I oni se jistě musí zdržet výroků, které mohou v očích veřejnosti vzbuzovat přesvědčení o vině osoby a předjímají posouzení této otázky nezávislými soudy. Na druhou stranu je přirozené, že zadržení a stíhání vysoce postaveného politika upoutá v demokratické společnosti nejen zájem médií a veřejnosti, ale i ostatních politických aktérů. Jejich komentáře, které nepřekračují rámec legitimní politické debaty, musí být tolerovány. Vyjádření soukromých osob nejsou z povahy věci vůbec způsobilá porušit presumpci neviny (viz § 224–228 výše).

a) *Vyjádření státní zástupkyně L. B.*

268. Vláda se domnívá, že pokud jde o vyjádření dozorující státní zástupkyně L. B., námitka porušení presumpce neviny je zjevně neopodstatněná, popř. že k porušení Úmluvy nedošlo.

269. *Zaprvé*, ve světle relevantní judikatury Soudu (viz § 264 výše) byly orgány činné v trestním řízení povinny a oprávněny informovat veřejnost, neboť zadržení poslance, hejtmana a jednoho z nejvýraznějších politiků, je nepochybně věcí veřejného zájmu (viz § 4–5 výše). Cílem bylo vyloučit sebemenší pochybnosti ohledně svévole či politické motivace zadržení stěžovatele. Veřejný zájem na informování veřejnosti byl dále umocněn rozsahem a povahou trestné činnosti, opakovanou korupcí a manipulacemi při nakládání s veřejnými prostředky (viz § 8 výše), ale také tím, že šlo o první případ poslance zadrženého navzdory imunitě bez souhlasu Poslanecké sněmovny. Orgány činné v trestním řízení tak logicky vnímaly potřebu vysvětlit veřejnosti, proč byly splněny ústavním pořádkem předvídané podmínky odůvodňující takový postup (viz § 96 níže). Z tohoto důvodu musely nevyhnutelně popsat i události předcházející zadržení (viz § 7 výše; srov. *Filat proti Moldávii*, č. 11657/16, rozsudek ze dne 7. prosince 2021).

270. *Zadruhé*, dozorující státní zástupkyně L. B. pronesla napadené výroky na tiskové konferenci, kde v souladu s výše uvedeným informovala veřejnost o zadržení stěžovatele (viz § 10 výše). Ve své řeči uvedla výrazy, které by z čistě lingvistického hlediska mohly na první pohled působit jako konstatování, že byl spáchán trestný čin. Ve skutečnosti však L. B. velmi pečlivě vážila svá slova a striktně se držela formulací obsažených v příslušné části Ústavy (viz § 96 výše), aby nenechala nikoho na pochybách, že byla splněna klíčová podmínka pro zadržení poslance bez souhlasu komory, totiž že byl „dopaden při páčání trestného činu nebo bezprostředně poté“. Jde o ústavní *terminus technicus*, který přirozeně nepředjímá posouzení otázky viny ze strany nezávislých soudů. Státní zástupkyně tedy ve skutečnosti nijak nepolemizovala o vině stěžovatele. Skutečným účelem jejího prohlášení bylo ujistit veřejnost, že jsou splněny předpoklady pro zadržení.

271. *Zatřetí*, vláda zdůrazňuje, že napadené výroky státní zástupkyně musí být čteny v širším kontextu a s přihlédnutím na konkrétní okolnosti. Zejména nelze přehlížet její další vyjádření na této tiskové konferenci. Na začátek uvedla, že existuje veřejný zájem na informování veřejnosti ohledně této kauzy, ale zároveň zdůraznila, že předává informace pouze v nezbytné míře. Byla si tak velmi dobře vědoma, že v této fázi řízení může poskytnout veřejnosti jen omezené penzum

informací. Státní zástupkyně výslovně uvedla, že je stěžovatel aktuálně pouze obviněný. Tím dala jasně najevo, že dosud nebyl odsouzen, a proto na něho nelze pohlížet jako by byl vinen. Jeho vinu či nevinu nijak nehodnotila. Obdobně uvedla, že pro zadržení poslance existovaly pádné důkazy, aby vyvrátila podezření, že se jedná o politický proces. To bylo zvláště důležité, aby byly u té části veřejnosti, která podporovala stranu stěžovatele vyloučeny pochybnosti, že státní zastupitelství zasáhlo do svobodné soutěže politických stran. S ohledem na tento kontext, jakož i na jazykový výklad těchto výroků pronesených na tiskové konferenci v jejich vzájemné souvislosti nelze uzavřít, že by státní zástupkyně narušila presumpci nevinu stěžovatele.

272. Lze tedy uzavřít, že státní zástupkyně L. B. informovala veřejnost o probíhajícím trestním řízení obezřetným způsobem, který v žádném případě nemohl porušit presumpci nevinu. Nijak nepředjímala posouzení viny stěžovatele, ani svými vyjádřeními nevyvolávala u veřejnosti dojem, že se stěžovatel dopustil trestného činu. Svým vyjádřením tedy nemohla porušit čl. 6 odst. 2 Úmluvy.

b) Vyjádření advokáta a pozdějšího ministra spravedlnosti R. P.

273. *Zaprvé*, pokud jde o výrok R. P. reagující na zadržení stěžovatele, dotýčný jej učinil jako advokát na svém soukromém blogu, kde soustavně glosoval politické dění a kritizoval korupci, v době, kdy nevykonával žádnou veřejnou funkci (viz § 11 výše). Jako takový nemohl porušit presumpci nevinu, jelikož nešlo o výrok veřejného funkcionáře či úřední osoby, který by mohl být přiřítelný státu. R. P. v článku vyjádřil své osobní názory na zadržení stěžovatele; nevyjadřoval se jako úřední osoba, ale jako běžný občan, jehož názor nemohl ovlivnit mínění veřejnosti, ani samotné soudní rozhodování. Vláda se proto především domnívá, že námitka porušení presumpce nevinu by ve vztahu k tomuto výroku měla být prohlášena za neslučitelnou *ratione materiae* s čl. 6 odst. 2 Úmluvy (viz § 224–228 výše). Podpůrně vláda dodává, že z téhož důvodu by tato námitka mohla být odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

274. *Zadruhé*, v prohlášení z roku 2017 vyjádřil R. P. coby ministr spravedlnosti potěšení nad tím, že Nejvyšší soud stížnosti pro porušení zákona vyhověl, a současně připustil, že měl obavy, kdyby neuspěl (viz § 34 výše). Jeho vyjádření se vztahuje k výsledku řízení, ve kterém nebylo rozhodováno o vině a trestu stěžovatele, nýbrž o obecné a precedenčně významné otázce, zda drobné formální nedostatky při opatřování důkazů s využitím operativně pátrací techniky způsobují bez dalšího nepoužitelnost těchto důkazů, jakož i dalších důkazů získaných na jejich základě. Vláda považuje za logické, že pokud ministr spravedlnosti využil mimořádného opravného prostředku v podobě stížnosti pro porušení zákona, ocenil a vyjádřil potěšení, že se s jeho právním názorem nezávislý Nejvyšší soud ztotožnil. K témuž závěru dospěl i Nejvyšší soud (viz § 49 výše).

275. Vládě není zřejmé, jak mohlo předmětné prohlášení zasáhnout do presumpce nevinu stěžovatele, když nijak nehodnotilo otázku jeho viny. Tento výrok byl časově a věcně spojen se stížností pro porušení zákona, která byla podána v neprospěch stěžovatele, a proto výsledek tohoto řízení nemohl mít zásadně

negativní dopady na jeho subjektivní práva. Závěry Nejvyššího soudu měly význam pro posuzování budoucích případů, nikoli trestního řízení proti stěžovateli. Pozdější pravomocné rozhodnutí o stěžovatelově vině bylo založeno na jiných než Nejvyšším soudem posuzovaných důkazech.

276. Konečně, *zatřetí*, co se týče výroku z října 2017 (viz § 36 výše), ani v něm vláda nespátuje nic, co by mohlo porušit presumpci neviny. Naopak, jestliže ministr spravedlnosti veřejně deklaroval, že nadále nezvažuje podání kárné žaloby vůči soudcům vrchního soudu, ačkoli takovou pravomoc podle zákona má, tím spíše to dokládá, že soudci vrchního soudu, když napodruhé rozhodovali ve věci stěžovatele, nebyli ze strany ministra spravedlnosti vystaveni žádnému tlaku. I tento výrok, který dokládá, že byl ministr spravedlnosti spokojen s výsledkem řízení o stížnosti pro porušení zákona, podtrhuje názor, že kritika ministra spravedlnosti vůči vrchnímu soudu se vztahovala výhradně k hodnocení použitelnosti důkazů, nikoli k posuzování viny stěžovatele jako takové.

277. Vláda proto uzavírá, že žádný z výroků R. P., ať jej učinil jako advokát, nebo později jak ministr spravedlnosti, nemohl porušit presumpci neviny stěžovatele. Ve vztahu k těmto vyjádřením proto vláda navrhuje Soudu, aby rozhodl, že námitky stěžovatele jsou zjevně neopodstatněné, případně že k porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy nedošlo.

c) Vyjádření prezidenta republiky M. Z.

278. Vláda předně odmítá tvrzení stěžovatele, že řízení proti němu mělo politický rozměr a charakter mediálního procesu. Kromě toho, že k tomu stěžovatel svým chováním a veřejným vystupováním do značné míry přispěl, je v demokratické společnosti přirozené, že média a veřejnost věnují zvýšenou pozornost trestním řízením proti osobám zastávajícím vysoké politické funkce. Stejně tak je přirozené, že orgány činné v trestním řízení komunikují s médii a v zákonných mezích jim poskytují některé informace (viz § 264 výše).

279. V demokratické společnosti je zrovna tak přirozené, že političtí aktéři komentují společenské dění. Zadržení jednoho z nejvýraznějších politických představitelů protikorupční policií bezprostředně po přijetí úplatku (viz § 7 výše), je jistě mimořádnou událostí, u které je přinejmenším pochopitelné, že se stane předmětem živoucí politické debaty a boje. Právě tímto prizmatem je třeba dle názoru vlády vnímat a číst i vyjádření tehdejšího prezidenta republiky M. Z., který s oblibou komentoval veřejné dění a události, včetně oblastí, ve kterých hlavě státu nepřiznává český právní řád žádné pravomoci.

280. Při komplexním hodnocení skutečného významu napadených výroků nelze ztrácet ze zřetele všeobecný styl komunikace osoby. Prezident republiky M. Z. byl po celou dobu své politické kariéry znám širší veřejnosti díky svým břitkým výrokům a bonmotům. Často se záměrně uchýloval k výrokům, které bychom označili za provokativní, šokující či dokonce urážlivé. Dokládají to ostatně i četné soudní spory na ochranu osobnostních práv, které proti němu byly – a nezřídka úspěšně – vedeny (viz např. § 124, 127 a 129 výše). Vzhledem k více než třicetileté politické kariéře M. Z. již veřejnost byla zvyklá na jeho styl komunikace, uměla jej

číst s nadhledem, a rozpoznat, že jde o vyjádření přehnaná, myšlená v nadsázce a že je proto nelze brát doslovně. Platí to i pro výroky namířené na adresu stěžovatele, které lze považovat za politické proklamace *sui generis* (viz § 49 výše).

281. Vláda zdůrazňuje, že M. Z. v roce 2017 usiloval o znovuzvolení na prezidentský post a vedl v této době politickou kampaň za své znovuzvolení. V rámci návštěv svých podporovatelů v regionech, ale i při jiných projevech, tak mohl mnohdy volit více emotivně zabarvená vyjádření. Jeho výroky je proto nutné vnímat v tomto kontextu a spíše jako součást politické debaty a boje, které dovolují určitou nadsázku a volnější vynášení hodnotových soudů (*Huseyn a další proti Ázerbájdžánu*, č. 36085/05, rozhodnutí ze dne 26. července 2011, § 229; *G.C.P. proti Rumunsku*, č. 20899/03, rozsudek ze dne 20. prosince 2011, § 59).

282. K jednotlivým výrokům prezidenta M. Z. vláda uvádí následující.

283. *Zaprvé*, pokud jde o výrok prezidenta M. Z. z října 2013 (viz § 12 výše), ten byl pronesen na besedě s občany při návštěvě regionů. Byl bezprostřední reakcí, snad i emočně zabarvenou, na velmi sugestivně položený dotaz z publika, co si pan prezident myslí o „zloději Rathovi“. M. Z. zdůraznil, že je potřeba ctít presumpci nevinu a dokud není člověk odsouzen, nelze ho označovat za zloděje. Přítomné tedy poučil o tom, že do pravomocného rozhodnutí nezávislých soudů je třeba na stěžovatele pohlížet jako na nevinného. Následně nicméně uvedl svůj osobní názor, který opřel o mimořádné okolnosti zadržení stěžovatele – přistižení se sedmi miliony korun v hotovosti v krabici od vína.

284. *Zadruhé*, výrok prezidenta republiky z ledna 2017 (viz § 24 výše) lze chápat jako osobní názor. M. Z. se v projevu sám označil za právního laika, čímž dal posluchačům najevo, že jeho názor je hodnotovým soudem, nikoli konstatování faktů. Dále vyjádřil údiv nad závěry rozhodnutí vrchního soudu ohledně nepřípustnosti důkazů. Tyto závěry byly skutečně překvapivé, a to i pro odbornou veřejnost. M. Z. se dopustil nešťastného výroku, když poznamenal, že jsou diskuse o vině či nevině nepatřičné, když se u někoho najde 7 milionů korun v hotovosti. Avšak tento výrok nelze číst izolovaně. Prezident M. Z. – kromě upozornění, že jde o jeho laické přesvědčení – zdůraznil, že se tím nijak nechce vměšovat do rozhodnutí soudů. Celkově nazíráno nemohl takto formulovaný výrok nechat veřejnost na pochybách, že se jedná pouze o vyjádření osobního názoru a kritiku rozhodnutí vrchního soudu ohledně nepřípustnosti některých důkazů.

285. *Zatřetí*, výroky z 24. a 26. ledna 2017 (viz § 25 a 26 výše) se vztahují k prezidentově úvaze, zda soudce vrchního soudu nepochybil ve své rozhodovací praxi natolik, že by měl využít své zákonné pravomoci a přistoupit k podání kárné žaloby. Nijak se netýkají otázky viny stěžovatele, ale pouze obecné otázky možného nesprávného závěru vrchního soudu, který se flagrantně odchýlil od ustálené judikatury soudů. Podstatou těchto projevů je tedy kritika postupu vrchního soudu, jehož rozhodnutí o nepřípustnosti některých důkazů mohlo mít nebezpečné precedenční účinky do budoucna. Prezident M. Z. se tak veřejně zamýšlel nad tím, jaké existují legální prostředky, jimiž lze tyto závěry zvrátit. V tomto kontextu zmínil, že sám má pouze možnost podat kárnou žalobu na soudce, který se bezdůvodně odchýlil od ustálené judikatury, nicméně se mu zdá vhodnější

vyčkat na výsledek řízení o stížnosti pro porušení zákona podané ministrem spravedlnosti (viz § 233 a 234 výše).

286. *Začtvrté*, skutečný význam předchozích dvou výroků je evidentní díky vyjádření prezidenta republiky M. Z. z 6. února 2017 (viz § 29 výše). Prezident zde jednoznačným způsobem zdůraznil, že mu nejde o individuální případ stěžovatele, ale o obecnou otázku přípustnosti důkazů, které trpí drobnými formálními vadami.

287. *Zapáté*, pokud jde o výrok z 16. února 2017 pronesený na setkání s občany (viz § 30 výše), jeho podstatou je kritika nízkých trestů a možnosti předčasného propuštění z výkonu trestu. Prezident M. Z. zde vyjádřil nesouhlas s tím, že délka trestního řízení, která může být ovlivněna obstrukčním chováním, může být posléze faktorem, ke kterému je přihlíženo při rozhodování o výměře trestu a možnosti předčasného propuštění z výkonu trestu. V této souvislosti použil jako příklad řízení, které je protahováno kvůli obstrukcím mediálně známý příklad stěžovatele. Jeho označení za odsouzeného bylo naprosto nevhodné, protože v dané době nebyl vůči stěžovateli vynesena pravomocný odsuzující rozsudek. Skutečným smyslem výroku hlavy státu nicméně nebylo hodnocení viny či nevin stěžovatele.

288. *Zašesté*, komentář hlavy státu z 29. března 2017 (viz § 31 výše) se rovněž vztahuje k rozhodnutí vrchního soudu o nepřípustnosti důkazů a navazujícímu řízení o stížnosti pro porušení zákona. Jeho podstatou je kritika vrchního soudu, respektive jeho soudce, nikoli hodnocení viny či nevin stěžovatele. Prezident pouze na několik a příkladech, včetně kauzy stěžovatele, veřejně kritizoval rozhodovací praxi daného soudce a celkový stav české justice.

289. S námitkami stěžovatele vůči výrokům prezidenta M. Z. se vnitrostátní soudy náležitě vypořádaly, a to jak v řízení o námitkách podjatosti, tak v řízení ve věci samotné, a vysvětlily, proč nedošlo k porušení presumpce nevin a práva na nezávislý soud (viz § 49, 51 a 89–91 výše).

290. Vláda proto uzavírá, že byť některé výroky hlavy státu mohly být z hlediska presumpce nevin na hraně a zvolené výrazy byly mnohdy nešťastné, ba dokonce nevhodné, je třeba je vnímat v širších souvislostech jako součást legitimní politické debaty a osobitého, často provokativního, stylu komunikace tehdejší hlavy státu vůči veřejnosti. Většina těchto výroků byla nadto pronesena v době aktivní volební kampaně za znovuzvolení v přímých prezidentských volbách.

291. K porušení presumpce nevin podle čl. 6 odst. 2 Úmluvy tedy nedošlo.

d) Celková spravedlnost trestního řízení

292. I kdyby některé ze shora uvedených výroků porušovaly presumpci nevin, neznamená to podle vlády automaticky, že tyto výroky ovlivnily soudy – soudce a přísedící – v jejich rozhodování a že tedy bylo řízení vedoucí k odsouzení stěžovatele jako celek nespravedlivé. Jak příhodně poznamenal Nejvyšší soud, opačný závěr by v podstatě znemožnil pokračování trestního řízení po jakémkoli nevhodném vyjádření veřejného činitele, neboť z téhož důvodu by musely být vyloučeni z projednávání i všichni ostatní soudci (viz § 49 výše).

293. Je třeba upozornit na významnou časovou prodlevu mezi vyjádřeními M. Z. a rozsudky krajského soudu ze dne 28. června 2018 (viz § 37 výše) a vrchního soudu ze dne 26. června 2019 (viz § 40 výše). Zdá se krajně nepravděpodobné, že by více než rok, respektive dva roky staré výroky mohly ovlivnit soudy v době jejich rozhodování o vině stěžovatele.

294. Soudci – a platí to přiměřeně i pro přísedící – jsou jmenováni mimo jiné s ohledem na své osobnostní předpoklady a vysokou morální integritu. Jde o jedince vykazující vysoký stupeň odolnosti vůči jakýmkoli vnějším vlivům a tlakům na jejich rozhodování (viz § 49, 51 a 128 výše). Jejich odolnost vůči mediálním, společenským či politickým tlakům je zajištěna mj. silnými zárukami nezávislosti, které platí s výjimkou odbornosti pro soudce i přísedící (viz § 198–210 výše).

295. Nejvyšší soud vyzdvihl, že sami soudci a přísedící rozhodující ve věci stěžovatele opakovaně uvedli, že se necítí být podjatí z důvodu mediální či společenské poptávky (viz § 49 výše).

296. Nestrannost a nezávislost soudů musí být presumována, dokud neexistují konkrétní náznaky toho, že mohl být soudce či přísedící při rozhodování veřejnými prohlášeními třetí osoby skutečně ovlivněn. Žádné takové náznaky však během celého řízení proti stěžovateli nevystaly, natož že by je stěžovatel doložil.

297. Vláda považuje dále za podstatné, že na rozhodování soudců a přísedících nebyl ze strany M. Z. ani jiných představitelů veřejné moci vyvíjen přímý nátlak ani vůči nim nebyly přijaty žádné represivní kroky. Tím rozhodně není využití mimořádného opravného prostředku v podobě stížnosti pro porušení zákona ze strany ministra spravedlnosti R. P. Toto rozhodnutí, které je plně v kompetenci ministra, stejně jako veřejně vyřčené úvahy prezidenta o tom, že uvažuje o podání kárné žaloby proti soudci vrchního soudu, kterou nakonec nepodal, nesouvisely, jak bylo vysvětleno, s úsilím zvrátit první rozhodnutí vrchního soudu, ale se snahou odvrátit jeho nežádoucí budoucí účinky.

298. Případ stěžovatele se tak v podstatných rysech odlišuje od okolností věci *Kinský proti České republice* (cit. výše, § 87–113), kde: a) se ministr zúčastnil jednání soudu a následně učinil veřejné prohlášení, ve kterém dal stěžovatele do spojitosti s nacisty a uvedl, že udělá „všechno, co je v jeho silách“, aby žaloba stěžovatele neuspěla, b) prohlášení dalších veřejných činitelů byla adresována přímo soudcům a měla za cíl ovlivnit výsledek restitučního sporu, c) Ministerstvo spravedlnosti si po dobu více než dvou let autoritativně opatrovalo informace o průběhu konkrétního soudního řízení, včetně jmen soudců, což mohlo být soudci vnímáno jako výstraha, že jsou pod drobnohledem, d) byl zřízen zvláštní policejní tým za účelem vyšetření otázky navrácení majetku osobám jako stěžovatel a e) proti němu i jeho advokátovi bylo nakonec zahájeno trestní stíhání. V projednávané věci však nad rámec nevhodných komentářů nedošlo k žádnému podezřelému vměšování se a ovlivňování řízení v neprospěch stěžovatele, rozhodně ne, pokud jde o posuzování jeho viny či nevin.

(iii) Závěr

299. Vláda se s ohledem na výše předestřené argumenty domnívá, že k porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy nedošlo.

300. Pokud by Soud nesouhlasil a shledal, že napadenými prohlášeními došlo k porušení práva stěžovatele na presumpci neviny, vláda uvítá, pokud Soud i uvede, zda shledané porušení Úmluvy vrhá stín pochybností na spravedlivost trestního řízení proti stěžovateli. Vláda je přesvědčena, že nikoliv, a že vhodnou a postačující formou nápravy by vzhledem k charakteru případně shledaného porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy bylo přiměřené odškodnění.

CELKOVÝ ZÁVĚR

301. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem vláda České republiky ve svém stanovisku ke stížnosti pana Davida Ratha navrhuje Soudu, aby:

- prohlásil námitku týkající se porušení práva na nezávislý a nestranný soud za nepřijatelnou pro zneužití práva individuální stížnosti, nebo podpůrně aby shledal, že k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy nedošlo;
- prohlásil námitku týkající se presumpce neviny za nepřijatelnou, a to buď pro neslučitelnost *ratione materiae* či zjevnou neopodstatněnost, pokud jde o soukromé komentáře advokáta R. P. a výroky prezidenta M. Z. a ministra spravedlnosti R. P. související se stížností pro porušení zákona, nebo z důvodu nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, jde-li o všechny namítané výroky R. P., L. B. a M. Z.,

podpůrně aby

- shledal, že k porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy nedošlo.

JUDr. Vladimír Janoušek Pysk, LL.M.
zástupce vládního zmocněnce
podepsáno elektronicky

PŘÍLOHY

1. Výpis z obchodního rejstříku
2. Výpis přehledu vlastnictví a jiných věcných práv
3. Dopis Policie ČR – žádost o zprávu a vyčíslení vzniklé škody
4. Usnesení Středočeského kraje o připojení k trestnímu řízení jako poškozený
5. Dopis Středočeského kraje na Policii ČR – přistoupení k trestnímu řízení
6. Rozvrh práce krajského soudu platný k 1. dubnu 2013
7. Přípis Krajského soudu ze dne 14. května 2013
8. Stížnost pro porušení zákona v neprospěch stěžovatele
9. Rozhodnutí předsedy ÚOOÚ o rozkladu
10. Vyjádření místopředsedy krajského soudu k žalobě na ochranu osobnosti
11. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24. února 2016 – žaloba na ochranu osobnosti
12. Rozsudek vrchního soudu ze dne 13. června 2016 – žaloba na ochranu osobnosti
13. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. dubna 2019 – žaloba na ochranu osobnosti
14. Usnesení krajského soudu ze dne 18. července 2013 – námitka podjatosti soudce R. P.
15. Usnesení vrchního soudu ze dne 4. června 2014 – námitka podjatosti soudce R. P.
16. Usnesení Ústavního soudu ze dne 17. prosince 2014 – námitka podjatosti soudce R. P.
17. Usnesení krajského soudu ze dne 18. července 2014 – námitka podjatosti J. O.
18. Usnesení vrchního soudu ze dne 5. září 2014 – námitka podjatosti J. O.
19. Vyjádření J. O. k námitce podjatosti
20. Usnesení krajského soudu ze dne 8. října 2014 – námitka podjatosti J. O.
21. Usnesení vrchního soudu ze dne 16. prosince 2014
22. Dopis stěžovatele soudci R. P. – námitka podjatosti soudce R. P.
23. Usnesení krajského soudu ze dne 7. ledna 2015 – námitka podjatosti soudce R. P.
24. Usnesení vrchního soudu ze dne 31. března 2015 – námitka podjatosti soudce R. P.

25. Usnesení krajského soudu ze dne 27. dubna 2015 – námitka podjatosti senátu 4 T
26. Usnesení vrchního soudu ze dne 29. června 2015 – námitka podjatosti senátu 4 T
27. Usnesení krajského soudu ze dne 1. listopadu 2017 – námitka podjatosti senátu 4 T
28. Usnesení vrchního soudu ze dne 15. února 2018 – námitka podjatosti senátu 4 T
29. Usnesení Ústavního soudu ze dne 3. dubna 2018 – stížnost proti výrokům prezidenta M. Z.
30. Životopis a motivační dopis T. M.
31. Vyjádření krajského soudu, volba a slib přisedícího T. M. v roce 2010
32. Vyjádření krajského soudu, volba a slib přisedícího T. M. v roce 2014
33. Životopis J.O.
34. Vyjádření krajského soudu, volba a slib přisedícího J. O. v roce 2012
35. Volba a slib přisedícího J. O. v roce 2016
36. Rozvrh práce krajského soudu ke dni 1. září 2012
37. Změna rozvrhu práce krajského soudu z 29. března 2013
38. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. října 2016– žaloba na ochranu osobnosti proti L. B.
49. Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 6. prosince 2019 – žaloba na ochranu osobnosti proti Krajskému státnímu zastupitelství v Praze kvůli výrokům státního zástupce P. J.
40. Stanovisko Ministerstva spravedlnosti ze dne 8. března 2022 k žádosti o omluvu za výroky státního zástupce P. J.

OBSAH

SKUTKOVÝ STAV	2
I. OKOLNOSTI PŘÍPADU	2
(i) K osobě stěžovatele.....	3
(ii) Okolnosti zadržení stěžovatele.....	3
(iii) Bezprostřední reakce na zadržení.....	4
(iv) Průběh trestního řízení	5
a) První řízení před Krajským soudem.....	5
b) První řízení před Vrchním soudem v Praze	6
c) Reakce na rozsudek vrchního soudu	6
d) Řízení o stížnosti pro porušení zákona a související výroky.....	7
a) Druhé řízení před Krajským soudem v Praze.....	9
b) Druhé řízení před vrchním soudem.....	10
c) Řízení o dovolání před Nejvyšším soudem	11
d) Řízení před Ústavním soudem.....	15
(v) Řízení ohledně úniku osobních údajů	16
a) Řízení před Úřadem pro ochranu osobních údajů	16
b) Občanskoprávní žaloba na ochranu osobnosti	17
(vi) Řízení o námitkách podjatosti.....	18
a) Obecné poznámky	18
b) Námitka podjatosti vůči soudci R. P.	18
c) Námitka podjatosti vůči přisedicimu J. O.	19
d) Námitka podjatosti vůči soudci R. P. a přisedicím senátu	20
e) Námitka podjatosti vůči soudci R. P. a přisedicím senátu	21
f) Námitka podjatosti vůči soudci R. P.	21
(vii) Řízení před Ústavním soudem týkající se výroků prezidenta M. Z.....	22
(viii) Další trestní řízení proti stěžovateli.....	23
II. PŘÍSLUŠNÉ VNITROSTÁTNÍ PRÁVO A PRAXE	24
(i) Příslušné vnitrostátní právo	24
a) Ústava České republiky	24
b) Listina základních práv a svobod	24
c) Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích a přisedicích	24
d) Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád	27
e) Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník	27
(ii) Příslušná vnitrostátní rozhodovací praxe.....	28
a) Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3076/20.....	28
b) Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2430/15	28
c) Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1965/15	29
d) Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 453/03	29
e) Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 105/01	30
f) Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 5848/2016	30
g) Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2878/2012	31
(iii) Postup při výběru a volbě přisedicích	31
a) Praxe Krajského úřadu Středočeského kraje in abstracto	31
b) Praxe Krajského soudu in abstracto	32
c) Výběr a volba přisedicích T. M. a J. O. in concreto	32
PRÁVNÍ POSOUZENÍ	33
I. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY	33

A) K PŘIJATELNOSTI	34
Zneužití práva na podání stížnosti	34
B) K ODŮVODNĚNOSTI	35
(i) Obecné zásady	35
(ii) Použití uvedených zásad na projednávanou věc	36
a) Nezávislost a nestrannost soudce R. P.	36
α) Subjektivní test nestrannosti	36
β) Objektivní test nestrannosti	36
• Pochybení spočívající v úniku osobních údajů	37
• Žaloba na ochranu osobnosti proti soudci R. P.	38
γ) Dílčí závěr	40
b) Nezávislost a nestrannost předsedících	40
α) Úvodní poznámky	40
β) Hodnocení ve světle kritérií vyplývajících z judikatury Soudu	41
• Způsob ustanovení	41
• Délka funkčního období	42
• Existence záruk proti vnějším tlakům	43
• Zdání nezávislosti jako celku	44
γ) Dílčí závěr	45
(iii) Závěr	46
II. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 2 ÚMLUVY	46
A) K PŘIJATELNOSTI	46
(i) Neslučitelnost <i>ratione materiae</i>	46
a) Soukromé výroky advokáta R. P.	46
b) Výroky M. Z. a R. P. související s podáním stížnosti pro porušení zákona	47
(ii) Nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy	49
a) Nepřijetelnosti všech výroků L. B., R. P. i M. Z.	49
α) Žaloba na ochranu osobnosti	50
β) Žaloba proti nezákonnému zásahu	51
γ) Žaloba na odškodnění proti státu	52
δ) Prostředky nápravy v rámci trestního řízení	53
b) Závěr	53
B) K ODŮVODNĚNOSTI	54
(i) Obecné zásady	54
(ii) Použití zásad na projednávanou věc	54
a) Vyjádření státní zástupkyně L. B.	55
b) Vyjádření advokáta a pozdějšího ministra spravedlnosti R. P.	56
c) Vyjádření prezidenta republiky M. Z.	57
d) Celková spravedlnost trestního řízení	59
(iii) Závěr	61
CELKOVÝ ZÁVĚR	61
PŘÍLOHY	62
OBSAH	64